

Isagoge breves prelucide ac uberime in anatomiam humani corporis. A communi medicorum academia usitata. * / [Jacopo Berengarius da Carpi].**

Contributors

Berengario da Carpi, Jacopo, approximately 1460-approximately 1530.

Publication/Creation

Bonona : Benedictus Hector, 1522.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/ujm5ynjj>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

6
The book is written
in the year 1750
at the University of
Cambridge

D. IV

~~Carpa~~
Berengarius da
Carpa

BERENGARIUS CARPA (9.

782

Reg. complet.

350 fol.

Antiqua

112

~~13~~

782/

BERENGARIUS DA CARPA, J. [d. 1530]

Isagoge breves perlucide ac uberime in anatomiam
humani corporis. Bologna: B. Hectoris, 1522.

~~6~~
~~10~~
~~15~~
~~20~~
~~20~~
~~10~~
~~15~~
~~20~~
~~20~~
~~15~~
~~80~~
225

Comptus die 19. Januarij 1640. — 225

ISAGOGE Breues/pelucide ac uberime/In Anato/
miã humani Corporis/a/cõmuni Medicorũ Aca/
demia usitatã/a/Carpo in Almo Bononiẽsi
Gymnasio Ordinariã Chirurgie pu
blice Docente/ad suorũ Scho
lasticorũ p̄ces in lucem
date:

J. J. J. J.

¶ Niger Cremonensis de Casale maiori
ad Lectorem.

Qui cupit exertos humani corporis artus/
Sectaq; membra suis quęq; uidere locis:
Ille legat docti perfecta uolumina Carpi:
Nec sibi Mundinũ iudicet esse satis.
Ditior hic illo est.& quod Mundinus omittit
Quodq; docet pariter plenius iste refert.
Singula de nostro soluisse Promethea credes
Corpore:quę tenui finxerat ante luto.

¶ Nicolaus Bargilesius Bononũ.

Dissectit uarios hominem Mundinus in artus
Subliciens cupidis quęq; uiderenda oculis.
Mundinum at melior diuisit Carpus:& auxit:
Ne foret/alterutrũ qui sibi forte paret.

Idem.

In Carpo feri discent tua scripta ne potes
Hęc Mundine etenim charta loquetur anus.

Idem Nicolaus Bargilefius Bonon.

Iactavit quondam claro se Felfina a lumno/
Italię summū Felfina docta decus.
Gręcia culta suos cui non componere honores
Audeat: aut celebres promere Roma viros:
Inclyta Mundini quum primum scripta diferti
Assidua uidit uoluerę quemq; manu.
Nunc uero quo nam merito te carmine dicam/
Iam tolles nitidū sydera ad alta caput.
Nam cura & magni effecit facundia Carpi:
Laudibus ut surgas conspicienda nouis:
Dum quicquid studium fugit mentemq; sefelle
Mundini: (nam quis omnia nosse queat):
Legit: & in numerum meliusculęq; redegit:
Plurimaq; ingenti terfit: & auxilij ope.
Vt quondam latio fueras quę prima sub orbe
Vna fores eadem gloria: & orbis honos.

2

Illustriss. ac Clarissimo Dño. D. Alberto Pio, Carpoꝝ
Comite & Dño meritiss. Iacobus Berengarius
Carpensis. S. P. D.

VM Diuturna, & pene eterna Illustriss. Princeps
ea ceteri soleat / qbus / a / primis anis afuere sole /
mus / mihi persuasum est / nullam obliuionem delere
potuisse quam plurima honestissima studia / que tecum
in mansuetioꝝ musarum rudimentis sub foelici me /
morla Aldi Manutii Ro. preceptoris nostri conferebam. Et illud
in primis nequaquam de alta / ac diuina mente tua excidisse existima
rim : quod per iocum experiri placuit (nam etas illa ioco plurimum
gaudet) placuit autem : ut porci Anatomia / a / nobis fieret : mihiq;
sectionis munus demandatum est / utpote : qui sub genitore meo
in Chirurgica arte ab infantia pene exercitatus fore. Tanta (te /
stor Deos imortales) ex illo tempore Anatomie dulcedo / mentem
animuq; meum tenuit : ut omnem etatem iis Medicinæ elementis : non
minori bonorum professorum utilitate / quam priuata uoluptate contriue
rim : libros huiusce discipline quam plurimos : sed indigestos lectitudo :
quos eorum authores ad alia transferentes uolumina / fabulas potius
quam Anatomiam scribere uidebant : quo factum est / ut pauci / uel nulli :
hac nostra tempestate / tam necessarie / ac preciosissime artis finem
nouerint. Accedebat insuper ad eius ignorationem (sic mea fert opi
nio) foeda / ac multis stomachosa membrorum sectio / creberrimaq;
illorum atrectatio / Et cum ego quam plurima centena cadauerum secue
rim : quam pauci etatis nostre Medici hanc artem nouerint : intellexi.
Quare presentis / ac futuro seculo prodesse cupiens : non minus
pium / quam saluberrimum fore putauit : commentaria quedam / & digressiones
super Anatomia Mundini componere : que antiquorum philosophorum :
pariter & medicorum sapienter scripta de humani corporis admi
rabili mole demonstrant : illaque copiose tradita / a / quam plurimis me
dicinæ studiosissimis uiris rogatus in lucem dedi. Cum autem actu &
oculata fide Academici Anatomiam cognoscere cupiant : Ars in illis
commentariis diffusa est : quam ut breuiter cognosci possit. Et prope ad
comunem omnium bonorum utilitatem presens perlucidum Enchiridion

omni alio sibi pari uberius de ipsa Anatomia cōposui: in quo oīa
in comuni sectione designata apparent: eiusq; beneficio: omnis
longe inquisitionis labor aberit: Hocq; Alberte clarissime/ ac sa-
pientissime princeps nūcupatim tibi dedicavi: eorū aductus exē-
plo: qui labores suos alicui deorū cōsecrarūt: ut sub illorū numine
securius in manus hominū puenirēt: idq; instātius egi: q; tu unus
inter reip. Christiane primores/ nō solū bonorū fortunę: Sed cu-
ius uis Mineruę sis facile princeps. Naturalis. n. ac moralis Philo-
sophia: & quę Deū cōtemplat. Theologia: & omnes deniq; scien-
tię sunt tibi tāta amicitia/ ac affinitate cōiunctę: ut sapiētis nomē
apud omnes merito tibi uendicaueris. Et cum semper benignus
fueris: sisq; Carporū patrię meę/ meiq; meritissimus Princeps/ for-
tunas meas/ ingeniū/ cogitationē/ mentē deniq; omnē/ benigni-
tati tuę debere non eram inscius/ & eo maxime: q; in edibus tuis
omniū bonarū disciplinarū nido: huiusce preciosissimę artis prin-
cipia/ tuo sub foelici auspicio iníciauerim: Suscipe igitur gloriosissi-
me Princeps lęto animo/ ac serena fronte: hoc de Anatomia
Enchiridion/ a fido ac sincero mancipio tibi dicatū: quādo non
minus Regium sit/ munera quātulacūq; fuerint/ hillari fronte su-
scipere: q̄ p̄ciosissima elargiri. Oblatiōes siquidē lacteas a cretēsi
pastore Ioui datas gratissimas fuisse constat: nec eorum munera
aspernūtur/ qui cū Thus nō habeant/ mola salsa litant/ tantū nō
ex labore meo gratis nostrę medici tibi debebunt/ quantum &
uoluptatis: & utilitatis ex hoc libello suscipient/ quo/ cum in hac
materia alius breuior: et lucidior nō fuerit: Celsitudini tuę ad de-
cantandas laudes semper obnoxii mecum dicent: deus tua uota
foecundet. Vale.

CISAGOGE Jacobi Carpi In Anatomia humani corporis.

Illumina me dñe spiritu ueritatis & manifestabo
opera manuum tuarum.

OC Opus duas habet partes. Prima uniuersalia: Secunda particularia tractat: Prima notat secundum aliquos hoc nomen Anatomia derivat ab Ana. græce: quæ latine significat: p. Sursum / Acq̄leq̄ Rectum: & tomos: quæ diuisio seu sectio est: quasi recta per partes: uel circa ptes diuisa.

Sed uerius interpretando / Ana in cōpositione / p̄ter alia / significat per singulas partes inuestigationem quãdã / unde in cōpositione hulus uerbi temno / quod est incido / significat in singulas partes seco / Inuestigãdi causa quæ et quot sint: & quãq̄ ratio uideat̄ de omnibus / quæ partes habent / usus tamen obtinuit / ut de animalibus & maxime de hominibus dicatur.

Est igitur Anatomia seu Anatome diuisio omnium corporis animalis partium: inuestigandi causa: earum substantiam: quantitatem: nuntium: figuram: situm: & colligantiam: & hec in mortuis. Et ideo dicebat Gal. in libro de cōstitutione artis medicatiuæ: puto necessarium esse nobis cum hanc cōstituiamus artem non solum cognoscere particulas & illarum cōpositionem / sed etiam operationes earum: & in hoc differunt medici ab ædificatoribus. Illi. n. domorum particulas solas & cōpositionem sciunt: nulla tamen earum operatur eo quia non est animal: & medicis aut membrorum hominis: in quantum est animal: operationes sunt querendæ: & quia uere in uiuo homine & non mortuo operationes: cōplexiones & passionis sunt: ideo hec tria in eis ultra lex prædicta inuestigant. Sunt igitur in reali anatomia oia prædicta noue cōsideranda.

Sed quia a toto tanquam a notiori est incipiendum. Primo situato aliquo cadauere supino in loco incisioni ac ostensionis apto. Prius loto & a pills raso & a sordibus optime mundato / a capite usque ad pedes. Sciendum est corpus diuidi. In quatuor partes. I. in tres uentres notabiles / & in extrema. I. manus & pedes cum aliis quibusdam.

Prima pars est testa: caput dicta eo quia ibi sensus initium capiunt: in quo membra animalia continentur. hec pars supremus ueter appellatur.

DE ANATOMIA

¶ Secunda pars est concauitas intra costas & ossa eis annexa / in qua principaliter spiritalia seu uitalia & aliqua alia membra sunt. Et hec pectus et etiam castus: & uenter medius dicitur.

¶ Tertia pars est cōcauitas: quæ est intra abdomen & partem dorsi infra septumtrāuersum alias diafragma descēdendo ante usq; ad pectinē & retro usq; ad anum / in qua mēbra nutritiua & etiā generatiua pro parte cōtinētur: & hec uēter inferior nūcupat.

¶ Quarta pars est totū corporis residuū: uti collum / manus / & pedes / ac illis seruiencia. Hec pro prima parte.

¶ De Anatomia uentris inferioris.

¶ In hac parte uniuersali ad particularē deuenio. In qua opator incipere debet sectionē a uentre inferiori: in quo sunt multa mēbra prius anatomizanda & abliciēda: ne corporis reliquū sua putredine & prauo odore (si postponatur) impediatur.

¶ Dicamus igitur istū uentrē iuxta prædictas nouem conditiones cōsiderari debere: Et primo circa substantiā: quæ est diuersa tam secundū partes cōtinētes q̄ cōtētas. Substantia partū cōtētarū loco suo apparebit: Continētis uero in pte anteriori & laterali pānicularis & musculosa est: ut cōstrictioni & dilatationi apta sit propter impregnationē & cibaria & alia illi similia.

¶ In istis partibus est etiā in corpore pingui notabilis pinguedo: In demacrato uero est pauca: & interdū nulla: & pinguedo nō est proprie mēbrum: sed est adueniens & recedens tanq̄ superfluitas / utilis tamen.

¶ Posterior uero substantia huius uentris est carnosā / musculo- / sa / ossosa: ac etiā partū mēbranosa:

¶ Quantitas eius & figura patent: situs & locus suus: est sub uentre uitaliū membro: septotrāuerso mediante: Incipiendo a furcula pectoris inferiori & a cōsinibus ab utroq; latere quinq; costarū inferiorū: & transit usq; ad partem in qua corpus bipartitur a magnis pedibus / quibus alligatur. Sua etiā colligantia est cū cerebro mediātibus neruis: & cū corde mediātibus Arteriis: & cum uentre medio per musculos aliquos. De colligantia ipsius cum hepate & mēbris generatiōis omnibus notū est.

¶ Numero est unus uenter: Numerus tamen partū eius est diuersus: quia aliquæ partes sunt contēte / aliquæ cōtinētes. Cōten-

ſunt Iecur cū ſua parua cyſti cōtinente bilē : & Lien: & Ventri-
culus a multis ſtomachus dictus: licet male: & ſex Intestina cum
uenis p̄ ea diſperſis : & Renes cū ſuis emulgētibus: & Veſica cū
poris utridibus/ qui dñt emulſoria tenſi/ & Meſentereon cum
ſuis glādulis. & Vena portę : & Vena chilis cū Arteria Aorta de-
ſcēdētes: & Venę ac Arterię ſubilicales: & Vaſa ſeminaria cū Didi-
mis & Teſtibus: & Matrix ī femina: & licet didimi & teſtes cū ſuo
ſcorto ſeu oſcheo ſint exteriores: ponūtur tñ in iſto uentre quia
alligantur ei īmediate.

¶ Partium uero cōtinentiū : Alie ſunt cōes: alie proprie/ & alie
magis proprie/ cōes ſunt oēs ille partes q̄ iſtū uentrē circūdāt. ſ.
anteriores: laterales : & poſteriores: anteriores & laterales latine
dñt. Sumen/ antiquitus uero abdomen : gręce epigaſtrion & ab
aliquibus hetron: & arabice mirach/ poſteriores dñt Imū dorſi.

¶ Partes uero proprie : alie ſunt ante/ alie a lateribus/ alie poſte-
rius/ que ſūt āte a recētioribus medicis cōlter ponūtur q̄nq̄.

¶ Prima a ſupiori inciſa q̄ eſt in medio corporis circa furculā
inferiorē pectoris dicit̄ gladialis : & ſcutalis cartilago/ & etiam
pomū granatū/ hec tamen pars eſt cōis uentri medio & inferiori
parū occupans locum.

¶ Secunda ſub iſta īmediate eſt pars dicta ſtomachalis: quia ſto-
machus. ſ. uentriculus eſt in iſta regione cū ſua parte anteriori: &
hec pars ſe extendit uſq̄ ad umbilicū :

¶ Tertia eſt pars umbilicalis dicta: & eſt ea pars in qua eſt umbi-
licus clauſus in medio abdominis iā fruſtratus in nato a ſuo prin-
cipali opere.

¶ Quarta pars eſt dicta a Mūdino ſumen: quia eſt pars eminen-
tior ipſius ſumen/ & ibi ſumit̄ pars p̄ toto: hec regio eſt ab umbi-
lico uſq̄ ad pectinem :

¶ Quinta eſt pars pecten dicta: Intra quā eſt os pubis ſeu pecti-
nis. In iſta regione intra uentrē incipit collū ueſicę in utroq̄ ſexu
& matricis in ſcēmina :

¶ Partes laterales pp̄te ab utroq̄ latere equaliter diuiſę. Co-
muniter a medicis ſunt poſitę duę. ſ. ſupior & inferior/ ſupior dicit̄
hypocōdriū/ inferior dicit̄ iliū uel flancus: ilia ē dicit̄ lagona &
cenonai hypocōdrio dextro ē Iecur ſiue hepar : Lien uero ē in

DE ANATOMIA

sinistro. iliortū pars sup̄ior incipit a supremo ossium anchartū & fi-
nitur uersus inferius in extremo huius uētris / ipsorū infima pars
dicif inguen & bubo. hypocōdria uero incipiūt ab extremis co-
llaḡ mendosarū / & inferius terminant̄ ad ilia: inter ilia & hypocō-
dria apparet certa cauitas quādo homo ad anteriora flectit̄ quē
ab aliquibus uocatur colago & ab aliquibus itrum.

¶ Partes posteriores proprie dictę / alię sunt in medio / alię a la-
teribus / quę sunt in medio dñr spina inferior & filū inferior dorsi.

¶ Laterales alię sup̄iores & alię inferiores / sup̄iores dñr regio-
nes lūbares & renales: inferiores dñr ptes supra clunes seu nates.

¶ Partes uero magis proprie nominatę / alię etiā sunt antero-
res / alię laterales / & alię posteriores. Anteriores & laterales coin-
cidūt / & sunt cutis primo occurrēs / sub qua ē pinguedo & octo
musculi / quorū quatuor sunt obliqui / & duo longi / & duo lati /
oīs dilatati & uniti ad istar paniculū: qui pōt uocari imo ab Aui.
uocatur pāniculus carnosus: nec ibi ē alter pāniculus carnosus:
ut putant moderni.

¶ Sub musculis est membrana subtilis & dura. gręce pitoneon
gręce peritonion dicta: et arabice sifac. hec omnia componunt
abdomen siue mirach.

¶ Posteriores uero partes etiā magis proprie dictę / sunt cutis:
interdum aliqua pinguedo / Caro musculosa ab utroq; latere
sphondiliū .i. ante & retro lūbaris ab aliquibus uocata: & caro
nō musculosa simplex replēs huius p̄tis loca uacua: & sphondili-
ū siue alkatim / & tria ossa ossis sacri / siue tres sphōdili arabi-
cē alhouius dicti: & tres sphōdili alhosos siue caudę / & suę char-
thigines / cū suis paniculis & neruis / uenis & arteriis: & panicu-
lo pitonio: istarum partiū anatomia dicef loco suo: Nūc aut̄ ad
anatomia abdomenis me conuerto.

¶ De cute Ventris inferioris & de Umbilico.

¶ Considerabis primo locū umbilici qui dicif radix homi-
nis: q̄ habet extra corpus uersus matricē duas uenas &
sepissime unā: & duas arterias putamine cuticulari obdu-
ctę q̄ inouiter natis ligat̄ & secat̄ ppe abdomē & p se solidatur
indif: eius pars media sic cōsolidata acrophalū dicif: & q̄a co-
ligata est dicif uetula: & gręce gtea: p̄dictis cōsideratis seca cutē

secū dū crucē in lungū & latū in toto abdomine: & excoria ipsam seruādo umbilicū ilesum: quem seplissime uidebis Ingređi uentrē cū una uena notabili & duabus arteriis: quę inatis sunt frustate a proprio opere.

¶ Vena est ascēdens penetrans in cōcauo hepatis i uena portę.

¶ Arterię descendunt per partē interiorē abdominis fere usq; ad pectinē: et transeunt ad dorsum a lateribus uesicę / et implātantē una a dextris alia a sinistris in arteriā aortā circa os sacri ista Re nes bifurcatam.

¶ Ex istis uasis meat sanguis et spiritus ad Iecur et ad Cor infantis in utero matris / istum umbilicū melius uidebis post anatomiam abdominis / quem cū diligentia seruabis tutē cōsiderādo: quę duplex est: prima ē exterior: quę est mēbroꝝ grossa supfluitas ideo renascitur: secūda est interior neruea nō renascens / sub qua uel in qua circa latera in quolibet sexu sunt duę uenę: una a dextris alia a sinistris cū difficultate in nato uisibiles: sed in foetibus triū mensiū optime apparēt quę ascendūt usq; ad māmillas: quas cōsidera et cōserua pro anatomia mamillarū maxime in femina.

¶ In tota tñ cute corporis sunt pretenuēs uenę in fibras disperse: et adeo tenues et angustę ut per eas penetrare sanguis nō possit aliud ue q̄ exilis humor / q̄ sudor et sanguinis serositas appellat.

¶ De pinguedine.

Ost cutim est semp aliqua pinguedo maxime i corpore nō resoluta ab egritudine / maior in uno q̄ in alio / quam remoue ut melius uideantur mēbra sub ea cōtenta.

¶ De Musculis uentris inferioris.

Ost pinguedinē sunt uidendi octo musculi abdominis:

¶ quorū primo occurrunt quatuor obliqui nominati / Eorū duo locātur adextris et duo a sinistris: qui cū suis cordis tegūt a fumo ad Imū totū istum uentrē anterius et supequant omnes alios: In quolibet enim latere uētris et ante imedio abdominis unus ipsorū est descēdens: et unus ascēdens / descēdētes sunt supra ascēdentes: quos uidebis duce docta manu.

¶ Primo sepabis caute descēdētes ab ascēdētib; et reptes in quolibet latere uētris eos inuicē incruciat. una Crux est a dextris alia a sinistris / eorū pars carnea se se inuicē incruciat sicut neruea.

DE ANATOMIA

seu cordosa etiã se inuicẽ inuoluit / sui uili tendit semp oblique a lateribus uersus medlum uentris / Itaq; cordẽ istorũ musculorũ dextri lateris tendit ad sinistrã partem eiusdem lateris dextri: et cõtrario modo tendit cordẽ musculorũ sinistri lateris. s. in quolibet latere suẽ proprie cordẽ sese inuicẽ inuoluit.

¶ Et musculi obliqui incipiunt facere cordã cũ obuiant musculis longis / & cordẽ musculorũ dextri lateris et etiã sinistri terminantur ubi musculi longi sunt cõtiguui: qui locus est in medio uentris per lineã rectã / a pomo granato usq; ad pectinem.

¶ Descendẽtes trahunt ortũ a pectore / ascendẽtes a regione supra et anteriori ossiũ anchorũ / iporũ cordẽ sunt bitunicales: late ualde / de difficili sepeperabiles / ortẽ a pãniculis tegẽtib; eos: et a uillisnerueis per eos dispersis.

¶ Duẽ tunicẽ cordarũ musculorũ descendẽtiũ in quolibet latere et una tunica cordarũ musculorũ ascendẽtium supra tegit musculum longum sui lateris: a sũmo ad imũ: Vna etiã tunica musculorũ obliquorũ tegit seu inuoluit musculum longum sui lateris uersus inferius. s. uersus cordam musculi lati: quia musculi longi carent proprio paniculo eos tegente ut sensus demõstrat: et p̄dictos musculos obliquos optime uidere potes in tribus imediate sequentibus figuris: Omnes tamen corũ cordas in secãdo diligẽter uide: quas non moueas integre nisi supra musculos longos existentes: quẽ autem sunt sub musculis longis seruande sunt usq; quo Anatomizasti eos.

VENTRIS INFERIORIS.

In hac
 figura hēs
 quos mu/
 sculos obli/
 quos descē/
 dētes unū
 a dextris
 aliū a sin/
 istris: sunt
 supra oēs
 musculos:
 Eorū ps ca/
 rnea appa/
 ret a lateri/
 bus & ime/
 dio uētris
 Supra mu/
 sculos lun/
 gos sūt co/
 rā cordē. s.
 una a dex/
 tris: alia a si/
 nistris: pel/
 licularēs et
 latē: q̄ ter/
 minatur in
 linea: q̄ est
 ī medio uē/
 tris: ut ul/
 des & cor/
 dē istē sunt
 duarū pel/
 licularū. s. se/
 cūduz sub/
 & supra.

DE ANATOMIA

In hac fi-
gura hēs duos
musculos ob-
liquos ascēde-
tes: qui se ieru-
clāt cū duob?
descēdētib?
i alia figura po-
sitis: q̄ qdē de-
scēdētes sunt
supra istos a-
scēdētes: & to-
tus unus ex p̄-
dictis muscu-
lis descēdenti-
bus supra po-
sitis i alia figu-
ra cum corda
sua supegrat
obliq̄ muscu-
lū unū ex istis
ascēdētib?
ob-
liq̄: & faciūt si-
mul figurā. x.
Iste grāce: &
istoz muscu-
loz ēt ps car-
nea ē a latib?
Cordæ uero
eoz sunt i me-
dio uentris: q̄
sunt ēt duaz
pelliculaz: &
hñt unā pel-
culā tñ supe-
qtātē muscu-

los lūgos: alia uero pellicula ē ifra musculos lūgos: q̄ adheret cordis latitudina-
liū musculozū: et iste cordē ēt terminātur i linea: q̄ est i medio uentris: ut uides.

VENTRIS INFERIORIS

In hac si-
gura uides
qualiter el-
leuatis mu-
sculis longis
sub eis est
una pellicu-
la / quæ est
de corda
musculorū
obliquorū
quæ habet
uillos obli-
quos: & est
una sub qu-
olibet mu-
sculo longo
ut uides in
hac figura:
& musculi
longi sunt il-
li q̄ pendēt
iter coxas:
ut appare-
ant elleua-
ti a loco suo
naturali / ut
possint ui-
deri cordæ
predictorū
musculorū
obliquorū
ascenden-
tium.

De Musculis longis

m Vsculi longi seu recti: sunt duo / i medio abdominis sub
 et supra cordas atedictas locati / a furcula iseriori pecto
 ris tendentes cu suis uillis per longu uentris usq ad os
 pectinis: et ideo dicuntur longi: isti sunt sibi contigui / occupantes
 parte anteriore uentris per latum / in quantitate latitudinis in to
 tum octo digitoru uel circa. Isti musculi non habent proprium
 paniculum sicut alii: habent tamen cordas breues terminatas
 in pectine: et non habent alias cordas. Sua substantia carnea este
 et diuisa in latum per duo intermedia neruea seu ligamentalia:
 quorum unum est supra regionem umbilicalem: aliud infra: tali
 ter quod quilibet musculus uidetur diuisus in tres partes car
 neas notabiliter distinctas: ut potes uidere in figura sequente.

In figura
 huiusmodi
 musculi
 sunt
 tres
 partes
 distinctas
 carneas
 notabiliter
 distinctas
 ut potes
 uidere in
 figura
 sequente.

In hac fi-
gura uides
duos mus-
culos lōgos
Anudatos a
cordis mu-
sculorū ob-
liquos qui
musculi lō-
gi sūt supra
cordas mu-
sculorū lati-
tudinaliuz;
et quilibet
muscul⁹ ha-
bet duas di-
uisiones ner-
ueas seu li-
gamētales
in se p latū
tendētes. s.
unaz supra
umbilicum
et aliā infra
ut uides et
ita quilibet
muscul⁹ lō-
gus uideē
diuisus in
tres partes
seu in tres
musculos;
et hoc fecit
natura ga-
quāto uilli

musculorū sunt breuiores: tanto melius et facilius contrahuntur.

De Musculis latis :

In his predictis: musculos tam obliquos quam rectos abicias: ut
 melius uideas latos: qui sunt sub longis cum suis cordis
 mediante una ex tunicis cordarum musculorum obliquorum
 ascendentiu/ qua uide cum diligentia/ postquam remoti sunt musculi lon
 gi: quae tunica est subtilis ualde: alligata notabiliter cordis muscu
 lorum latitudinaliu/ quae musculi lati habent suam partem carneam sub parte car
 nea obliquorum: & isti dicuntur lati quia positio suorum uillorum est per latum ue
 tris/ et isti sunt magis supra regionem umbilicalem quam infra: quia a
 superioribus ad inferiora est sua principalis operatio: quae est expul
 siua intestinorum iuuare/ eorum pars carnea est dorsum uersus: Termi
 natur in cordas in illa regione ubi est situs longitudinaliu/ et dex
 tro obuiat sinistro mediante sua corda/ ipsorum pars carnea est sub
 carne obliquorum: et corde sue sunt immediate sub cordis obliquorum
 ascendentiu/ predictorum/ istae cordae sunt etiam multum latae/ et etiam bi
 tunicales: durae: inuicem compactae: puniculo pitonio seu siphac alliga
 te/ et suae cordae cruciatur se cum musculis longis ad angulos rectos.

Ex predictis apparuit situs musculorum uestris inferioris. Sua substā
 tia/ sua quantitas/ sua figura: est conspicabilis: Numero sunt octo: quat
 tuor obliqui: duo longi/ duo lati/ colligantia est ostensa: Firmissime. ne
 inuicem sunt concatenati. & taliter sunt uniti quod iudicatur unus punicu
 lus quod dicitur carnosus: Complexio eorum in uiuo patet ex sua substātia.

Iuuamenta eorum sunt calefacere intestina / et manutenere
 unita omnia membra nutritiois: et iuuare retentiuam: expulsiuam tamen prin
 cipaliter: iuuant et interdum membra anhelitus: maxime in flamine
 cum ictu: et in uiolenta expiratione: passiones omnium morborum pati.

Predictos musculos uidebis in prima figura subsequente/ et in se
 cunda figura uidebis situm/ locum et etiam figuram octo musculorum abdo
 minis: seu epigastri: alias mirach: qui tamen melius hos musculos
 et multa alia perscrutari intendit/ ad nostra super Mundino co
 mentaria Recursum habeat / de quorum labore post mortem
 me Amabit Inuidia.

B

Habes in hac figura duos musculos latos / supra quos erant musculi longi & obliqui nunc sunt eleuati ab eis ut uides / & istos musculorum latitudinalium pars carnea est a lateribus / ps uero eorum neruea .s. corde eorum sunt in medio uentris / & sunt ex duabus pelliculis compositae .s. secundum sub & supra / & sunt alligatae cum pñiculo siphac / & isti musculi sunt magis in superiori parte huius uentris quam in inferiori : ut uides / ut melius expellant inferius quam in intestinis est.

DE ANATOMIA

In hac fi-
 gura sūt tres
 species mus-
 culorū .s. obli-
 qui: longi &
 lati: & hēs in
 dextra parte
 duos muscu-
 los / qui non
 sunt regētes
 totam partē
 dextrā sicut
 faciunt natu-
 raliter / & ut
 mōstratū est
 in prima & se-
 cunda figu-
 ra : & sic in
 hoc loco fa-
 cti sūt: ut me-
 lius uideatur
 eorum incru-
 tiatio / i fini-
 stra uero par-
 te hēs unum
 musculū lon-
 gū / & unū la-
 tū / cuius lati-
 tātū apparet
 pars carnea /
 corda uero
 ipsi⁹ musculi
 lati ē sub mu-
 sculo longo
 prädicto.

¶ De Peritonio seu Siphac.

- u Isis predictis Eleua cū cautela cordas musculorū latorū ab una mēbrana sibi annexa uersus intestina: quę est subtilis et dura: Peritonion et Siphac noīata: ista ambit totā uacuitatē uentris inferioris circūquaq;: Rotōda est nō pfecte tñ. Sua substātia est Neruea: dura: sua figura dicta est.
- ¶ Ab isto pāniculo oriuntur duę bursę uel sacci: in quibus sunt duo testes. intra scortū locati: quę sunt partes ipsius scorti / sua quātitas est quāta est uacuitas uentris inferioris / situs patet / numero est unus panniculus solus: colligantia sua est cū musculis latis et cum omnibus membris contentis in isto uentre: & omnia mēbra huius uentris habent pāniculum proprium ea inuoluentem: ortum ab isto peritonio.
- ¶ Colligat̄ secūdū Auic. cū pleura / colligatur etiā septotrāsuer / so & testibus / sua cōplexio est illa: quę est aliorum pāniculorū.
- ¶ Iuuamēta sua: sunt ligare dorso mēbra nutritionis & generatio / nis: & calefacere i testina: & ea seruare a Ruptura: & ea habet manuteneſe ab exitu extra uentrē. Iuuat ēt simul cū septotrāsuerſo expulsiōnē cōtentorū in uentriculo: & in intestinis: & in matrice.
- ¶ Passiones omnīū modorū patitur / sua propria passio est cre / patura & mollificatio. Curā omnīū uide alibi: quia in demōstra / tione anatomie nō cōuenit ponere curā a sceltis: neq; curā uulne / rū abdominis / nec intestinorū / nec modū castrandī / nec extrahē / di lapidem / sicut fecit Mundinus / nec etiā alterius egritudinis: dicemus tamen aliquid de flebotomia uenarū Guidez: & forte aliqua alia singularia.

¶ De Omento siue Zirbo.

- p Redicta mēbra abiicienda sunt: ut melius uideatur resi / duū mēbrorū: & primo occurrit Zirbus seu Omentū: Rete a uulgaribus dictū / qđ ē mēbrū cōpositū duabus pelliculis netueis subtilissimis: cū multa pinguedine sibi ānexa.
- ¶ Habet hoc mēbrū plures uenas pullantes & quietas / manife / stiores tamen in macro corpore q̄ in pingui: Sui pāniculi sunt di / scōtinui per totū: nisi circa circūferētiā eius / habet formā marsu / pii seu sacci: est. n. inter ipsas pelliculas maxima concauitas.
- ¶ Sua substātia est dicta: Colligantia est cū Siphac / cū Colon. &

DE ANATOMIA

cū Splene. Suus situs est ante uersus: supra intestina extensus a uentriculo usq; ad inguina. Sua magnitudo est cōspicabilis: Numero est unū mēbrū solū. Sua figura est tacta: Sua cōplexio est cōplexio partiū eū cōponentiū: Sua iuuamēta sunt iuuare digestiuā & remollire feces. Passiones omniū modorum potest pati: Causat ramicem in scorto. In umbilico & in inguinibus: & alibi in sumine: si rumpatur uel mollificetur peritonion.

¶ De Intestinis.

Leua Zirbū & uidebis intestina que sunt cōtinua a uentriculo ad Anum: uoluta & reuoluta: ut longo tēpore retineant cibū gratia boni finis/ & numero sunt sex.

¶ P^o ab inferiori/ ascēdēdo: ē Rectū: lōgitudine palmi uel circa.

¶ Secundo est Colon: quod ascendit per partē sinistrā usq; ad regionē Renis & lienis/ deinde trāsit a sinistro in dextrū: sup equitādo stomachū: & in dextro unitur in testino sacco: circa supmā partem ossis Anche locato.

¶ Hoc intestinū saccus & Cecus dictus: est tertiū in ordine numerandum: Et ista tria dicūtur grossę substantię: Carnosa. n. sunt. & possunt cōsolidari si soluātur.

¶ Quarto est intestinū longū. Ileon & Reuolutum seu inuolutum dictum: quia reuoluit unde quaq; per uētre. Quinto est Ieiunū. Sexto Duodenū: Et ista tria sunt subtilia: ab aliquibus lactes dicta: quorū solutio nō cōsolidat: si est notabilis: Subtilia sunt supiora per colligātiā/ & Grossa inferiora/ oīa habēt duas runicas & pāniculū cōmunem ortum a peritonio/ supertegētem & alligantem ipsa dorso.

¶ In interiori eorū parte Pituita alias Flegma adheret: ut resistat corosioni & lubricet feces/ in eis sunt uilli omniū modorū/ plures tñ lati/ Sua cōplexio est frigida & sicca: & Gracilia sunt frigidiora Grossis: quia substātia sua est Neruea/ In Grossis est aliqua caro/ Sua figura apparet: Suus situs pticularis apparuit & apparbit ex dicēdis: Iuuamēta sūt nota: Passiōes oīū modorū patiūt.

¶ Ad particularem anatomiā intestinorū uidendā. Primo uide cū diligētia Sitū eorū: & anteq̄ ea separe a mesenterio cōsidera Eorū Venas: que lactes ab aliquibus dicūtur: q̄ portant chilū ad portam uenā/ in quarū ramis minimis incipit sanguificatio duce

Iecinore. Nota etiã Situm Venę Portę: quę est extra cõcauum Iecinoris tẽdẽs uersus intestina: & uersus stomachũ: Omẽtũ: & Lienem cũ octo ramis/ quos oẽs uide cum diligentia si potes anteq̃ Intestina abliciantur.

¶ De intestino Recto.

Stis expeditis. primo uidẽdum est Rectũ seu lūgaon: ¶ est fece mūdandũ: ipsam manibus exprimẽdo i Colon: & suũ extremũ uersus Colon est i duobus locis ligãdũ: & inter ligaturas secãdũ. Sua. n. positio est ab Ano ad superiora per Ventrem ascẽdes circa palmũ/ paucas habens Venas mese raicas/ quia suũ cõtentũ parũ nutrit / terminatur circa Illum fini strum: ubi incipit Colon: Recto unitum.

¶ De Colo intestino.

Otabis Colon esse sitũ i sinistro: & circa Renem sinistrũ ascendit/ & ibi est strictus: ut cedat locũ Spleni quẽ coo perit & cui alligatur/ tendit ab hinc ad dextrũ latus / & supequitat Vẽtriculũ & ei alligatur: hinc fit syneopsis secessus tpe: hinc iuus dolor crescit sumpto cibo/ sed dolor Renalis crescit in secũda digestione/ alligatur Omẽtota quo & etiã a uẽtriculo hu mectatur/ tegitur penula Iecinoris i qua est Cystis bilis/ ideo sub nigrũ est & amarũ/ est cameratũ seu cellulatũ / pituita abundat/ Cucurbitini & etiã alii uermes in isto generãtur: In ipso etiã ster cus acqrit figurã inequalẽ / in isto fit rugitus parũ ante ascelan di horã: Taliter est situatũ ut a supiori ad inferius melius graue descẽdat. Ex suo situ habere situs clisterizãdi: & locus applicatio nis medicaminũ in colica: Sua quãtitas est cõspicabilis: Sua sub stãtia est carnea parũ: & neruea: ac pinguis & Solida: ut resistat duris & acutis. Notabiles etiã habet Venas Meseraicas p quas meat chilus & sanguis.

¶ Sua ppria passio est dolor uetofus: i hoc gñranẽ lapides & coria a pituita exiccata: istis uisis potes excarnare Colõ a Mesenterico cui alligat / & dimitte Rectũ i loco suo usq̃ ad Anatomia An: q̃ nõ põt pfecte uideri: nisi qñ facies anatomia uirgę & uesicę.

¶ De Sacco Intestino.

Vlc Intestino circa os anche infra Renẽ in latere dextro locatur intestinũ unũ: Cecus: Saccus & Monoculus di

ctus: quia pendet ut Saccus & unicū habet orificiū p q trahit & expellit feces in diuersis tamē horis trahit ab Ileo & expellit ad Colū i isto sit maior digestio q̄ in alio intestino: Est. n. alter uētriculus/p^o attrahit/deinde digerit, postea ad Colō expellit.

¶ Sua quantitas est circa palmū per longū/latū est ut Colon & etiā plus/nō est Mēsetereo alligatū: sed pēdet in uētre. In isto generātur Vermes/Serpentes dicti.

¶ Hoc tñ intestinū sepe reperitur frustratū in natura: quia nihil opatur de p̄dictis & tūc reperit etiā alligatū Colo intestino & ileo & est tanq̄ additamētum quoddā: & sua figura apparet cōpacta stricta: in tus tñ est uacua & est minor digito minimo manus per latū & est longitudinis trū unciarū uel circa.

¶ De ileo intestino.

Vic intestino Sacco ascendendo imediate alligatur primū de gracilibus dictū ileon & longū & reuolutū seu inuolutū/cuius substātia est gracilis/sua figura oblonga est & retunda/quātitas est lōgior q̄ oīa alia intestina simul i isto intestino sunt plures meseraice q̄ in aliquo alio propter suā longitudinē/Situs suus est magis circa ilia est tamen alibi p uentrē: Alligatur Mesenterio: a quo debet excarnari ut alia in testina superiora bene uideas: Sua propria passio est iliaca dispositio & passio dicta miserere mei: in qua stercora transeunt ad os.

¶ De ieiuno intestino.

Vic ileo cōtinuat Secundū de gracilibus: Ieiunū: hira: et hilla: et sterile dictū: siue uacuū & est uacuū: quia est propinquū iecinori a quo euacuat: attrahendo ab eo chilū & expellēdo in eo contenta/mediate bili a Cysti circa Duodenū in ipso ingrediēte/plures Meseraicas habet aliquo alio intestino sibi pari in lōgitudine: ut cito succurrāt iecinori/est tñ magis uacuū in sua superiori parte iuxta Duodenū: & nō est totaliter rectū/sed incipit reuolui ubi alligatur ileo: & ideo p parte est rectū: & pro parte inuolutū/color eius est citrinus quia iecinori uicinus: est similis ileo in substātia & figura: Sua quātitas est cōspicabilis: nō multa tamē: & suus situs est circa regionem Hepatis et parū infra: in medio tamen uentris.

¶ Istis uisis potes excarnare etiā hoc intestinū sicut alia a Me/

fertere ut melius uideas duodenū: quod cognosces in sua longitudine a stomacho infra: esse ī quātitate quātū sunt duodecim digiti per latum a stomacho uersus inferius.

¶ De Intestino Duodeno.

¶ Ultimo loco est uidendū supremū de gracilibus dictum
 u Duodenū & Dodedactylon: cuius quātitas p longū apparuit supra: et sua latitudo est minor omni alio intestino: et est tāta quāta est porta inferior uētriculi dicta grēce Pyleon / latine Ianitor.

¶ Sua substātia est gracilis: Non est reuolutū sed rectū: alligatū uētriculo uersus suū supius: et alligatur Mesenterico / circa Ieiunum etiā alligatur Cysti bilis: per canale q̄ portat bilem ad intestina mūdificāda / a pituita principaliter et a fecibus.

¶ Iste canalis ingreditur diagonaliter in isto intestino iter tunicā et tunicā: ne reascendat bilis et forte Chilus ad Cystim.

¶ Istud canale cū cautella cōsidera / et conserua pro Anathomia p̄dictę Cystis / sua iuuamēta / sunt suscipere a uētriculo digesta: et trāsmittere ea ad alia intestina: patitur omne genus morbi.

¶ De Mesenterico.

Is uilis Incide Duodenū infra porū ad ipsum uenientē
 h a Cysti bilis: primo ligādo eū / ne in uētriculo cōtenta exeāt / et alia intestina eiicias / si ea prius ex carnasti caute ut p̄dictū est a Mesenterico seu Eucaro: quod ab aliquibus ēt dicitur lactes. Hoc mēbrū est inter ipsa intestina locatū .in eorū centro ea ligans dorso / et cōpositū est pelliculis duplicatis: et ex Pinguedine & Glandulis / in quo sunt Venę multę ab Hepate ueniētes: quę cōiter uocātur Meseraicę / & a Gal. dicūtur manus Hepatis / qa rapiūt ab itestinis māz sāguinis & illā dant hepati. Et istę Venę sunt ex Ramis Venę portę: in isto mēbro sunt etiā aliq̄ Arterię.

¶ Hoc mēbrū est bipartitū: Prima pars est in superiore parte ad ieiunū & Duodenū alligata / q̄ est ualde glādosa / & habet suas pelliculas simplices / & per istā partem trāseunt Venę portę ad Vētriculū / ad Splenē / & ad Omētū / hęc pars in porco est saporosi gustus / & uulgariter uocat̄ Dolce morso & etiā Brisaro / et Bocca saporita / in istis magnis glādulis cōtinetur interdū mate

DE ANATOMIA

ria causans egritudinē: quę uocatur melācolia mirachia.

¶ Alia pars huius mēbri est alligata aliis intestinis. Cuius pessulę sunt duplicatę: quia magna alligāt mēbra dorso: et hęc secūda pars ab oibus habetur pro uero Mesenterico: ista duo mēbra nutriūtur a uenis portę.

¶ Sua quantitas et figura apparent/ prima est minor secūda/ sua cōplexio est frigida: Colligātur dorso mediāte Siphac.

¶ Iuuamēta eorū sunt ligare intestina dorso: et substētare Venas meseraicas: & alias Venas portę/ et humectare feces intestinorū.

¶ Numero sunt duo mēbra etiam apud uulgates/ possunt pati omne genus morbi: istud mēbrū seu mēbra debet dimitti in suo loco usq; quo uisa sit Anathomia Venarum portę.

¶ De Vētriculo qui cōmuniter dicit Stomachus.

¶ Xpedito mesenterico per duodenū supra relictū inflat

e Ventriculū: quātum potes: propter eius magnitudinem ultimā uidēdam/ deinde reduces ipsum ad inflationem mediocrem: ut melius uldeātur in eo requisita.

¶ Et primo notabis eius locū: qui est in medio totius remotis extremis: et ē imediate sub septotrāsuerfo/ a dextris habet Hepati a sinistris Splenē/ infra se intestinū Colum et alia intestina/ ante Omētum et Abdomen/ posterius Dorsum et cōtēta in eo/ suus situs est obliquus: sub diafragmate dorso alligatus/ pars eius superior est ī sinistro: ut cedat hepatis in dextro et ī alto locato: et ut ad os eius facilius uadat melācolia a splene/ pars eius inferior est ī dextro: ut cedat colo: qui est ī sinistro magnū occupans locū: est tñ sua pars inferior ī dextro uersus portanariū minor q̄ in sinistro uersus Colon: q̄ ī dextro Iecur occupat maiorē locū q̄ Colon ī sinistro locatū: pars etiā eius inferior est ī dextro aliquantulum ne orificia sint directa: et ut cibus retineat melius: et ut colera a Cysti facilius intret Duodenū cōtinuū. pti ipsius inferiori.

¶ Sua substātia est neruea a p̄dñio/ suus color patet: sua figura est rotūda arcualis ad modū maure cucurbitulę/ sua quātitas patet.

¶ Colligantur cordi per Arterias/ hepatis et Spleni per uenas/ cerebro per neruos descēdentes/ alligat Ano per intestina/ et Ori mediāte gula/ alligat Zitrbo ante uersus/ habet duas tunicas ueras/ it̄ insecā magis nerueā propter appetitū: et magis grossam:

rugosam: et durā: quia obuiat cibariis duris/ q̄ durior est in parte superiore: et etiā magis sensibilis/ habet extrinsecā subtiliorē declinantē ad naturā pauce carnis/ intrinsecā aliquomodo nutrit a chilo/ extrinsecā nutrit a Vena porte/ intrinsecā habet uersus iterius uillos lōgos: attractioni seruiētes/ uersus exterius habet obliquos retinētes/ extrinsecā habet Villos latos expellētes.

☞ Suū fundum seruit digestiue mediante exteriori tunica: et mediante calore mēbroꝝ circūstantium: Est tñ ei uirtus propria oc/culta digerēdi: sicut Matrici generādi: et hepatis sanguificādi: suū suplus seruit appetitui adiuuāte melācholia a Splene ad os eius emulgente: et propter hoc Reperitur sepe nigrum.

☞ Habet etiā Vētriculus tunicā cōem inuoluētem ipsum et alligātem dorso ortā a peritonio grossiorē quocūq; alio mēbro i uētre inferiori cōtento: excepto Mesenterio i quo est duplicata/ et est talis i Vētriculo propter extēsiōnem cibariorum.

☞ Corpus eius est alligatū dorso cum orificio suo superiore. s. inter. xli. et xliii. Sphondilū dorsi: quod orificiū proprie dicit Stomachus/ et ibi ponitur medicinę p̄ p̄fortatiōe appetitus: et hoc orificiū ē i extremo inferiori Gule seu Meri: q̄ p̄forādo diafragma ascendēdo cōtinuat Oris extremo/ maxime sua iterna tunica: et hoc orificiū claudit a diafragmate ne corporis inclinatiōe cibus facile redūdet: Alligat ēt dorso cū sua pte inferiori. s. cū pyloro alias pyloron/ seu portanario i loco ubi Duodenū a Mesenterio alligatur dorso/ reliquum uero ipsius ē solutum et mouetur de facili undequaq; Et portanariū est altius fundo continente cibaria: ne de facili descēdat cibus.

☞ Numero est unum mēbrum: sua complexio ex parte cōponētium est frigida et sicca.

☞ Sua iuuamenta sunt appetere/ Retinere: et cōcoquere cibum: et dare partem grossā intestinis/ benignā aut et digestam aliis membris: mediante Hepate.

☞ Passiones omniū modorū patitur: et propter eius magnum sensum ei compatitur cor et cerebrum.

☞ De Splene.

☞ Elicto Vētriculo in suo loco pro uenis portę uidendis: Splenis seu Lienis anatomie est uacādū et primo uide/

bis ipsum in hypochondrio sinistro sitū: herentē secūdū suū paratū cōcauū Vētriculo: & secūdū gibbū cōtiguū costis dorsum uersus & uersus latera: tectum peritonio.

¶ Eleuabis tamen cadauer: ac si sederet: ut melius uideas eius situm / qui est infra dyafragma / imediate i hypochondrio: maxime in uiuo: in mortuo uero iacente / uidetur esse sub costis: quia sua grauitas impellit dyafragma de facili ad superiora: quia pulmo est uacuus & Rarus / de facili cedens: potes etiam aliquas costas mendosas eleuare: ut melius uideas Splenis sitū: sic etiā facies i Anatomia hepatis: ppter p̄dictā causam: Cōueniret etiā aliquāliter hic modus in demōstrādo stomachi sitū: qui etiam iacendo cadauere propter inanitionē pulmonis / uidetur esse cū aliquā sua superiori pte sub ossibus pectoris magisq̄ naturaliter sit i uiuo.

¶ Figura sua est quadrata aliquāliter lunata / Rare substātię: colligatur cordi per magnas arterias (quas uidere debes) subtiliātes sanguinē grossum / qui subtiliatus Splenē nutrit: hepati ligatur p ramū portę. Cerebro p neruos: Mesētereo & Omēto p Venas & Siphac per pāniculū tegentem / stomacho per plures Venas: alię quarū nutriūt sinistrum uentriculi: & una emulget ad os eiusdē melācholiā: quātitas sua est nota / sua cōplexio ponit calida & humida: & propter contentū ponit opposita. Numero est unum mēbrū / iuuat totum corpus expurgando massam sanguinariā a fece: & ideo Risum prouocat / interdū sanguificat / inclinat appetitum / iuuat digestionē Stomachi / omne genus morbi patitur: & in eo est aliquādo peculiare cursus & fortis motus impedimentum: & traditur eo exempto per uulnus aialia interdū uiuere: & sunt qui putāt sui magnitudine risum adimi: & interdū mutauit locum cum Iecinore: sed prodigiōse.

¶ De Hepate siue Iecinore:

Isis p̄dictis cadauer ut supra patuit est eleuandum: ut
 u hepar monstraret suū situm / qui est imediate infra dyafragma in hypochrōdrio dextro / in homine magnum: quia est animal calidū & humidū / lunaris est figure: eius cōcauū est uersus uentriculū / gibbū uero est cōtiguū costis uersus dya-

fragma superius tamen: & uersus latera: & dorsum uersus:

¶ Sua substãtia est caro ipsius & Rete ex uenis cõtextum in ipso dispersis: sua caro est sanguis coagulatus / habet quinque penulas interdum quatuor & tres / interdum duas.

¶ In concauo / est una Vena dicta porta: quæ ipsum ingreditur cum quinque Ramis ad minima per totum uersus gibbum dispersis: ut chilis in eis ad minima diuisus / melius transmutetur in sanguinem.

¶ In cõcauo etiã est cystis pua mūdans sanguinẽ abili siue a colera anteq̃ trãseat ad gibbũ. In cõcauo etiã in Vena portę ingreditur Vena umbilicalis adnutriendũ fetũ in utero matris.

¶ In gibbo est una Vena: chilis dicta: etiã cũ quinque ramis ad minima per totum corpus eius dispersis / Minimi rami chilis coassomantur seu uniũtur cũ Ramis portę & ab eis sugũt sanguinem depuratũ a colera & a Melãcholia: mixtũ tamen aquositatĩ: qui in gibbo ulteriorem acquirit decoctionem.

¶ Hepar euertatur in parte eius gibba a septotrãsuerso & a uena chilis per ipsum ascẽdente ad Cor: per quã alligatur ei / habet etiã Arterias paruas in cõcauo eius: per quas euertatur: hę Arterie ueniunt ab Aorta ibi propinqua cũ difficultate uisibiles / alligatur Metaphreno per pãniculum suum suspendentem: & Abdomini per Venam Umbilicalem / Cerebro per neruum / Mediante tamen pãniculo orto a peritonio a quo circumuoluĩ: Alligatur et omnibus membris habẽtibus Venam / sua complexio est calida & humida. Numero est unum / partes ipsius sunt propria caro: Vena portę: & Vena chilis / Arterię: Neruus cum pãniculo: & Cystis cholere: Sua operatio est sanguificatio: Sua propria passio est hydrops: patitur tamen omne genus morbi.

¶ De Vena portę:

Xtra substãtiã hepatis ẽ etiã uena portę: teste Gal. sic dicta a uiro uersuto circa naturam: & ab illo remansit nomen usq; nunc: qđ Hyp. & totus cetus Asclepiadis laudauit / quia portãt sui rami preelaboratum in Ventre cibum ad totius animalis digestionis locum: quem uocamus hepar.

DE ANATOMIA

¶ Hęc Vena extra hepar habet octo partes: duę sunt paruę / sex maiores / una ex minoribus habet duos ramos / unus nutrit Duo denū: et alter Mesenterii / Duodeno cōtiguum.

¶ Alia Vena minor nutrit Vētriculū iuxta portanatum.

¶ Prima ex sex maioribus nutrit partē latā exteriorē uētriculi.

¶ Secūda cū aliquibus ramis uadit uersus Splenē: a qua primo unus Ramus uadit ad Mesentereon nutriendū: deinde unus alter magnus ramus uadit ad Splenē: qui in uia i plures diuiditur ramos / quorū unus magnus nutrit sinistrā ptē inferiorē uētriculi.

¶ Hic met Ramus sequitur ingrediens Splenē: & emittit a se duos Ramos / quorū unus ascēdit / alter descēdit / ascendētis tres sunt partes: una pars nutrit Splenē / alia nutrit superiorē partē uentriculi: altera pars trāsit ad os eius emulgēdo melācholiā ponticā pro appetitu incitādo: quę ut plurimū egrediē cū fecibus p̄ intestina.

¶ Vena p̄dicta descēdens bipartit: unus Ramus nutrit Splenē: alter uadit ad Omētum i parte sinistra & ipsum nutrit.

¶ Tertius ramus ex sex p̄dictis uadit a sinistris ad Rectum in testinum suggendum.

¶ Quartus etiam ramus ex sex maioribus i capillares spargit ramos / quorū aliqui ad dextrā partē Vētriculi nutriēdā uadūt: & aliqui uadūt ad nutriēdam partē dextram Omenti.

¶ Quintus ramus uadit ad Mesentereō i loco: ubi alligat coloi.

¶ Sextus uero uadit ad Mesentereon in parte: ubi alligat leiuo & ileo cū suis ramis: qui dicūtur Vene meseraice: & hęc ē satis magna: Substātia harum Venarū est qualis allarū / Sua quāritas / et suus principalis numerus: et situs: et figura ac colligātia patēt: sua cōplexio est frigida & sicca / sed ratione cōtenti est calida & humida / suum iuuamētum est p̄laboratū cibū ducere ad hepar: digestionē etiā secūdam i choat cū suis ramis: portat etiā nuttimentū uētriculo: Spleni & omento / et i testina nutrit: passiones omniū modorū patit: & p̄sertim opilationes & etiā aptionē suarū meseraicarū: et interdū scisuras: et cōpatit hepatis in oibus eius morbis.

¶ De Cysti (cōrinete colerā siue bilē) q̄ dicit Fel.

Ystis bilis uel colere Fel dicta / est folliculus siue sacculus i cōcauo hepatis adherens penulę medianę eius / cōpositus est ex substātia p̄niculari: subtili: solida: carentē san /

- guine: unā sola hñs tunicā: tectā pāniculo tegēte hepar / i ea sunt uilli omniū modorū: iterius hēt lōgos et obliquos: exterius latos.
- ¶ Sua substātia est subtilis: quia nō digerit aliquid: et dura est ut resistat acuitati colerę / habet unū porū intrātem folliculū immediate (q̄ dī cōis) maiore aliis / q̄ secūdū aliquos tripartē.
- ¶ Unus uadit ad hepar continuatus cū Vena portę: a qua trahit coleram per angustas uias / in isto poro sunt uilli longi tantum.
- ¶ Unus alter porus uadit uersus intestina: qui est binus: in certa distātia / cuius una pars uadit ad Duodenū uersus / Jeiunū: ut mundet intestina a flegmate et fecibus: propter acuitatem colere per eum trāsmisse: et iste porus ingreditur diagonaliter in duodeno inter tunicam et tunicam eius: ne colera: et in intestino cōtenta: retrocedant et oppilent eum.
- ¶ Alius secūdū aliquos uadit ad pyluron Vētriculi / ad cōfortā dū digestiuā cū sua colera / qui si est magnus facit hominem infelicem propter continuum colere uomitū: et istum porum aliqui negant: per collum cōmune fit attractio et expulsio.
- ¶ Sua quātitas et figura patet: Numero est unū mēbrū / colligatur cordi per Arteriā paruam q̄ habet: et cerebro per neruum paruū / complexio eius innata est frigida et sicca.
- ¶ Sua iuamenta sunt expurgare sanguinem a colera: et calefacere hepatis digestiuā: et ipsum a putrefactione seruare: confortat etiā Vētriculū: et ipsum mūdat a pituita: et iuuat expulsiuā intestinorū / interdū / homo caret felle / hic tamen est Valitudine infirma: et breuioris uitę.
- ¶ Passiones omniū modorū patit: Sua propria passio est oppilatio: per quā causat morbus regius seu Ictericia: et si est oppilatio in poro cōi: et corpus nō expurgeat a colera: tūc fiūt egritudines coleticę diuersorū modorū / feces tamen possunt esse colorate.
- ¶ Si uero est oppilatio in colo tendente ad intestina et ad portam nariū: tūc feces sunt discolorate: et ēt colera nō expurgat a Cysti sed regurgitat ad hepar: et cāt diuersas egritudines colericas.
- ¶ Et si in colo uersus hepar fiat oppilatio: feces poterūt esse colorate aliquo tempore: et causabit etiā egritudines colericas diuersorum modorū: sed durāte oppilatione feces erunt discolorate / cętera diximus in cōmento supra Mundinum.

- ¶** De magna Vena chilis: et Aorta descēdētib: et mulgētibus.
 Iis prēdictis abificias Mesentereon: Splenē: & Hepar: de
 cuius pte gibosa reserua illā pte a qua imediate exit cāna
 lis magn^a Venę chilis: ut possis uidere ei⁹ ortū: reliquēdo
 tñ Vētriculū detumefactū i suo loco: ut de eo uideāt ēr aliq̄ alia.
- ¶** Primo uidebis a gibo hepatis exire Venā magnā: quę dicitur
 parigiba: & chilis: & cōcaua: & uenarū materia: a qua ad oēs partes
 aialis medlātibus suis ramis dispēsat sanguis: cuius sunt cōcepta
 bula: Hęc Vena est subtilis: porosa & lenis / non bitunicalls sicut
 Aorta Arteria / ne plurimū tēporis cōtineat sanguinē: q̄ grossus
 est: sed ut cito mēbra nutriat: est etiā talis quia motu caret: Arte
 ria uero subtilem uehit sanguinē qui ab aliquibus spīritus uitalis
 nominat: hęc cōtinue sistolat & diastolat / ideo dura / grossa & cō
 pacta est: ne rūpatur: & est talis ut diu cōtineat subtile in ea con
 tētum sanguinē: qui propter motum resolutioni disponit. Huius
 Vene pars superior ascēdit ad cor & ultra perforādo dyastagma:
 quę uocat̄ chilis ascendens de qua suo loco dicitur.
- ¶** Hęcmet Vena descendit dorso herēs directa: & uocat̄ chilis de
 scendenst: quā cōcomitat̄ magnā Arterīā descēdens: Aorta uo
 cata: quā cū diligētia uide simul cū Venā: Vena tñ est supra Ar
 teriā / & sunt ambę peritonio inuolutę.
- ¶** In descēsu ab utraq; earū: primo diuidūtur Rami: qui uadunt
 ad fascias seu pāniculos Renū: cū uero sunt in directo Renū:
 Vena pariter & Arteria emittūt a se unū notabilem Ramum a
 dextris: aliū a sinistris: qui sunt Renibus p̄tinui: hi Rami dicunt̄
 emulgētes: ut plurimū dexter Ramus est altior sinistro: quia de
 bet esse propinquus hepatis: ut cito mundet ipsum ab aquositate
 in chilis cōtenta: et sinister ē depressior: ut suus Ren cedat Spleni
 dep̄siori hepate: ista orificia nō sunt sibi directa: ut attrahat̄ a pro
 pinquis primo: a lōginqs secūdo: & ne attractio sit se se ipediens.
- ¶** Ab ista Vena similiter & ab Arteria magna sub Renibus alię
 multę sepantur Venę & Arterię: quę Rectū / Vesicā / Matricem
 et partes sibi uicinas nutriūt. s. q̄ idirecto cuiuslibet sphōdyli ab
 utraq; earū / unus Ramus ipsum ingredi: et spargit̄ in musculis
 sibi uicinis / ex p̄dictis etiā Ramis itra quēlibet sphondylū: ingre
 diūtur Rami subtilissimi: qui Nucā: pāniculos: et ligamēta sphon

dylos ipsam Nucam inuoluētes et ligātes cibāt: ut in ipsorū sectio-
ne uidebis/ ex p̄dictis etiā Ranis/ aliqui uadunt ad musculos et
ad mēbranam Abdominis.

Hęc Vena pariter et Arteria: circa os sacrū infra sphondylos
Renū bifurcat in duas partes equales ad formā litere gr̄c̄e: quę
Lamda dicit̄/ istas Arterias bifurcatas aliqui uocāt sempiternas:
in quibus ingrediūtur due Arterie Umbilicales/ una quarum est a
dextris alia a sinistris: q̄ ad latera uesice in ipsas descendūt.

Iste Arterie et uene bifurcate/ una a dextris alia a sinistris uer-
sus coxas descēdēdo: secūdū aliquos in quolibet latere in decem
diuidūtur partes/ quarū una nutrit inferius dorsi per lumbos uer-
sus Renes dispersa/ intra et extra.

Et una alia pars in capillares Ramos diuisa nutrit peritonion.

Et una nutrit musculos profundos coxe.

Et una nutrit musculos ani. et ab ista oriūt̄ uene hemoroidales

Et una nutrit collū et os matricis/ a qua etiā duo Rami uadūt
ad Vesicā: unus ad fundū: alter ad collū ipsius: et qui ad collū: in
feminis paruus est/ in uiris uero magnus propter uirgam.

Et una alia de decem uadit ad partes pectinis.

Et una alia tendit ad musculos lōgos Abdominis: cuius Rami
ascēdēdo cōtinuātur cū uenis pectoris descēdētibus uersus ip̄os:
et isti simul uniti tēdunt ad Mamillas: et ab isto Ramo in foemina
notabiles partes et uadūt ad matriçē/ a quo due Vene Arteriis
nō associate per abdomen usq; ad Mamillas ascēdunt/ per quas
ipse alligātur matriçi. Et ideo in p̄gnātibus et in tēpore tetētionis
p̄ternaturalis mēstruorū: ut plurimū tumēt Mānç.

Et una alia ex decē uadit et ad matriçē in foemina: in Mare ue-
ro uadit ad uirgam et ad scortum.

Alia uero uadit ad uniuersos musculos coxe.

Et alia pars q̄ decima est/ etiā ad coxā tēdit: et ista ē notabilis:
et descēdit per iterius coxe: et cū est prope genu sub poplite diuisi-
ditur in tres Ramos/ quorū unus obliquat̄ uersus exterius cruris:
et tēdit usq; ad paruū pedē: et hic Ramus uocāt sciatica: quia in
ipsius dolore incisus cōfert/ et ortum istius Rami non cognouit
Mūdius/ unus alter ex tribus p̄dictis descēdit per iterius usq;
ad pedē: et hic uocāt Saphena: Tertius uero Ramus tenet me/

diū inter predictos ramos / qui oēs cibant crus et pedē: et de istis fiet sermo ī Anatomia magni pedis.

¶ Aduerte tamen quod sunt plures uene q̄ Arterie: teste Gal. xvi. de utilitate partiū cap. xiii. & xiiii. & teste sensu: & ratio est / q̄a sunt multa mēbra frigida naturaliter euēratione nō idigētes: quibus etiā sufficit paucus spiritus. Ideo nō habēt Arterias multas: & ī manibus & ī pedibus & ī cerebro & in parte superficiali colli: & ī cute totius sunt uene aliquę absq̄ Arteriis: Nulla tñ Arteria est siue uena sibi coniuge: aliquę quarū maxime notabiles / sunt aligate simul per pāniculū ortū ab Arteria: et sunt simul unites ut firmetur & fortificētur Vene a pāniculo p̄dicto: et ut Arteria uiuificet uenā: & q̄ uena det sanguinē arterie ī necessitatibus: de quo fit spiritus uitalis & nutriē ipsa arteria: Arterie uero parue nō sunt ligate cū uenis p̄ pāniculū p̄dictū quāuis sint iuicē sortie sed sunt sortie ut uiuificēt & nutriāt mēbra / teste Gal. ubi supra.

¶ Et uene & arterie ap̄propinq̄oribus locis uadūt ad sua mēbra cl bādā / exceptis uenis & arteriis Testiū & Mamillarū: q̄ a remotis uadūt ad ipsa: ut sanguis diu ī eis morā tradat: p̄ quā melius digeritur & facilius ī bonū cōuertit̄ sperma & ī lac: & sunt multe arterie & uene sēsu ī p̄ceptibiles: ut q̄ ad ossa & ad cutem & q̄ ad extrema membrorum tendunt.

¶ Situs harū Venarū & arteriarū: & etiā substātia & quantitas & figura patēt: Numerus Ramorū ipsarū ī p̄ceptibilis est: sua colligātia aparet ex dictis & dicendis: sua iuuamēta sunt nutrire & uiuificare totū corpus / passiones omniū modorū patiūtur.

¶ Accidunt tñ eis morbi cōpositionales de sūma opilationū / q̄ sunt deteriores opilationibus nariū: & itellinorū: & similiū locorū: tū quia sua opilatio prohibet mēbra nutiri: nō p̄mitēs sanguinē ad ea fluere: tū q̄a Regugitare faciūt sāguinē ad hepar / qui facit in ipso opilationē / uel putrefit / uel aliquas malas iducit egritudines: Sua etiā opilatio est mala / q̄a sepe est ī cognita: & quia male eis applicātur medicine: tam ītra corpus q̄ extra: sue solutiones possunt esse a causā ītrinseca & extrinseca / cuius tres sunt spēs: una cōiter dicitur dyabrosis / q̄ est uene corosio / a dya quod est de seu compositio & brosis seu rosis quod est comestio / alia spēs dicit̄ Rixis / q̄ icisio interpretat̄. Tertia dicit̄ Anastomosis / quod

est idē quod apertio & dilatatio uenarū; unde uersus Dyabrosis uenas corodit; Rixis easdē scindit; Anastomasis eas apire facit.

¶ Venis uero emulgentibus euenire pōt iter alios morbos debilitas attractiōis soliti sanguinis aquosi; Sicut etiā Renibus; quare aut nō atrahunt aut debiliter / & idē euenit difficultas uel totalis urine ablatio; etiā nō existēte urina i uesica / i quo casu errāt Rudes medici tentātes extrahere urinā cū Siringa uel alia opatiōe manus de Vesica; & iste est casus singularis ut plurimū inferens mortē: Quem ego uidi pluries; & iter alios cū multis aliis honoratis medicis sui i cura Magnifici ac Illustris. D. Dñi Galeatii de nobili familia Palauicinorū; qui ab urinali aquositate in uenis totius aggregata suffocatus ē; & hęc aquositas iduxit ei squinātiā; pro qua applicauimus uētosas sine scarificatione diuertēdi cāter uentose per poros cutis implebātur pura aquositate; hęc tamen **Incidenter scripsi ad iuuenū utilitatem et honorem.**

¶ De Renibus.

Amis emulgētib; predictis cōtinuantur duo corpora carnea; solida; peritonio tecta; Renes seu Renōes dicta; Fuert. n. duo et nō unū; sicut Cystis colere; et Splens; quia aquositas ē maior sece et spuma sanguinis; cui requirit unū magnū expurgatoriū uel duo parua; et non fuit unus Ren magnus; ne coartaret et exprimeret itestina; et ne dorsum Reddēt iquale; et fuerit duo ut si ledatur unius opatio alterius firma maneat; et fuere solidi; ut occurrāt multo cū paruo spatio; et ne sanguis exeat cū Vrina per aliquē eius porū; et ut nō attrahant nisi subtile suggēdo ipsum; et ut resistāt acultrati Vrinę; fuere ēt solidi quia corpus spillum est fortius ad attrahendum.

¶ Sua quātitas patet / sua figura est cōspicabilis; q̄ est similis grano faseoli legumini / sua cōplexio est calida; colligātur cerebro p neruos; mediātibus pāniculis iuoluētibus; hepatis p Venas predictas; cordi p magnas Arterias; Notauit Gal. magnas arterias in Renibus nō esse solū nutritiōis et uiuificatiōis cā; cū Renes sint parua mēbra; q̄bus sufficiebat pua arteria; sed in eis sunt magnę arterie; quia ipse etiā mundāt cor ab aquositate et colera; et dixit etiā; multotiēs Aorta trahit a stomacho et ab itestinis sanguinē nō purū; imo chilū; quē emulgētes arterie expurgāt ad Renes.

DE ANATOMIA

- ¶ Ego ipse etiã uidi anno. 1521. in studio nostro Boñ. in anatomi/
zato publice Arteriã unã ex emulgentibus facere unũ porũ in
parte dextra extra Renẽ / qui in notabili distantia infra Renẽ in
grediebat porũ uritidem a p̄dicto Rene ortũ: & ambo per unũ
cãnale tendebãt ad uesicã: Hęc tñ etiã arteria emulgēs ingre
diebat Renẽ in loco solito: & in isto idiuuiduo Rencs erant cõti
nul ac si esset unus Ren: & habebat duas Venas & duas arte
rias emulgētes: & duos poros uritides cũ uno solo p̄niculo iuo
luẽte / qui occupabat loca solita Renũ: & etiã mediũ dorsi: qđ est
in loco inter Splenem et hepar parum infra ea.
- ¶ Dimitte ergo Renẽ sinistrũ in loco suo propter uasa spmatica
uidēda: & scinde dextrũ in eius cõcauo per mediũ secũdũ sui lō
gitudinẽ usq; ad eius centrũ / cõsiderãdo locum Venę & arterie
magne ipsius: q̄ Renis substãtiam in parte eius cõcaua ingredi
tur: a qbus Ren trahit spiritũ: et nutrimentũ: & supfluitates aquo
sas totius corporis colere mixtas / hęc oĩa mixta per totã Renis
substãtiam licet solidã trãseũt / quia sunt subtilia. Sanguis. n. non
trãfired solus ad minimas partes Renũ: quia solidi sunt: nisi esset
aquositati & colere mixtus / quę oĩa mixta assimilãtur loturę car
nis a Renibus attracte per emulgētes ab hepate et a corde chill
Vena & Aorta arteria mediente.
- ¶ Hic sanguis multe aquositati mixtus solus rerinef a Renibus
pro suo nutrimentõ: et Aqua cũ colera simul a sanguine defecata
trãfit ad certã uacuitatẽ notabilẽ existẽtem in cẽtro Renis: tãq̄
ad lacunã / quã fluuius seu cãnalis porus uritides dictus eam du
cit ad uesicã: hic porus. Vretra a gręcis dictus: est corpus oblon
gũ / p̄niculate / solidũ / perforatũ / a / corpore uesicę (quia ei assli
milatur ut fertur) ortũ: & ad Renẽ terminatum / quẽ cũ cautela
cõsidera & cõserua simul cum Rene p̄ anatomia uesice.
- ¶ Et in Rene non est Rete nec aliud colatoriũ p̄niculare ut pu
tãt aliqui: sed Rencs facti sunt organa cõcaua orificiis aliis quidẽ
atrahẽtia / aliis autẽ emittẽtia subtilem aquosam superfluitatem.
- ¶ Dicebat ergo Gal. 4. de utilita. c. xii. multi deniq; ebriox anfo
ras itegras bibẽtes & p̄portionale multitudinis potus mingētes
nõ ipediũt circa discretionẽ / sed paratissime & fallaciter sanguis
q̄ uenit ad cõcauã expurgãt a Renibus totus nõ tãgẽtib? uenã.

Prædicta lacuna habet circa se pāniculū solidum perforatū ultra-
decē foraminibus magnis: per quę mediāte certa Renis substan-
tia parua similis papillis mamillarū mulierū in prædictā concaui-
tatem natuta emulget urinam.

¶ Renū colligantia patet ex prædictis / colligātur etiā per parvū
neruū cerebro / mediāte pāniculo eos tegente.

¶ Eorū iuamēta sunt expurgare totū corpus ab aquositate sup-
flua & colera: Principali tñ hepar & cor: multa tñ aquositas ēt re-
manet ī aliis uenis cū sanguine mixta / q̄ dicit̄ uehiculū nutrimēti:
q̄ apparet ī sanguine flobotomato uel alia uia a corpore extracto.

¶ Patiūtur oē genus egritudinis / q̄ fere oēs sunt difficilis sanatio-
nis: sicut est diabetes. s. quasi cōtinuū urinę stillicidiū. Patiūtur ēt
debilitatē attractiue uirtutis / qua mediāte urina nō uadit ad uesi-
cam: & isto modo interdū suffocat̄ aīal uel alia uia perit: fit etiam
ascclitis a tali debilitate. Patiūtur etiā lapides / arenas: & pilos: sed
pili generātur seu cōdensant̄ ī poris uritidibus / lapides eius sunt
rubei parui sepe oblongi in prædicta lacuna geniti / qñ Renes
sunt debilitati nō potētes retinere sanguinē utina exit sanguino-
lēta: exit etiā talis qñ hepar est debile non discernēs aquositatem
a sanguineitate sepatatione & quātitate qua oportet.

¶ De Vasis Seminariis.

¶ Stis expeditis in utroq; sexu. Primo notabis in uena ma-
gna chili & in Aorta arteria / interdū supra Renes / interdū
infra: unā Venulā & unā arteriā / q̄ abo ad aliq̄ distātiā uni-
tū se contāgentes descendēdo usq; ad Testiculos dextrī lateris.

¶ Notabis ēt duo similia uasa simili mō descēdētia & unita in late-
re sinistro: ab emulgēte uena sinistri Renis unū: & aliud ab Arte-
ria Aorta / iste oēs uelē & arterie sic descēdētes uocāt̄ uasa spma-
tica pparātia: hęc mēbra sūt circūtectā a pāniculo orto a pitonio:
a Celio dictus Aegitroides: supiacet uena: subiacet aut̄ Arteria.

¶ Ista uasa sunt latiora & duriora in mare q̄ in fœmina / excepto
tēpore impgnatiōis & mēstruorū: ut patet ad sensum p multū san-
guinē tūc ī eis retētū / sed ī aliis t̄pibus ī Mare sunt duriora & la-
tiora: & ēt semp sunt longiora: quia ad longiorem distātiā habent
ferre suū contentum: & sunt talia quia masculinum sperma est

DE ANATOMIA

plus et grossius foemineo / p quā etiam lōgitudinē uasorū Matis suū sperma est magis digestū: et sperma dextri lateris Mares generat / quia sua materia est magis digesta et mūdificata ab aquositate: sinistri uero foeminas / quia frigidū est et aquosum ab emulgētibus p̄dictis sanguine aquoso repletis ueniens.

¶ Hęc uasa i utroq; sexu p̄ueniūt i loco / a / q^o: sed discōueniūt ad quē: Eorū termiatio i foemia ē itra corpus: ut dicei i anatomia matricis: q̄ postponit anatomie Virgē et Ani melioris ordinis grā.

¶ Hęc uero uasa i Mare descēdūt ab utroq; latere usq; ad os pectinis i sine Iliorū supra Lumbos: et ideo uocātur etiā Lūbaria: q̄ uasa supra os pectinis descēdēdo igrediūt ab utroq; latere i uno uelamine p̄niculari ab extremis: Siphac pro parte orro / q̄ dicit cōiter Didimus & Cremasteras: & trāseūt i scorto usq; p̄pe reflecte ut pōt uideri i uno solo latere relinquendo aliud latus in tactum pro Anatomia Didimi uidenda: Caue tamen ne destruas scortū i aliquo latere / sed trahe ad supiora uersus pectinē illud uas solū qd uidere intēdis simul cū didimo suo & testiculo.

¶ Hęc uasa descēdētia usq; p̄pe Testes sunt ualde dura: & sunt sicut uarices reuoluta / unde Variciformia uacāt / quę cū obuiant Testibus (circa quos reuolutū) ne eos sua duritie lēdāt / efficiūt mollia: & ibi hęc uasa uocāt Epydima / & Anēdor / & Andros.

¶ Ab istis uasis immediate trāsit materia spermatis ad Testes: in substātia quorū acquirit albedinē & uirtutē generatiuā: & a Testiculis euomit itēq; ad predicta uasa mollia Epydima noiata / a quibus trāsit ad alia uasa inferiora ipsis cōtinua: q̄ uocant deferētia quorū substantia alba est: & aliis durior: hęc Vasa deferentia in Mare ascendūt a testibus usq; ad pectinē cū preparātibus p̄dictis descēdētibus cōtiguuata: q̄ deferētia sic i supmo ossis pectinis ascēsa ab utroq; latere itra uētrē reflectūt / q̄ simul cū Testiculis cū cautella p̄serua usq; q^o uidisti anatomia Didimorū & ēt testiū.

¶ Hęc uasa itra uentrē reflexa descēdunt inter Rectū & Vesicā: & ibidē se dilatāt in plures cauernas spermate plenas: ideo ibidē hęc uasa uocāt p̄suātia & deferētia sp̄ma & / a / Gal. duce Eracleo dicūtur parastrata adeniformia / q̄ ipsa circūdat adenosa caro.

¶ Adextris & a sinistris hęc uasa collū uesice p̄forāt: & itra Virgā circa Anū euomit sp̄ma / qd postea extra pellit p̄ cānale uirgē.

¶ De Didimis.

h Aec uasa simul cū Testiculis a fundo scorti usq; ad imū
 lliorū in quolibet latere inuoluūtur uno pāniculo / cuius
 maior pars orta est / a pitonio / in fine Abdominis in scor
 to descēdente / qui cō iter dicit Didimus et suspēforiū Testiculi: a
 gręcis dicit Cremasteras: substātiā cuius cōsidera: q̄ est ex tribus
 & forte secūdū aliquos ex quā pāniculoꝝ reuolutionibus.

¶ Prima ē exterior orta a pāniculis sphōdiliū: alia ē orta a Siphac
 seu pitonio iuxta femur irra Abdomen ꝑtēto: q̄ dario a Celso dī.

¶ Ex istis duabus ꝑꝑ suā fortē colligātiā fit q̄si una pellicula sola.

¶ Alia est ex pāniculo imēdiate inuoluēte uasa ꝑꝑdicta a peti
 tonio circa dorsum orta / quæ dicitur Aegitroides.

¶ Alia est ex cordis musculorū testiculorū: quæ exigua est.

¶ Cōsidera etiā q̄titatē & colligātiā: cōplexionē & numerū. Figu
 rā hñt cystis: i superiori strictā: i fundo latā q̄tū est grossities Testiū.

¶ Iuuamēta sunt suspendere testes & manutere uasa ꝑꝑdicta.

¶ De Scorto.

X istis pāniculis & cute cōponit oscheū seu scortū. i. bur
 sa testiū / i q̄ sūt aliq̄ nerui sensū ei dātes: & aliq̄ arteriæ &
 uenę illud nutriētes: & scortū ē unū mēbrū duobus Didi
 mis cōe: & ē sinus seu camera Didimis Testibꝫ: & seminariis uasis.

¶ Hoc mēbrum est ꝑ mediū diuisum a leui mēbrana / q̄ ab aliq̄
 bus dicit sutura: & taurū: & corda: q̄ ēt aliq̄liter apparet i cute ex
 teriori i medio scorti secūdū longum corporis: huius mēbri quāti
 tas: figura: situs: numerus: & colligātiā patent. Sua cōplexio est fri
 gida & sicca. iuuamenta eius patent.

¶ Hoc mēbrū cum didimis: oē genus morbi patitur. Sua ꝑꝑria
 passio est dillatatio eorū / qua mediāte multę fiūt Ramices hernię
 dicte. s. Zirbalis: Omentalis dicta: alia intestinalis: in scorto etiā fit
 hernia siue hymeā aquosa: uētosa: humoralis: & carnosā: & etiam
 uaticosa / quæ fit per repletionem uasorum seminalium factam a
 sanguine grosso / seu multo & aquoso.

¶ De Testiculis.

i Ntra ꝑꝑdicta suspēforia ab utroq; latere sunt duo mēbra
 glādosa alba similia carnī mamillaz q̄ uocant Testiculi:
 quorū figura ē Oualis: & iō etiā Oua dñt: caret sua suſſa

DE ANATOMIA

linguine & oī sensu: Sētīt tñ p suos pāniculos: eorū q̄libet habet duos musculos pāniculis suis herētes: ut ipsos custodiāt & eos ele
¶ Sua q̄ntitas/suus nūerus: & situs patēt: sua cō- (uēt ne laxēt.)
 plexio inata ē tēpata ī actiuis/ī passiuis humida: Influxus tñ ē calī
 da/qua mediāte teste Arist. trahūt a toto ad se materiā sp̄matis
 sicut uētosa: & a medicis ponūt īter mēbra principalia: colligant
 aliis mēbris principalibus/p uenas/p arterias: & p pāniculos: sua
 iuuamēta sunt cōseruare spēm. Passiōes oīūz modorū patiūtur.

¶ De Vesica.

Stis expeditis eleua Renes cū poris uritidibus a uesica
 i portis/ītra tunicā eius magis uersus collū q̄ fundū īgrediē
 tibus dyagonaliter ne urina regurgitet ad eos/per istos
 poros īterdū trāsit ad uesicā lapillus ī Renibus genitus: in eis ex
 tensionē faciens cū intenso dolore/quia sunt neruei ut uesica.

¶ Scinde p^o corp^o uesicę circa fundū eius/q̄ ē unica tunica cōpo
 sitū/ī pte culus exteriori uadūt duo nerui p sensu ipsius: Primo
 notādo eius sitū/qui ē in īferiori parte uētris in cōcauitate aqua
 liculi/ī qua ē ēt Rectū ītestinū dorsū uersus & matrix ī eorū me
 ¶ Notabis ēt suā colligantiā: & quātitatē: & fi- (dio/ī foemina)
 gurā: & nūerū: suā culus est neruea ex neruis ligamēti/īncōsolī
 dabilis si soluat/in collo carnea est: & iō ibi cōsolidat/suū collū ē
 uirgę unitū per totū usq̄ ad extremū glandis unde exit urina.

¶ Sua cōplexio est frigida & siccatēst circūuoluta uno pāniculo a
 peritonio orto/sua iuuamēta sunt diu retinere urinā ne cōtinue
 homo surgat ad eā emittendā: sed quasi cōtinue fluit a Renibus
 ad eam/suā retentionē iuuāt certę carnes glādosę principū sui
 colli extra inuoluētes & comprimētes: caulantes in ipso collo an
 fractus aliquos/propter quos uesica nō mūdatur ab aquositate
 ītegre/ & suā retentionē uolūtariā & ēt expulsionē iuuat unus
 solus uesicę musculus os eius inuoluens.

¶ Passiones omniū modorū pōt pati uesica/q̄ sunt īterdū īcu
 rables/ sic ē p gradis lapis: & excoꝛiatio ī corpe colerico: & ī sene.

¶ De Virga.

Ost p̄dicta mēbra occurrit Virga/q̄ est de suā ligamē
 tali: neruosa ēt & cauernosa est ut spongia cū aliquibus tñ
 p musculis/hēt Virga pariter & Lingua plures & maiores

Venas & Arterias q̄ aliud mēbrum sibi simile ī magnitudine / p̄
p̄dictas porositates duce imaginatiua Virga sola sepe a spiritu
magnificat̄ & erigit̄. In ea. n. est uirtus naturalis per quā cū aīal
mouet̄ ad coitū itlat̄ & dilatat̄: sicut fit naturali motus ī corde & ī
Arteriis / ī his aut̄ fit semp p̄p necessitatē: ī hoc uero aliqñ cū ne/
cessariū ē / sua origo & situs ē ex pte pectinis ī medio oibus nota.

¶ Sua figura est oblonga rotūda / hñs in se cānale per quod exit
Urina & sp̄ma / sūma pars eius Glans & caput Virgē dicta est: &
ibi est cōpacta / dura / & obtusi sensus ne ī coitibus lēdat̄: Istā glā
dem circūdat certa pellis mollis: quē dicitur Preputiū obediens
reuerfioni in omni confricatione .

¶ Hoc preputiū in parte inferiori ī medio tm̄ p̄ longū alligat̄ ma
lori parti glādis p̄ certū pelliculare mēbrum a uulgaribus dictū
el filello. Numerus & ē q̄titas eius patent. Sua cōplexio inata p̄
īfluentē est calida & humida: colligat̄ cū osse pectinis: cū Adeno
sis parastatistē uesica mediāte cānali extra riuāte urinā / cū Ce
rebro mediātib⁹: neruis ad musculos & ad cutim eius ueniētibus
cū corde & hepate mediātib⁹ arteriis & uenis descēdētib⁹ p̄dcis.

¶ Virga; habet ī se tria foramina: unū latū q̄ est cōe sp̄mati & uri
nē: & duo parua: p̄ q̄ ī sto cōi īgrediūt̄ sp̄ma a uasis semīariis ante
dictis ueniēs: Ista duo orifitia seu uasa īgrediūt̄ur hoc cānale in lo
co dicto perineon / q̄ est locus iter Virgā & Anū / ab istis forami
nibus ad uesicā secūndum ueritatē istud cānale dicit̄ collū uesicē:
ab hinc usq̄ ad extremū glādis dicit̄ foramen cōe & cānale uir
gē: & ab aliquibus dicitur Vretra.

¶ Habet ēt Virga quatuor musculos: duos uersus suum inferius
ab utraq̄ pte unū iuxta cānale urinē / qui secūdu lōgitudinē ex
tēsi sunt & dilatant Virgā: & illā eleuāt ut sperma p̄ ipsam cū fa
cilitate penetret. Duo sunt alii eius Musculi a radice ipsius uer
sus os pectinis orti: uenientes trāsuersi uersus glandem in parte
eius superiori / qui cū tendūt̄ur Virga / eleuatur: & cum cessant a
tensione deprimit̄ur / q̄ si unū accidit tensio & alteri non / uirga
declinabit ad partem Musculi tensi.

¶ Utilitas Virgæ est facta principaliter pro conseruatione sp̄ei.
Ipsa. n. mediāte mittit̄ sperma in Agro naturę. s. in Matrīce: quē
si est moderatē quantitatis sicut & lingua laudatur & utilis est.

DE ANATOMIA

Ipsius. n. breuitas nō ducit sp̄ma ad locū debītū: & sua nimia longitudo est causa resolutionis spiritūū in spermate.

¶ Virga ē p̄ colligatiā suā euacuat uesicā ab urina: cuius signū ē q̄ pediculus orificio ei⁹ extremo applicitus mordicādo puocat eā

¶ Luuamenta p̄putiū & pelliculę p̄dictę alligātis eum glādi: sunt p̄bere aliq̄ delectationē ī coitu: & tueri glādē a nocumētis extrinsecis. Istud p̄putiū eiiciūt hebrei in circūcisiōibus: opātes p̄tra intentū naturę. Passiones omniū modorū patitur uirga. sua propria passio est priapismus.

¶ Ad istā anatomiā bene uidendā prius notatis antedictis & notato situ Recti ītestini: scalpro/ falce/ uel ferra/ uel alio ingenio: separa os pectinis a sua pte laterali: & simul cū osse separa notabilē partē clunisi. s. illā in qua sunt musculi Ani: & eleua Rectū: uesicā: & uirgā cū uasis seminariis & poris uritidibus p̄dictis: & pone p̄dicta mēbra prius lota & mūda a stercore & sanguineitate in eis cōtenta supra aliquā tabulā: ut p̄dicta melius uideas/ a p̄dictis mēbris cum diligentia solum os pectinis abiiciendo.

¶ Et primo notabis locū pororū uritidorū p̄dictorū uesicā īgrediētū: ī eis ponēdo specillū seu radiū uel aliq̄ d tale: & uidebis penetrare eū diagonalr p̄ suā corpis uesice ī suā p̄cauitatē ut p̄dictū ē.

¶ Istis uisis uidebis ēt uasa seminaria p̄dicta iter rectū & uesicā īgredi & cū icisorio aliquo cū cautela separa rectū a uesica/ q̄a in loco isto hęc mēbra sunt firmissime alligata: & uidebis p̄dicta parastata cauernosa & lata: & ea icidēdo uidebis sp̄ma ibidē p̄tētū p̄ duobz uel pluribz coitibus: & hęc uasa termināt ī cānali uirgę.

¶ Et circa istū locū uidebis carnē glādōsam notabilē ad latera colli uesicę/ quę aliquāliter digerit & dealbat sp̄ma ibidem cōtētū/ uel saltē p̄seruat ne exsiccet: p̄seruādo ēt ī eo spiritū genitiuū.

¶ Tenent ēt istę carnes ne collū uesicę exsiccet: & ēt uirgā: q̄ p̄ sua lōgitudine extra p̄dens exsiccati & claudi apta est: & pp hoc ista carne carēt foemine. Iste ēt carnes cum sua aliquāli unctuositate resistunt a cuitati urine.

¶ Istis notatis potes scindere uirgā p̄ lōgū: & uidebis cānale p̄dictū cū orificiis: p̄ q̄ īgrediēt sp̄ma/ q̄ sunt duo unū a dextris/ aliud a sinistris nō multū distātes a p̄cauitate uesicę: uidebis ēt corpus uirgę cauernosū uel porosū ad istar spongię nō multū cauernosę sed cōpacte aliquāliter.

¶ De Recto.

n Orationis predictis debes reminisci de loco intestini Recti supra dimissi per anatomia Anus quod considerabis esse in concavitate Aëliculi & terminat intra Nates in loco dicto Anus a quo exeunt excrementa primæ digestionis ordine naturali. Eius pars suprema tendit ad sinistrum ubi intestino colo alligatur.

¶ Considerabis et suam quantitatem quam patet: & suam figuram: situm / & numerum vidisti supra: colligantiam habet cum corde / cum hepate & cerebro: cum vesica in Mare / cum Matrice in foemina.

¶ Considera et eius complexionem / quam est frigida. Iam est intra nates ne se-

¶ Deinde seca ipsum per longum: & optime laudando: (dat a frigore: notabis eius iuersionem / quam est ab exteriori iterius ascendens per 4. digitos uel circa. Videbis. n. sepe terminum suæ iuersionis: & interdum non uidebis: hæc iuersione mudat ipsum a fece / quia egerendo rectum aliquantulum descendit: & hoc optime uidetur in equis egerentibus.

¶ Extremitas eius inferior dicitur Anus & podex & Sphincter: & alia multa habet nomina a me recitata in commentariis supra anatomia Mundini.

¶ Sua substantia est carnea & paniculosa / quam cum musculis reddit magis carnosa / in eo est aliqua pinguedo extra uersus / in eo sunt uilli multi lati & longi / pauci obliqui: longi sunt extra & intra / iuuantes expulsionem

¶ In eo sunt. 4. musculi: unus est in orificio eius (inferius trahendo: extremo: cuti mixto cum ipso per totum dispersus: qui constringit Anum unde quaque / quo fit ut stercora integre ab eo mudentur: est alter musculus magis intra / uersus caput hominis eleuatus / qui habet duo capita & hic continuatur cum radice uirgæ: huius utilitas est extremum Anus arctare: post istos est unus musculorum par supra alios transversaliter tendens: cuius iuuamentum est rectum sursum eleuare / quo mollificato sit Recti precipitatio extra inter Nates / ad certam distantiam.

¶ In extremitate huius intestini apparet plures uenas / in aliquibus notabiles: in aliquibus occultas / quas dicuntur Aemorrhoidales / paroxismaliter fluentes / quas considera.

¶ Iste Venæ oriuntur a Ramis Venæ chilis descendentes musculos Ani nutriendibus: multi eorum profluuium uice purgationis utuntur: nec ualde debiles ob id fiunt.

¶ Iuauamenta Ani sunt educere stercora hora debita: sui musculi iuuant parastata in emissionem spermatis in coitu: cuius signum est quod sunt aliqui

DE ANATOMIA

coeūtes simul & egerētes: iuuāt etiā uesicā in emissione Vrinę.

¶ Passiones omnium modorū patit Anus, q̄ oēs sunt difficilis san-
tione: & iter alias, Recti extremitas sicut & matix procidit, quā
stypticis Retro ducimus. Cōdylomata ēt seu Tubercula q̄dam:
ficus & ēt fungi inascūtur: Marisca itē & Ragadas seu Ragadię: q̄
ex inflamatiōe oriri solēt. Hos tñ morbos iterdū lasciuia luxurię p-
cacitas: & extuās libido i utroq; sexu diuerticula q̄ritando, negle-
cta natura, nō sine ipsa & maiestatis diuine iniuria facit.

¶ De Matrice nō pręgnāte.

u

¶ In his mēbris in Mare in uētre inferiori cōtentis, ad scēminā
anatomizādā trāseo. In qua uidēda est anatomia matricis.
Suorū Testiū cū uasis seminariis & sua uesica.

¶ Matrix q̄ ēt Vulua dicit̄ duas habet ptes. s. Receptaculū: seu
sinū uel cōcauitatē: & ceruicē seu collū: & ē mēbrū ad ppagatio-
nē a natura genitū: supra sui Receptaculi est neruea, ex neruis li-
gamētī & carne confusa mixta: ideo parum sentit: & unica tunica
est composita, circūuoluta peritonio: & est Neruea ut extenda-
tur in coitibus: & ut aggreget̄ apud quantitātē paruam i partu
tota etiam sua ꝑcauitas mouetur ad cētrū in acceptiōe sperma-
tis: & illud amplectitur & tangit cum suis lateribus.

¶ Substantia uero suę ceruicis seu colli est lacertose carnis, quasi
cartilaginea cū aliquali pinguedine, hñs Rugā supra Rugā: quę
dāt delectationē i cōfricādo i coitibus. Hęc pars ē satis sensibilis.

¶ Sua cōcauitas dicit̄ Vterus: uēter: & Receptaculū foetus: fixu-
ra quę est in orificio ceruicis dicit̄ pudendum muliebre & uulua:
& natura: & os genitale.

¶ In hac ceruice locatur uirga in coitibus.

¶ Inter ceruicē & receptaculū intrinsecus est certa substātia pel-
cularis carnea satis sensibilis: in medio pforata: dilatabilis & con-
stringibilis: os matricis dicta: formā habens capitis mugili: alias
Cephalī: siue Tencę piscis: seu Cati nouiter nati: quę i coitibus &
partibus & i mēstruis aperitur ordine naturę: in aliis uero tēpori-
bus maxime cum pręgnās est: sic clauditur ut nec subtilis Acus
eam ingredi posset nisi uiolenter.

- ¶ Ceruicis figura ē Oblōga: Rotūda: cōcaua / iuiolata tanta est quāta est uirga secum coētis: in uirgine uero est minor.
- ¶ Huic circa eius mediū ē pāniculus uirginalis ut Rete: cōtextū ligamentis subtilibus & pluribus Venis / quo uiolata caret / quia rūpitur i primo coitu cum Mare: hic pāniculus uocatur Eugion & Cento / & Imen .
- ¶ Extremo ceruicis Additē sūt a laterib⁹ pelliculę: q̄ p̄putia dñr.
- ¶ Intra ceruicē parū uersus os pectinis igredit̄ collū uesicę breue: cuius orifitiū clauditur a certis paruis Additamentis carnis & pānicularibus a quibus & a preputius antedictis mediāte aere fit intermigendum aliquis strepitus .
- ¶ Figura receptaculi est quadrangularis cum aliquali rotunditate: inferius concava sicut Vesica .
- ¶ Receptaculo uersus ceruicem est ab utroq; latere unū additamentū ligamētale dorso uersus anchas alligatum cornu limatię formā habens. Ideo cornua matricis hęc dicta sunt.
- ¶ Circa hęc cornua utrinq; est unus Testiculus durior & minor q̄ in Mare / nō perfecte rotūdus sed ut amigdala compressus: in eis generatur sperma / nō grossum ut in Mare: nec calidum: sed aquosum tenue & frigidum.
- ¶ Isti Testes nō habent unicū pāniculum in quo ambo cōtineātur sicut est scortū in Mare: sed quilibet habet proprium pāniculum ortum a peritonio eos circa cornua alligantes: & quilibet eorum habet unum Musculū paruum a quo mouetur .
- ¶ Istis Testibus implantant̄ Vasa seminaria p̄dicta / quę a chili & ab Aorta & ab emulgētibus descendunt dicta p̄parantia: ide alia uasa deportātia nominata / cōtinue se dilatando usq; ad receptaculū tēdūt: & itra Matrices concauitatē sp̄ma ducūt.
- ¶ Horū Vasoꝝ orificia fossulę & cotilidōes dicūtur / per ea fluūt mēstrua / ab eis fœtus haurit nutrimentum per Venas & Arterias Umbilicales fossulis p̄dictis alligatas.
- ¶ In fœmina nō sunt parastata uasa / nec epydidimū uas / quia in fœmina uasa mollia sunt nō ledentia Testes sicut in Mare propter eorum duritiem .
- ¶ Matrix tota cum suis Testiculis & uasis seminariis est simili membris generationis uirorum / sed membra uirorum sunt

DE ANATOMIA

cōpleta extra pp suū calorē expulsa: foeminaꝝ uero sunt dimi-
ta intra retenta propter suum diminutum calorem.

¶ Et matrix est quasi cōuersum istrumētum. Collum. n. matricis
ē q̄si uirga: & eius receptaculū cū testiculis & uasis ē sicut scortū.
scorto. n. iuerso itra ipm ē ꝑcauitas: & extra ei ēt i uerso iacēt testes
& uasa seāria sic receptaculo matcis: uiroꝝ tñ testes & uasa s̄t ma

¶ Situs fissurę matricis est inter Anū & os pectinis: & lo- / (iora.
cus qui est inter utraq; orificia perinion dicitur.

¶ Ceruix a fissura ꝑ uentrem supra ascendit usq; ad receptaculū:
cuius locus est inter Rectum & Vesicam. Hęc omnia sunt in con-
cauitate Aqualiculi per longum sita.

¶ Receptaculi q̄titas in puellis exigua ē: & minor sua uesica: nec
cōplet sua cōcauitas nisi cū cōplemēto augumēti corporis cuius
est in adultis uero (nisi grauida sit) est nō multo maior q̄ manu
cōphendat: Crescit tñ ꝑ mēstrua / parietes q̄si carneos / dēfos &
grossos hñs / in ꝑgnante uero est maxime dilatarata & subtilis ma-
gis neruea apparens: & tunc ascendit uersus Umbilicum plus de-
minus secundum foetus quantitatem.

¶ Vnicā ꝑcauitatē seu cellulā hēt: q̄ tñ aliquāliter circa eius fun-
dū in binas p̄t̄: ac si eēnt duę matrices ad unū collū terminate.

¶ In pte eius dextra ut plurimū alligāt Mares / i sinistra foeminaꝝ

¶ Colligāt cerebro ꝑ neruos / cordi ꝑ Arterias: hepatis & mamil-
lis ꝑ Venas / Recto itestino ꝑ pāniculos / Vesicę ꝑ collū eius: qđ
est breue nō penetrās extra sicut in Mare / anchis ꝑ cornua: sed a
cornibus supra: Receptaculū est undequaq; solutū: & ideo præci-
pirat ad latera: & interdū suū receptaculū exit totaliter extra cor-
pus per collum seu ceruicem ipsius.

¶ Numerus eius patet: & forte nō errat qui dicit esse duas matrī-
ces / q̄a sunt duę cōcauitates: ut duę manus cōcauę se inuicē tan-
gentes unico pāniculo cooptę ad unū cānale terminate.

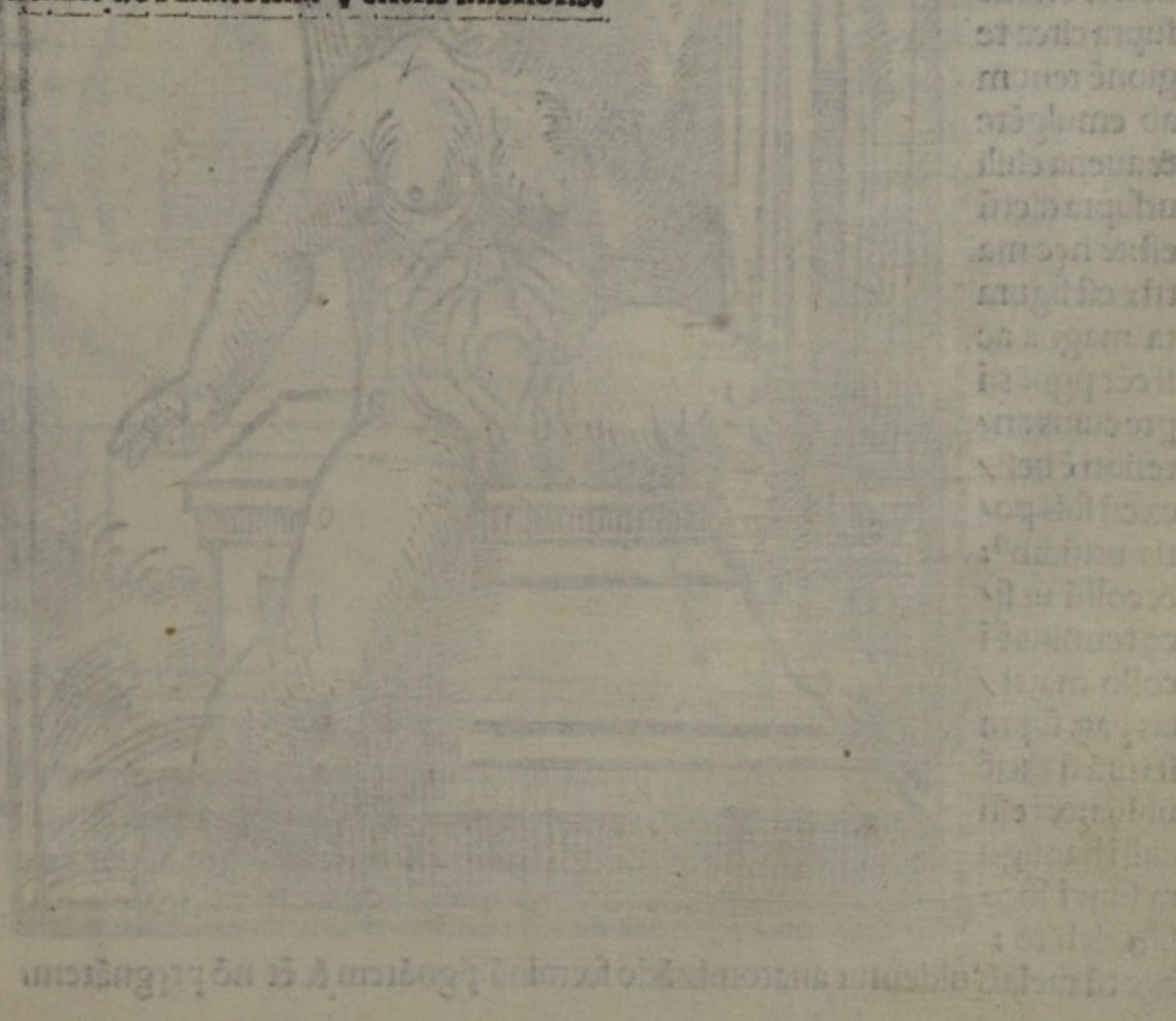
¶ Et ut aliquāli tibi satisfacias de sua figura: loco: & situ / uideas
iſraſcriptas figuras imediate seq̄ntes / ad quas uideādas / nō ueniat
q̄ nō ē ingeniosus & exptus i lineis & ūbra / seu in pictura / q̄ multū
iuuat medicos & alios multos artifices. Cōplexio matricis innata
actuata ꝑ iſfluētē ē calida & humida. Sua iuuamta sūt expurgare
corpus a supfluitate sāguiea naturali: ꝑseruare tñ p̄cipalī spēm

¶ Pōt pati oē genus morbi / sepe procidit: & tota pōt extrahi a corpore durāte ualitudie: unā Matricē corruptā ego uidi extrahi integre in terra Carpi a genitore meo q̄ sanata est & diu uixit.

¶ Ego etiā Bononię extraxi unā aliā integre q̄ erat cancrenata anno .M.D.VII. de mense Maii / quę supuixit sana.

¶ Unā aliā corruptam me presente nepos meus ex fratre Damianus extraxit itegre in cętu doctorū & multorū scholasticorū āno Dñi .M.D.XX. die .V. Octobris. Ista ultima noie Gentilis: erat uxor Christofori Briāti de Mediolano / habitatoris Boñ. in contrata dicta Io inferno / quę hora ista .1522. decima Nouēbris est sana & exercet negotia familiaria.

¶ Si maiora queris uide cōmentaria mea supra anatomíā Mundini: & ibi habebis de matrice pręgnante & alia multa / & hęc sufficiant de Anatomia Ventrís inferioris.

¶ Habes in hac figura matricē cum suis cornibus ad latera: infra quæ sunt testiculi in suo loco naturali alligati uasis seminariis / quæ uasa terminantur ad corpus matricis ut uides: & oriuntur supra circa regionē renum ab emulgentē & a uena chilia ut supra dictū est: & hæc matrix est figura ta magna ac si eēt p̄gnā: si p̄te cuius anteriori ē uesica cū suis poris uritidib⁹: & collū uesicę terminat in collo matricis parē supra fixurā quæ dicitur uulua: & testiculi in hac figura sunt in loco suo debito:

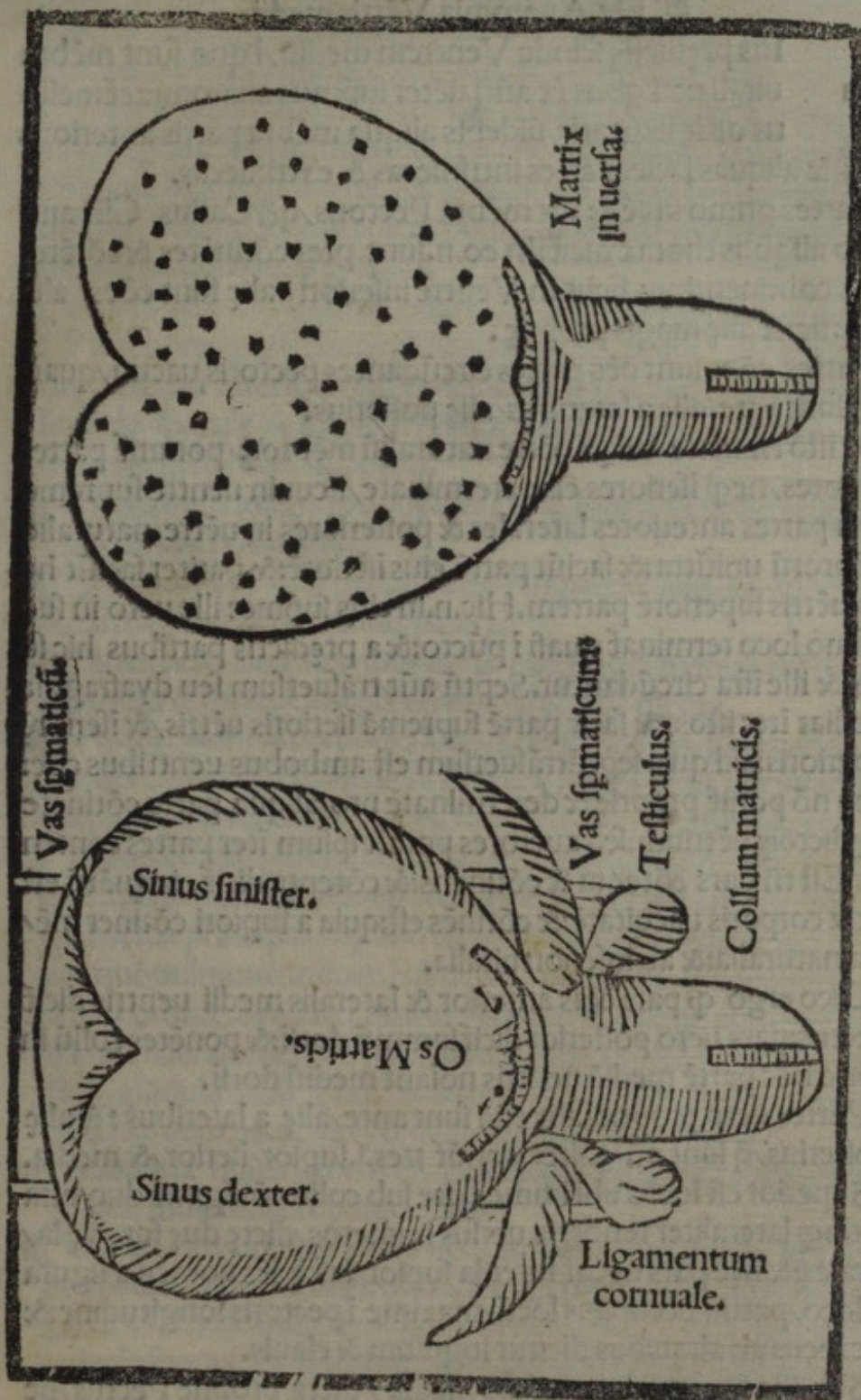
hęc tñ melius uidentur anatomizādo fœminā p̄gnātem & eēt nō p̄gnātem.

CHabes in
 hac figura
 matricē inte/
 grā cū corni
 bus & testi/
 culis supra
 cornua: & uī/
 des qualiter
 uasa semina
 ria uadūt ad
 testiculos: &
 a testiculis
 ad matricē:
 sed testiculi
 non sunt i suo
 loco natura
 li: quia locus
 suus natura
 lis est infra cor
 nua / sed sic
 sūt supra cor
 nua in hac fi
 gura qa me/
 lius uidentur
 ingredi in eis
 uasa semina
 ria / & uides
 in hac figu/
 ra q̄liter os
 matricis est
 supra colluz:
 qđ os ē illud
 foramen q̄
 uidetur su/
 pra collum
 matricis.

Habes in
 uentre huius
 figure matricē
 apertā ī q̄
 uides puncta
 aliqua nigra ī
 dicātia capita
 uenarū q̄ dñr
 cotilidōes: ha
 bes pr̄terea
 matricē iuer/
 sam extra ue
 trē: & ē illa fi
 gura supra q̄
 uides digitū
 indicem pr̄
 sentis figuræ
 & ī fundo mā
 tricis est certā
 dep̄ssio ut uiz
 des: q̄ ē illa q̄
 distinguit sinū
 dextrū a sin
 stro: neo ī ma
 tricē reperit
 alia diuisio: &
 illa puncta ni
 gra sunt coti
 lidones: & uiz
 des q̄liter col
 lū matricis ē
 sine cotilido
 nibus: & uiz
 des q̄liter col
 lū assimilatur
 uirgē uirili.

Quia de
 cies repetita
 placere ſolēt:
 habes hic du
 as alias Ma/
 tricis imagi/
 nes/quarum
 una eſt i uer/
 ſa, in qua ui/
 des qualiē p
 totū i Rece/
 ptaculo ſunt
 multa ueſti/
 gia nigra idē
 cantia totidē
 Cotilidoneſ;
 qui tamē nō
 ſunt in collo.
 In alia figu/
 ra uides ma/
 tricem natu/
 ralē cū Teſti
 culis & uafiſ
 ſpermaticis &
 ligamētis co
 rnuilibus, q
 bus alligatur
 Anchis: Vi/
 des etiā col/
 lum & os / p
 quod exeūt
 menſtrua &
 foetus: & igre
 ditur uirile ſe
 men.

DE ANATOMIA

¶ De Anatomia Vētris mediū

¶ **I**sis prædictis scinde Ventrem mediū / i quo sunt mēbra uitalia: cū qbus ēt añq̄ uēter sup̄mus anatomizet̄ melioris ordinis gratia uidebis aliqua mēbra partis anterioris colli: & aliquas faciei partes intrinsecas & extrinsecas.

¶ **P**artes primo uideēde sūt mēbra Pectoris / qđ Cassus / Clibanū & ab aliqbus thorax dicit̄: In eo. n. sunt ptes cōtinētes & cōtēte.

¶ **E**t continentium sicut in Ventre inferiori / alię sunt cōes / alię proprie: & alię magis proprie.

¶ **P**artes cōes sunt oēs partes circūdantes pectoris uacuit̄ / quare alię sunt ante / alię a lateribus / alię posteriorius.

¶ **I**n isto tñ uētre / neq̄ i uētre naturaliu mēbroꝝ / ponunt̄ partes superiores / neq̄ inferiores eis determinate / sicut in uentre supremo quia partes antetiores laterales & posteriores in uētre naturaliu mēbrorū uniūt̄ur: & faciūt partē eius inferiorē: & pariter faciūt hulus uētris superiorē partem. Hic. n. in eius sup̄mo: ille uero in suo infimo loco terminat̄ quasi i p̄ucto: & a prædictis partibus hic supra: & ille infra circūdantur. Septū aut̄ trāuersum seu diafragma mediat̄ iter istos / & facit partē supremā inferioris uētris / & inferiorē superioris: sed quia septū trāuersum est ambobus uentribus cōes: ideo nō ponit̄ proprie & determinate pro aliqua parte cōtinēte prædictorū uētrium: sed auctores ponūt ipsum iter partes contentas: Est tñ pars cōtenta & cōtinens: & cōtenta dicit̄ / Inquātū est intra corporis uacuitatē: & cōtinēs est: quia a superiori cōtinēt mēbra naturalia: & ab inferiori uitalia.

¶ **D**ico ergo q̄ pars cōis anterior & lateralis mediū uentris dicit̄ Pectus: pars uero posterior dicit̄ summū dorsi: & ponētes collū in dorso hāc partē mediā uentris noiant mediū dorsi.

¶ **P**artes uero proprie / alię etiā sunt ante / alię a lateribus: & alię posteriorius / q̄ sunt añ / cōiter ponūt̄ tres. s. superior / inferior / & media.

¶ **S**uperior est locus ubi immediate sub collo cōiūgun̄t duo ossa utrinq̄ lateraliter tendētia uersus humeros / dictę duę furculę laterales: & hęc pars uocat̄ furcula superior / suscipiēs nomen a figura & loco / paruū occupans locū / maxime i pectoris longitudine: & hic locus ab aliquibus dicitur iugulum & clauis.

¶ **S**ub ista immediate est pars media / dicta proprie Pectus / sic

- dicta/qa pexa est inter eminetes mamillarum partes:& hæc pars:est a prima p̄dicta pte infra usq; prope septūtrāuersum p longū : in latū uero est tāta quāta ē latitudo ossiū pectoris/costis exceptis.
- ¶ Inferior uero pars/est locus ubi p̄dicta ossa pectoris terminantē circa regionē septūtrāuersi:& quia talia ossa lateraliter tendūt furculā etiā faciētes:ideo hic locus dicitur furcula inferior/in medio cuius est cartilago scutalis:dicta pomū granatū:quia assimilat parti balaustrii.i.floris mali granati.
- ¶ Partes uero laterales dñr costatus:& latera:& mamillarū regio.
- ¶ Partes uero posteriores:Alię sunt medię:& alię laterales/Me/ dię dicuntur interscapiliū & metaphrenō : & noton:laterales dñr scapulę/spatulę & scapiliū:Aliqui tamen uocant laterales cū mediis/metaphrenon/& noton.
- ¶ Partes uero magis proprię:Alię etiā sunt anteriores/alię laterales : & alię posteriores.
- ¶ Quę sunt āte/sunt primo cutis/pinguedo/aliqui musculi:ossa & cartilaginee:& pāniculus pleura.
- ¶ Partes uero laterales/sunt cutis/pinguedo/mamillarū substantia/musculi multi:Costę & etiam pāniculus pleura .
- ¶ Ultimo sunt partes posteriores.i.cutis / aliqua pinguedo / musculosa caro:& nō musculosa simplex replēs ossiū uacuitates aliquas/duodeci sphōdili costarū siue pectoris : & pāniculus pleura.
- ¶ Partes cōrentę/sunt musculus dyaphragma septūtrāuersum dicitur:qui secūdū aliquos est iter cōtenta pectoris numerādus. in quātū sua principalis opatio est seruire cordi/mediāte suo motu: per quē pulmonē mouet.Est deinde pāniculus mediastinus : capsula cordis:Cor cū sua Aorta Arteria: & Pulmo cum suis uasis: Vena chilis ascēdens/Nerui descēdentes:& ascēdētes Reuertiuū dicitur/glādula dicta Timū & Morū/Gula.i.cibi ab ore ad uentri/ culū uia/cum pāniculis p̄dicta membra regentibus.
- ¶ Substātia huius uentris est pelliculosa/pinguis/ossosa/cartilaginosa/musculosa:& pānicularis.
- ¶ Ossa.n.eius nō sunt unita sicut in capite/sed diuisa/ ut pectus sit obediēs motui anhelitus:& ideo pp motū in eo sunt musculi.
- ¶ Dixit Gal.7.de utilitate:si pectus etiet factū ex solis musculis.illi caderēt supra Cor & Pulmonē:ut igif spatii fiat aliqd itus:simul

aut & moueat totū organū: Musculi ossibus alinatum positi sūt.

¶ Hic Venter Pectus dictus / quantitate est insignis / quia seruit multis & magnis mēbris: habet tñ maiorē cōcauitatē posterius q̄ ante / initiū cuius uersus posterius / est a primis sphondilis infra colū usq; ad septūtrāuersum / q̄tū p̄tinēt duodecim costę / sed anterius occupat tñ ptē p̄tēā iter furculā superiorē & inferiorē iclusiue.

¶ In homine Pectus est latū / nō carinatū sicut i maiori parte brutorū: latius tñ est in Mare q̄ in foemina / ad portādos autē foetus: ueter inferior ē i Foemina maior q̄ in Mare: & pp hoc regio Rentis Ossis facii & Anchar; in foemina est ualde lata.

¶ Figura & numerus & situs pectoris patent / sed eius cōcauitas interior / est similis p̄cauitati semiOui oblique per latū icisi / cuius pars magis acuta est uersus collū: est etiam similis unguļę Buba / linę / sicut est pulmonis figura.

¶ Colligat̄ cum toto corpore / complexio eius est secundum suas partes: Sua complexio innata actuata p̄ influentem est calida: iuuenta eius / sunt custodire cor & pulmonem principaliter. passiones omnium modorum patitur.

¶ De Mamillis

In parte anteriori pectoris uersus latera / sunt duo membra rotūda Mamille a sua figura nomen sumētes ab antiquis Rumę dicta / in medio cuiuslibet eorū / est unum tuberculū parū quod Papilla dicitur per quę ifans papat / circa quas / est circulus / qui est rubricetus seu rosetus / & interdū nigricans / Fos gręce dictus / substātia quarū / est ex Venis / Arteriis & neruis. Inter quas est uacuitas / quā replet caro glandosa / alba sensu catēs: & propter suā albedinē / quādo morat̄ in eis sanguis albificat̄ / & fit lac: & Mamilla cōuertit sanguinē ad albedinē & facit lac / sicut hepar p̄uertit chilū ad rubedinē: & facit sanguinē. Vnūquodq; .n. eorū / cōuertit humiditatē in eo cōtentā ad similitudem suam / in natura & colore: huius sanguinis albificati: una pars nutrit Mamillas / alia est lac: & hęc est superfluitas utilis.

¶ Ad mamillas ueniūt descēdendo a regione ascelarū circa costas / suę Venę & Arterię: & etiā a regione pectinis ueniūt Venę per abdomen / quas seruassī superius / istę Venę & Arterię optime apparēt in corpore demacrato / in pingui uero occultę sunt:

sed optime uidentur in foetu/trium uel quatuor mensium.

¶ Numerus Mamillarū/ & quātitas patet: sunt tñ maiores i foe/
mina q̄ in mare/ propter lac generādū/ suus situs/ est in pectore:
quia est latū/ nō carinatū/ in quo possunt locari cōmode: & etiā
quia superfluitas mēbroꝝ supiorū nō trāsit in crines/ nec in den
tibus: nec i cornibus: ut i brutis. Colligātur cerebro per neruos/
cordi per arterias/ hepati & matrici per Venas: A matrice tamē
suscipiūt maiorē partē sanguinis/ ex quo fit lac/ ideo lactātes nō
hñt mēstrua/ nisi raro & pauca: & nō mēstruātibus tēpore debi
to/ tumēt Māmę/ tument etiā & dolēt Māmę/ parū ante tēpus
mēstruorū: quia matrix: & Venę secū alligatę sunt plene.

¶ Iuamēta earū/ in mare sunt ad decorem: & ad tutelā mēbroꝝ
pectoris: & reuerberāt calorē ad cor: & iterdū in mare fit lac pro
pter abundātiā nutrīmēti/ maxime i habēte magnas & fortes
Mamillas. In foemina etiā habēt p̄dicta iuamēta: sed principa
liter sūt pro lacte generādo: ut nutriaē eo nouiter natus/ usq; quo
possit deglutire cibū solidū: & lac est proportionatū nutrimentū
nouiter nato/ quia fit ex sanguine a quo prius nutriebat in Ven
tre. Passiones omniū modorū patiūtur.

¶ De Musculis Pectoris.

¶ Iſis & notatis p̄dictis/ potes excoriare cutem totius pe
u ctoris/ relinquēdo Musculos in loco suo/ & scindere Ma
millas: ut uideas eius substātiā/ maxime carnem/ in qua
sunt Venę & Arterię p totū disperſę: & uidebis Papillas habere
plura foramina exigua ualde/ a qbus exit lac/ ad quę foramina:
secundū aliquos termināē extremitates Venarū p̄dictarū/ p quę
exit lac: & secundū alios/ lac exit a spōgiositatibus carnis Mamillę
terminatis ad foramiā papillę: & nō a uenis imediate: utiq; ē plē.

¶ His uisis/ notabis in pectore multos Musculos/ qui mouēt pe
ctus uolūtarię: quibus etiā pectus naturaliter moueāt. s. ad motum
cordis & pulmonis/ ut in nostris cōmētariis diximus/ quorū aliqui
sunt exteriores/ alii inter costas/ & alii intra pectus.

¶ Exteriores/ duo sunt sub furculis superioribus/ p̄tinui cum costa
prima/ qui ad caput spatulę tendūt: & cum istis unitur unū aliud
par: cuius unūquodq; ipar/ est duplans primū par: & faciens ipm
in duas partes/ pars cuius superior cōtinuatur collo: & ipm mo/

DE ANATOMIA

- uet inferior uero pectus mouet: & hoc par/cōtinuatur cum uno pari/quod est cōtinuum cum quinta & sexta costa.
- ¶ Postea est aliud par in ꝑcauo spatulę / cōtinuatū cum uno pari ueniēte a sphōdilis usq; ad spatulā: & isti oēs sunt sicut unum par: qui ꝑrinuātur cum costis posterioribus.
- ¶ Postea est aliud par/ortū/a sexto sphondili colli: & a primo & a secūdo superiori sphondili pectoris/ꝑrinuatum eisdem costis: & isti Musculi sunt oēs dilatātes pectus.
- ¶ Postea est unū aliud par/sub radicibus costarum superiorū exten sum: qđ descēdendo unī cū suis extremitatibus uni pari/qđ ē cir ca furculā inferiorē/ꝑrinuatū cū musculis lōgis abdominis / supra qđ par/sūt duo paria/qđ ipm cooperiūt: & isti oēs ꝑstringūt pectus.
- ¶ Musculi uero itra costas/sunt dilatantes & ꝑstringētes/inter se differētes in ope: & hi qui sunt inter costas: inter costam & costā sunt quatuor: scilicet Musculi duo uersus exterius/ & duo uersus interius/quos leuiter sepando cognosces per incessum suorū uil lorum/primi duo superiores/habent uillos transuersales: & dilla rāt pectus. Secūdi uero inferiores hñt uillos latos: & sūt ꝑstringētes.
- ¶ Musculi uero intra pectus/est solus unus. s. Dyafragma seu se ꝑtrūtransuersum/qui cum quiescit/ꝑstringit pectus/per accidens tamen: & cum mouet/dilatat illud/motus tamen dyafragmatis/ est compositus ex uolūtario & naturali.
- ¶ Numerus quorū in totū est/centū & quinq; musculi/exceptis Musculis ꝑdictis dorsi: & colli. s. duo primi sub furculis superioribus: & duo alii ꝑrinuati cum quinta & sexta costa. Postea Muscu li duo a ꝑcauo spatulę ueniētes ꝑrinuati costis posterioribus/ po stea duo a sexta sphondili colli: & a prima: & a secūda pectoris eis dem costis ꝑrinuati. & isti sunt octo in totum/omnes dilatantes. Sūt etiā totidē ꝑstringētes/excepto dyafragmate/qđ ēt dilatat.
- ¶ Et de ꝑstringētibus primo sunt duo sub costis superioribus: & duo circa furculam inferiorem/ supra quos/sunt quatuor alii eos cooperiētes/qui oēs simul cum dyafragmate/sunt decē & septē. Postea sunt inter. xxiiii. costas. xxii. spacia: & pro quolibet spatio sunt quatuor Musculi/qui sunt in totū inter costas. lxxxviii. & si mul cū. xvii. ꝑdictis/faciūt numerū centū & quinq; musculorū.
- ¶ Sed ut ista omnia bene uideātur/excoriādę sunt etiā spatulę: &

dorsum: & primo uidebis Musculos exteriores/secūdo musculos inter costas. Dyaphragma uidebit̄ inferius loco suo: hęc tamen latius a me sunt dicta in cōmentariis super Mundino:

¶ Aduerte lector q̄ motus pectoris sunt quatuor. s. expiratio uio- lenta & inuolenta: & inspiratio inuolēta: & etiā uolēta / quibus obediunt Musculi predicti.

¶ In motu inuolento inspirationis / seruiūt Musculi iter costas di- latantes pectus / seruit etiā ei / motus cordis & pulmōis. Dum. n. dyaphragma mouetur / trahit pulmonē / qui ut clibanū aere reple- tur / adiuuāte motu cordis dilatatiuo: & pectus dilatat. Istū mo- tū / adiuuāt ēt duo primi Musculi q̄ sunt iuxta furculas superiores: & iste motus ē mixtus ex uolūtario & naturali: naturali uincēte.

¶ Ad uolētam autem inspirationē / cōcurrūt cum predictis / oēs alii Musculi pectus dilatantes / simul cum dyaphragmate: & iste motus est etiā cōpositus ex naturali & uoluntario / uolūtario su- perante / stante ualitudine cordis.

¶ Ad motum autem inuolentū expirationis / succurrunt (leuiter tamen) Musculi interiores costarū: & oēs alii Musculi cōstringē- tes / sed principaliter hic motus est naturalis / quia fit a corde & a pulmone / ad expirationis uero uolentū motū / iuuāt / cor & pul- mo / sed principaliter iuuant omnes musculi cōstringentes: & etiam Musculi Abdominis.

¶ Ex predictis / patet colligantia Musculorū pectoris / & figura: situs & quātitas: & eorū substātia. Numerus est dictus. Cōplexio sua est calida & humida. iuuamenta dicta sunt. Passiones omniū modorum patiuntur.

¶ De Ossibus Pectoris.

¶ Sca pectoris nō sunt unum continnū sicut in capite: sed
 o plura cōtigua / ut possint dilatari / quę sunt ante & a late- ribus / proprie sunt ossa pectoris: sed quę sunt posterius: sunt magis appropriata dorso / ossa pectoris lateralia / a latinis di- cuntur costę / dictę gręce pleura seu pleuron: & chondron: Nu- mero sunt .xxiiii. duodecim in quolibet latere / de quibus de- cem inferiores / ab utroq; latete quinq; gręce Roas dicte: alits sunt breuiores: & parum ossosę / sed cartilagineę / quę a latinis mendosę & incōpletę dicte sunt: superiores uero completę et inte-

DE ANATOMIA

grę sunt: & uocant uere Costę/ quę i quolibet latere sunt septem: quibus trinuat utrinque os pectoris predictum: quod os i medio est durę: & uersus costas cartilagineum. s. quod in os pectoris & costas e cartilago.

¶ Hoc os secundum aliquos/ est ex septem ossibus compositum/ quibus utrinque uniuntur septem costę uere: & secundum alios est ex quindecim. s. septem in quolibet latere: & unum in medio: & secundum alios est ex. xxi. s. ex septem in medio: & utrinque ex septem cartilaginibus/ quibus uniuntur costę uere.

¶ Sua figura est lunata. Sua substantia: & quantitas: & situs patent Costę colligantur duodecim primis spondylis infra collum: & ossibus pectoris predictis: & paniculis eas tegentibus. Sua complexio frigida est & sicca. Sua iuuameta patet. Passiones omnium modorum patiuntur.

¶ Suam Anatomiam optime uideres: si in uno indiuiduo eis solis uacares/ non habendo respectum membris spiritalibus.

¶ De Pleura Paniculo.

Inter membra trinentia/ ponitur paniculus immediate costis & ossibus pectoris herens/ quod dicitur Pleura/ cuius substantia e neruea/ dura & subtilis/ a qua oriuntur paniculi/ membra i isto uentre immediate regentes. Sua figura est plana/ extensa per totum in circumferentiis pectoris: & etiam circa diafragma uersus suum superius extendit per totum ipsi firmissime herens. Sua quantitas ex predictis patet/ occupat totam concauitatem pectoris/ excepta certa parte anteriori eius/ quę occupata est a mediastino.

¶ Numerus/ & etiam situs/ & colligantia: & sua complexio patent. Iuuameta sunt uestire & tueri membra pectoris: & ligare sua ossa in uiscere: & mediare iter ossa & membra trinentia in pectore/ ne molle ledat: a duro ualde. Passiones omnium modorum patiuntur. Istum paniculum non uidebis perfecte/ nisi incidendo costas apertis pectus eo modo quod infra dicetur.

¶ De Septotrāuerso seu Dyafragmate.

His partibus trinentibus/ trinenta occurrunt: & primo est uidentis Musculus panicularis Dyafragma dictus. Secundo paniculus Mediastinus. Tertio paniculus Capsula & receptaculum cordis dictus. post ista membra/ uidebitur Cor: & residuum contentorum in pectore.

¶ Dico ergo quod intra corpus/inter uentrem Imū & Mediū/ est certa fūsa pānicularis & carnea/ dorso circa duodecimū sphon/ dilum alligata/ quę dorso ante uersus alligat/ semp extremitati/ bus costarū mēdosarū usq; quo terminet & alliget extremo fur/ culę inferioris pectoris : & sic diuidit mēbra naturalia a uitalibus: & hoc mēbrū noiat Septūtrāuersū:& Paries:& Phrenes:& Dya/ fragma:& Gal.in libro de uoce & Anelitu uocat p cordiū : qđ est musculus & non pāniculus:fungit tñ officio pāniculi/in tuendo Cor:& mēbra supiora a uaporibus olidis/euatis a mēbris nutri/ menti/sua pars carnea/est ad extrema eius:& sua corda/est i eius centro/pulmoni unita/quia habet cum tali situ/illum mouere.

¶ Huic uersus supius/p totū alligatur Pleura : & eodē mō iferius Sipbac est ei alligatus/pforat uersus dorsum/a chili Vena ascēde/ re/a qua i ipso/una a dextris/alia a sinistris/ remanent duę Venę ipsum nutriētes/pforat etiā ipsum uersus dorsum / Aorta Arte/ ria descendens : & Gula seu Meri/quę uersus uentrem inferio/ rem alligatur Ventriculo immediate.

¶ Sua figura/ & quātitas patet/sua substātia/ & colligantia/ & si/ tus dicta sunt. Alligat tñ p paruas Arterias cordi: & cerebro per tria paria neruorū/ quorum duo ueniunt a Nuca:& unum a cere/ bro/ & isti apparent interdum notabiles.

¶ Sua cōplexio est calida & humida. Iuuamenta sua sunt pro pte dicta:Gal.tñ dixit in ipso esse originē respiratiōis & omniū uirū corporis:& hęc iuuamēta ipse inuenit primo.Iuuat etiā in expellē do a Vētriculo/ & ab itestinis/ & a Matrice aliq̄ sua p̄teta: puocat et risū:secūdū aliquos mouēdo mētē p̄ter uolūtātē i titillatiōib⁹.

¶ Passiones omnium modorum patitur:sua solutio est letalis.

¶ De Mediastino.

¶ Ost Anatomia Dyafragmatis/occurrit pāniculus me/ diastinus/sic dictus/ quia diuidit cassum pectoris secūdū p lōgū p mediū:alia etiā habet noia:ad quē uidēdū:primo a dextris & sinistris separa ossa pectoris a costis:taliter ne ledas cō tenta i pectore sepa etiā dyafragma ante uersus ab ossibus pecto ris:& uidebis istū pāniculū/ ab imo ad summū:& ab ante retro/di uidere pectus. Sua substātia ē pānicularis:sua figura / & quātitas patēt:situs est dictus : numero sunt duo pāniculi/ uersus anterior.

DE ANATOMIA

Notabiliter distantes/habētes in se notabilem uacuitatem / sed uersus dorsum apparet unus solus/colligat pleura a quo secundū aliquos orit:colligat etiā dyafragmati:& dorso/ & pulmōni/me diante pāniculo a pleura orto/colligat etiā meri teste Auic.& ēt ossibus pectoris:colligat ēt cerebro p neruos/cordi p arterias: hepatis per Venas. Sua cōplexio est frigida & sicca/sua iuamēta sunt diuidere pectus & pulmōnē per mediū/ut si contingat uni parti nocumētū/ne ptingat alteri:tuef etiā furcas superiores:ab eo etiā sit cōseruatio caloris cordis. Passiōes omniū modoz patit.

¶ De Capsula Cordis:

u Iis p̄dictis/debes eleuare ossa anteriora pectoris separādo ea a parte āteriori pāniculi mediastini:quē dimitte in loco suo usq;quo uidisti Anatomia pulmōnis. Eleua etiā utrinq; costarū sūmitates/ut locū amplū habeas pro alijs uis dendis:& in ista sectione bene cōsiderabis ossa pectoris:& etiam pleura:totū tamen dyafragma in loco suo ubi potes pmitte alligatū: maxime dorso: ut uideātur nerui ad eū ueniētes a superioribus:& ut uideatur gulę siue meri cum ipso colligātia.

¶ Iis eleuatis/uidebis pulmōnē in medio cuius ē unus pāniculus mediastino alligat⁹ q̄ ē durus & grossus/ut melius tueat Cor ab extrinsecis:figura cuius ē sicut est cōtentū ab eo uiscus/cor nominatū/qui cōcauus est:& similis marsupio:& ideo dicitur capsula: in quo est cor ipsum/ & Aqua ī notabili quātitate/ipsū irrorās: & prohibēs ne exsiccef a forti calore/quę si exausta sit cardiacus morbus efficit:quo aial ad tabē pducit: ut cōtigit fimię Gal.hęc capsula est ualde sensibilis: & forte p̄pletive primo genita corde. Suisa /situs/figura:& iuamēta sua dicta sūt: Numero est unus: quātitas patet:colligatur radicibus pānicularibus cordis/ & pleura/ & mediastino/ & dyafragmati:per pelliculas suas: hepatis per Venas/Cordi per Arterias: Cerebro per neruos. Sua cōplexio innata est frigida & sicca:Influens uero calida/quia cordi proximus. Passiones omniū modorum patitur.

¶ P̄dictam capsulam/ & mediastinum/ & dyafragma/dimitte in loco suo usq;quo uidisti Anatomia neruorum descēdentium:

qui descendendo ad uentrem inferiorem, mittit ramos ad prædicta membra : ut dicitur infra.

¶ De Corde.

Ost Capsulã Occurrit Cor: in cuius Anatomia & etiam pulmonis : & etiam aliquarum capitis & colli partium propter ipsorum artificiosam compositionem & operationem uberius procedam.

¶ Cordis enim dignitas aliis particulis præualet. Omnium enim membrorum est principalissimum: & dicitur sol microcosmi. Alia enim membra suo spiritu illuminat. Huic enim est præcipuus calor/palpitat certe : & quasi animal motum habet. Ideo nascentibus primum in utero formari fertur: Deinde cerebrum & hepar/tardissime uero (ut aliquibus placet) oculos: sed hos primo mori/cor uero ultimo: solũ hoc membrum uitæ nõ maceratur : nec suplicia uitæ sustinet: sed lesum notabiliter illico mortem affert: & ceteris corruptis uitalitas in eo durat: & propter hoc nõ decolat animal: in cuius corde reperiatur nocumentum sicut est in aliis particulis.

¶ Aialia, n. quibus cor paruũ est/audacia sunt: pauida uero sũt quibus est pergrande/ut proportiõẽ Muribus/ Lepori/ Asino/ Ceruo: & oibus timidis/aut propter metum maleficis: magnũ tamẽ cor multo spiritu pollens/audaciores ceteris reddit.

¶ Hitto corde nasci quosdã homines fertur: & hi sunt aliis audaciores fortioresq: ut in exẽplo est Aristomenes Messanius qui.ccc. occidit lacedemonios: & ipse cum uulneratus captusq: / tandem per uulpiũ cauernã fugiens euasit : iterũ captus/audax aufugit: tertio laqueis apprehensus/lacedemonii pectus dissecuere causa uirilitem eius uidendi/hirsutiq: cor eius repertum est. Cor item est omnibus animalibus septentrãuersum & sanguinẽ habentibus teste Aristo. 2º. de hyst. cap. xv. in aliquibus tamen pre sua exiguitate cerni nequit.

¶ Situs cordis in medio pectoris est intra pulmonem/homini tantum cum sua ima parte ad leuam papillam declinat / ne obuiet ossibus pectoris/nõ carinatis ut in brutis: sed in latũ cõpõllis.

¶ Figuram habet pyramidalem/gibbam tamen/nõ talem principaliter: quia sit calidum ignis sequens formam: sed quiae/si mixtum perfectũ animatũ possidet formam operũ suo cõpetentem.

DE ANATOMIA

- ¶ Sua summa pars qua superiora petit & dorso alligata lata est / & hæc pars est nobilior partium cordis / quia mediantibus duobus orificiis arteriarum sinistri lateris ab ista parte ueniētibz conseruatur uita aiali : Ima uero in acutum se colligit / exitq; pene in mucronē : & in anteriora est eminens.
- ¶ Sua pars etā gibba superiora pectoris spectat : & est talis formę : ut sua fabricatio superior & inferior sit bona : & nō sit in ea superfluitas / apta impedire suū continuū motū / & ut in eius cuspide sit aggregatū ad punctum unū / ut illud q; leditur tactu ossium / sit minus partium eius / ut minorem suscipiat lesionem.
- ¶ Sua substantia / est ex carne simplici / ubiq; solida / habet autē sui mucronis & partē eius sinistrā spissioris carnis / ut spiritū ibidē locatū conseruet : & ut sua grauitate expolleet ponderositati sanguinis in dextro uētriculo p̄tē / cuius partes sūt leuiores sinistri uētriculi.
- ¶ In suis cauis / sūt ligamēta plurima alba / cartūculis / multis ibidē existētibz : & pelliculis siue ostiolis uenę chilis : & arteriosę uenę al.
- ¶ Cor etiam subtili firmaq; inuoluit mēbrana cum pin ligata / quę uedine quadā / quę ipsius substantiam & calorem conseruant / Corroboratq; : & exsicari ipsum perhibent .
- ¶ In sūmo eius ubi dorso heret / sunt duę pelliculę / rugosę & cōcauę dicte auriculares / q; sūt domiciliis seu uētriculis eius / dextro .s. & sinistro unitę / eius spiritū & sāguinē superfluētē rāq; bonus œconomus accipiētes & conseruātes / & postea in necessitatibz reddētes.
- ¶ Istas aurículas ordinauit natura / ut sanguinē & spiritū interdū in corde superfluētē susciperent supplētes uices magnitudinis cordis / p̄ quā occupasset alioz mēbroz sibi uicinium loca .
- ¶ Sua etiā magnitudine fuisset graue motui ineptū : & sepe etiam si esset magnū ualde : propter spiritus & sāguinis penuriā esset uacūū : & sequēter debile / ut est in timidis aialibus magnū habētibus cor .s. proportionē sanguine & spiritu uacuum.
- ¶ Eius radices sūmo ipsius sunt alligatę / quę solide sunt ac dure & quasi cartilagineę / ut super his sit agilis suus continuus motus.
- ¶ In corde etiā sunt inuli multiformes : & diuersimode locati / ut continuos & fortes sustineat motus : qui sunt naturales : & nō uolūtarij : & ideo in eo nō est lacertus aliquis.
- ¶ In sūma pte eius per exteriū / est una uena a chili orta / oblique

- uerfus mucronē undeq̄ ad minima se ramificās / q̄ ip̄m nutrit.
- ¶ Ibidem etiā sunt duę pulsantes uenę / ortę ab aorta p̄ exterius discurrētes / una est eodē situ quo est nō pulsans p̄dicta / quę ip̄m uiuificat: Alia in sinu dextro spargit: & ei uirtutē uitalē asfert: sanguinē etiā ibidē cōtinue itrātē cōcoquit & uiuificat: & ista mediā te / p̄ chilim hepar i sui gibbo euētat: & uitalitatē ppriā cōseruat.
- ¶ Sinū triplicem seu cauū alias domiciliū uel uētriculū possidet: dexter est sinistro maior: & sinister usq̄ ad extramitatē suę cuspidis peruenit. Dexter aut̄ sub illo modicū finitur loco.
- ¶ Inter istos / est paries dēsus & spissus / a Gal. dyafragma dicitur: in quo sunt foramina plura parua / a dextro sinu in sinistrū tendētia / latiora a quo / q̄ ad quē ista foramina dilatātur dū abbreviat̄ & aperit̄ Cor: & p̄stringūtur dū elōgatur & cōstringit̄ / hinc sanguis subtiliatus & preparatus a dextro in sinistrum meat / ubi in spiritum uitalē complete mutatur.
- ¶ Hęc orificia / a medicis habētur pro sinu medio: istū sinū teste Auic. Gal. uocat foueā & meatū: & nō uētre / ut sit receptaculum nutrimentū quo nutrit̄ cor: quod nutrimentum est spissum forte simile substātię ipsius: & ē minera spiritus generatū in ip̄so a sanguine subtili: & suddit q̄ tēperatior sanguis est in medio uentre:
- ¶ Dexter uero sinus / i eius summo duas habet uenas / una quę cuius tunica simplex ē / est ceteris uenis maior / a iecinore ueniēs chills / & cōcaua: & audax ascendens dicta. & hęc per grādīs est. quia oibus alijs uenis intra cor & extra sanguinē tribuit: ab eis nihil suscipiens: & ideo plus de sanguine in cor ducit q̄ reducat. Est etiā per grādīs: ut pluries multum fluentem & refluentem contineat sanguinem: & ut eum breui spatio cordi asferat: ut concoqui possit commodius ab eo.
- ¶ Hic sanguis sic coctus tripartit̄ / una pars ex subtili bilioso minor ceteris ad pulmonē nutriendum uadit.
- ¶ Altera p̄dicto maior & subtilior per dyafragmatis foramina ad sinistrū ubi spirituať sinum tendit.
- ¶ Reliquū uero eius / nō sic subtilis: & quod etiam longe plus ceteris est / pluries in dextro sinu ingressum & egressum: ut integre coquatur & uitalitatem suscipiat / per eadē chilim ad omnes animalis particulas transit: & eas nutrit.

DE ANATOMIA

- ¶** Auicena tñ ponit quartã partẽ in uentre medio / quã dicit esse temperatam / sed hæc est oculis meis incognita / forte q̄ in pariete medio cordis penetrat sanguis eũ nutriens: sed transit in substãtiam nutriti / quia ibi nõ est sanguis extra uenas iudicio meo / nisi in uentre dextro & sinistro.
- ¶** Huius uenę summũ orificiũ / cordi terminatur / dũ cor dilataẽ & trahit sanguinẽ apitur: & dũ cõstringitur eũ expellẽdo claudit: sed nõ integre / quia pro parte remanet apertũ. Ideo semper i eo tãq̄ thesaurũ & caloris minerã natura retinet aliq̄ feruentis sanguinis portionem / qui denuo aduenientem sanguinẽ in sui naturam mutat ei se uniendo.
- ¶** Et hoc orifitiũ aperitur & clauditur a tribus pelliculis nerueis seu ligamẽtalibus / quarũ color est albus ad parietes p̄dicti sinus p̄ ligamẽta alba & solida / suis extremitatibus supiotibus alligatis.
- ¶** Istę pelliculę ostiola noiata / aperiuntur ad intra sinũ integre / cedentes sanguini intranti: & claudũtur ad extra / nõ integre tñ. Et istę pelliculę solidę & durę sunt: pariter & pelliculę arteriosę uenę ne in magnis & cõtinuis cordis motibus eis adueniat disruptio: quia alligãtur in suo summo ligamẽtis eas p̄tinue extẽdẽtibus.
- ¶** Pelliculę uero Aortę arterię / & uenę arterialis / sunt istis minus durę / qa p̄ ligamẽta aliq̄ nõ extẽdũt: & iõ disruptiõis timore carẽt.
- ¶** Alia uena ad pulmonẽ uadit / huius nomen ẽ uena nõ pulsans: siue quieta. Dicit etia uena arterialis: & dicta ẽ uena / quia portat sanguinẽ ad pulmonẽ nutriẽdũ: & dicta ẽ Arterialis qa duas possidet tunicas / ut sit fortis & p̄pacta pp sanguinẽ biliolum & subtilẽ in ea manãtem: & ne rũpatur pp eius p̄tinuũ motũ: in cuius orifitio sunt tres pelliculę / siue ostiola / intra sinũ se integre claudẽtes: & extra se apiendo / exeũti sanguini cedẽtes: in dilatatiõẽ cordis claudũtur integre / ne sanguis ad pulmonem regurgitet: in cõstrictione uero aperiũtur: & herẽt parietibus uenę / nec alibi ut p̄rimẽ per ligamenta sunt unite.
- ¶** Hæc substãtia ẽ p̄nicularis: Sua figura ẽ similis uacuitati quę est in littera. C. ideo uocantur ostiola. C. formia. Habent etia illã formã circularem quã habet unguis humanus / quæ pelliculę cũ sua parte circulari alligantur corpori uenæ.
- ¶** Sinister uero sinus aliis nobilior / quia ei primo famulãtur dex /

ter & medius: & etiã pp p̄tentũ spiritũ aliis p̄ualet) i eius summo
 duas habet uenas: unã magna chili p̄dicta nō multo minorẽ: quẽ
 est uelut stipes ad totũ corpus distributa / & hęc est pulsans: & bi-
 tunicalis / cuius spissitudo teste Erofilo / ẽ sexcupla ad uenã: & hęc
 dicit̄ arteria aorta / & magna: cuius tunica interior durior est exte-
 riori / qa obuiat p̄cussioi & substãtiẽ spiritus / cuius it̄ediẽ custodia.

Ista ad totũ aialis corpus uitalẽ spiritũ ducit: & illud in uita con-
 seruat. Per istam. n. arteriã dicebat Gal. oia mēbra pulmone exce-
 pto / inspirãt & expirãt / ne eorũ uitalitas suffocet: uenẽ aut̄ / uelut
 repositaria cibi sunt / dyastolari neq; systolari idigētes: & ideo earũ
 corpus / est subtile / porosum & lene. Pulmo aut̄ ispirat & expirat
 propter motum cordis & pectoris.

Hęc Arteria seu Rami sui raro sunt sine chili sibi sotia: & Aorta
 ascendẽdo parũ supra cor bipartit̄ / una pars obliquatur iferius &
 descendit / quẽ in pectore & in imo uentre usq; ad pedes a se mul-
 tas emittit fibras: & eorũ mēbra uiuificat. Sub isto Ramo inferius
 obliquato / ascēdunt a sinistris nerui uocis / qui dicuntur reuersiui:
 & hic locus dicit̄ flexor & gurgilius / de quo alibi dicitur.

Alta ps ascēdẽdo circa pulmõis ptẽ & glãdulã timũ / sũmũ pe-
 ctoris / brachia / collũ & caput / ac eorũ ptes uitalitat & spũ replet.

Et semp̄ illẽ arteriẽ / q̄ sunt aligatẽ uenis / p̄ multos poros siue
 fibras paruas inuicem uniũtur seu coactomantur: & uena imbibit
 arteriã: & extra. Arteria Venã: & a Vena in arteriã trãsit sanguis:
 qui ibidem spirituosaẽ i necessitatibus: & ab arteria in uenã trãsit
 spũs uitalis p̄coquens sanguinẽ eius: & ipm p̄seruans in sua uirtu-
 te: Tunice etiã earũ nutriũtur & uiuificãtur ab earũ p̄tento: & hęc
 arteria supra cor ẽ minor q̄ ifra teste Gal. xvi. de util. c. xi. & facta ẽ
 talis qa a corde ifra sunt plures aialiũ particule q̄ supra ipsum: &
 tãto est maior hęc arteria descēdens ascēdente p̄ dorsum / quãto
 & multitudo iferiorũ particulaũ excedit supiores / & in hoc cogno-
 scit̄ nō parua nature iustitia / uena chilis descēdēs debet etiã esse
 maior ascēdente propter eandem causam.

In huius pulsantis uenẽ otificio q̄ auritium dicit̄: sunt etiã tria
 ostiola. C. formia / eo tempore & eodẽmodo se aperientia & clau-
 dentia / quo aperitur & claudit̄ uena arterialis.

Alia est in isto uētriculo uena nō pulsans / sed quẽta / arteria ue-

DE ANATOMIA

nalis dicta: & dicta est arteria / quia portat & reportat spiritū sine
 aerem ad cor: & a corde ad pulmonē / a quo extra pectus mittit:
 & dicit uena quia simplicē tunicā possidet / in huius orificio sunt
 tantū duę pelliculę / seu ostiola: eisdē modis alligatę: & incōpletę:
 ac se aperiētes & claudentes in cordis dilatatione & cōstrictione
 quibus faciūt ostiola ī orificio uenę chilis existētes. Hęc etiā arte
 rialis uena / plus ad cor portat de aere q̄ extra ducat / quia ex san
 guine & aere ab ipso īducto / spiritus generatur uitalis: qui per
 Aortam ad omnes aialis particulas transit.

¶ Ex prędictis / cordis colligātia: & cōplexio ac eius iuamēta pa
 rēt. Sua quātitas est cōspicabilis: Numero est unū: licet tā sit rep
 tum cor simii habere duo capita prodigiōse tamen: fertur etiā in
 paphlagōia bina perdicibus corda esse. Ei potest accidere omne
 genus morbi: illos tamen nō patitur si diu durant.

¶ De Pulmone.

Iso corde occurrit pulmo / stabellū / & uentilabrum / latine
 dictus / & gręce pneumon: Hic. n. est spirandi artifex / &
 aeris officina: unde aliter aia: sicuti cibus corpus / hic cit
 ca cor / pectoris scauū replet quinq; suis penulis / siue lobis / qua
 rū duę sunt a sinistris: & tres a dextris magis: ex istis tribus / una
 est aliis minor / dorso herens quasi ī medio / q̄ paruas habet fistu
 las: sed nullū fere motū: & hęc est culcitra ascendēti chili / & iusta
 istā penullā uersus superius est etiā certa adenosa caro q̄ est simul
 cū prędicto lobo culcitra seu stragulū prędictę uenę: & hęc caro
 est notabilis magnitudinis & ab auctoribus uocat Morū & Ti
 mū: & a uulgaribus noīat Animella & laticiniū: & ē ī cibariis usū
 tatis saporosi gustus / maxie illa q̄ reperit ī Vitulis & hedis lactati /

¶ Pulmonis substātia / mixta est ex carne rara / leui / leni (bus
 & rubea ad albedinem declinās / similis sanguinis coagulatę spu
 mę: & ex tribus uasis seu fistulis / per oēs eius partes irretitis: eodē
 modo quo in hepate sunt rami uenę chilis / & portę: hęc cōposi
 tio / est fauo mellis & etiā spongte similis: ideo ē sanguinis: & aeris
 capax. Est. n. pulmo / ceu quoddā prōptuariū aeris ad cor / ambo
 bus motibus / dilatatiōis uidelicet & cōstrictiōis / famulari aptus
 ¶ Sua quidē caro rara est: ut in eo cōtinue multus sit sanguis &
 aer. Multitudinē sanguinis indicāt duo uasa / in ipso / illū cōtinen

tia/ q̄ in pulmone sunt maiora q̄ in alio mēbro sibi pari / corde ac hepate exceptis / in quibus uasa sanguinem cōtinētia / maiora sunt / nō pp se quidē: sed quia oibus mēbris spm̄ & sang. tribuūt.

¶ Hic sanguis / in pulmone est multus / quia pp motū cōtinuum resoluit̄ ex eo habūdās copia / cui multitudo resistit p̄tinue: & est subtilis: ut cito ad oēs pulmonis penetret ptes: ad eū nutriendū: Et etiā subtilis / ut leuis sit / ne grauitate ipediat pulmonis motū.

¶ Multitudinē etiā aeris in ipso semp esse indicat aīalis longa in aqua absq; suffocatione submersio: & lōgē ac cōtinuē uocis & flammis emissio / ab acceptione noui aeris impediens / aut cum quis eū abhorret pp foetore uel alias causas. Hic tamē aer in submersionibus & i foetoribus p̄dictis cōseruat̄ i ore et i faucibus: adiuuātibz Tonsillis cum suis pelliculis.

¶ Huius aeris cōtinue attracti iuuamentū / est ut ab eo prius alterato cor refrigeret̄ & cōtempet̄ in necessitatibus: & etiam ut euet̄ cor ne suffocet̄: eius etiā utilitas / est ut ex ipsius nō modica parte / generet̄ spiritus pro esse & bene eē necessarij: & iuuamentū expulsionis attracti: supfluentis calidi & fumosi / est ad introitū aeris minus calidi / i pulmōe prius et i mēbris p̄ q̄ meat al

¶ Hic fumosus aer / tāq; supfluitas spiritus adusta ppul / (terati. sanē uenā: in tracheę ramis pellitur in cordis cōstrictiōe: & hinc postea adiuuante pulmonis sistolatiuo motu / per tracheā: & per nares & os / exit ab animali.

¶ Aer uero Ingrediens ad cor alterationis habet initium / in naribus: in ore / in faucibus: in trachea: & i Ramis ipsius disperfis in pulmone / pari ordine quo nutriens ex cibo & potu habet in ore in gula: & uentriculo / ac hepate.

¶ Pulmonis .n. in aere alteratio / cōparat̄ hepatis alterationi in chilo / ab hepate .u. ex chilo fit sanguis: qui integrā in corde cōcoctionem suscipit / a pulmone uero preparat̄ ex aere spiritus / qui uere in corde uitalis fit / hic supiora petens / in mirabili rete seu in minimis arteriarū ramusculis iuxta cerebrū iterū alterat̄: inde cerebri intrans uentres / integre uere animalis spiritus efficitur / q̄ lucidus / leuis & purus / est spiritus.

¶ Caro etiā pulmonis leuis est / ne ipsius motū impediat: est etiā lenis: ut eius uasa a ruptura tueatur: & est rubea / clara / ad album

DE ANATOMIA

- declinās / propter aeris dominiū super illud: quo nutritur: & etiā propter eius frigiditatem.
- ¶ Hanc pulmonis substantiam / uelat pāniculus rarus / ex pluri- bus mēbranis a suis fistulis & a pāniculis pectoris enascentibus: quo mediante sentit.
- ¶ Pulmonis fistulę sunt tres / una ipsarū / sicut & alię / semper mi- nuendo / ad oēs eius partes / usq; ad inuoluētē pāniculū inclusi- ue / a faringa seu epyglotti per partē anteriōrē colli gulę unita de- scendit / hęc est dura: & semper aperta / ac etiā aliis ualor: & est ex pluribus cartilaginibus cōposita / quaz; q̄libet una est iuxta aliā per pānicularia ligamenta unita: & hęc uocatur trachea: & aspera arteria: & laringa: & brōchiū / suę cartilagines in pulmone inte- gre sunt: & etiā ānulares: in collo uero sunt incompletę: & C. for- mes: A sua magnitudine & figura / iudicat̄ i earū creatu / an ulce- ra sint / in pulmonis partibus extremis / uel mediis / uel in collo.
- ¶ Inter has cartilagines: & in tota trachea itra & extra est pānicu- lus medię substātię / perfecte circularis: faucibus & ori alligatus: in quo sūt uilli / tracheā ellūgātes & abreuiātes / i pulmōis motibus.
- ¶ Huius pāniculi iuuamētum: est etiā has cartilagines tueri ab ex- traneorū ingressu: & egressu / est etiā uocis lenitiuus.
- ¶ Hęc fistula nō sanguinē: ut alię: sed solū aerem ducit / per hanc etiā solā / extranea in pectore cōtenta expurgātur: ingressa ipsam tempore dilatationis pulmonis per pāniculū Rarū ipsum inuol- uentem. Ideo fit / ad os / & extra / saniei ac aliorum extraneorum: non molestato corde expulsio.
- ¶ Hęc fistula etiā / inter alias / sitū mediū possidet: A dextris eius est uena quīeta / a sinistris uero / uena pulsans. Pulsans tamen in anteriora extra Cor immediate pulmonis substātiā ingredit̄ / ne propter eius motū / quia subtilis est / soluatur: Non pulsans uero uena / quia bitunicalis est & ualida / nō immediate pulmonem in- greditur / sed circūdans prius tracheā / in posteriora tendens pul- monem etiam intrat.
- ¶ In hoc solo uiscere non sine causa pulsans uena cum non pul- sante substātiā cōmutauit. Nō pulsans. n. uena arterialis dicta: in aliis mēbris simplex / in pulmone bitunicalis est. primo ne ruiu

patur/ propter eius continuū motum/ secūdo ut etiā sanguinem
subtilem contineat/ pulmonis carnem: & etiā tracheā cibantem.

¶ Pulsans uero uena/ arteria uenalis dicta/ simplicis est tunice: in
motu agilis/ ut breui spacio dilatationi & cōstrictioni seruiat/ hęc
aerem ad cor ducit: & educit/ in ista est etiam spirituosus sanguis:
ut aliquibus placet/ etiā pulmonē nutriendus/ magis tamen eum ui
talitans/ sui rami uniūtur/ seu coactomātur cum ramis tracheę: p
quos pulmo cordi aerem dat/ cor uero nō ingraturum / uitam ei &
nutritionem donat.

¶ Huius uenę rami/ adeo angusti sunt: ut per eos nō penetret ad
tracheā sanguis: Et ideo aerī sunt peruii/ & sanguini inuii/ qui si
notabiliter aperiātur/ ab eis ad tracheam fluit sanguis: & forte/ ut
aliquibus placet/ a ramis nō pulsantis uenę/ etiā in tracheā fluit
sanguis/ quō fit sanguinis sputum/ absq; pectoris uenarum solu
tione: Vena tamen pulsans ad hoc magis apta est.

¶ Vnūquodq; p̄dictorū uasorū/ in primo pulmonis ingressu in
quinq; diuiditur ramos/ per omnes eius partes semper minuēdo:
& ramos multiplicādo: duo sunt ī sinistris: & tres a dextris/ quorū
minor ceteris/ ad paruū lobum/ in dextro magis dorso herētem
uadit/ qui ut supra diximus/ stragulū est ascendētī chili.

¶ Pulmonis figura/ est bubalinę ungui filis: Numero aliq; putant
q; sint duo membra ī unum unita: taliter q; apparet unus pulmo
cum quinq; lobis: similes in duas diuisus partes: ut lesa una: altera
firma maneat: ī posteriori longior est q̄ ante/ septitrāsueri sequēs
situm: Numero est unus/ ipsius quātitas/ situs: & colligantia pa
rent: Sua complexio est calida/ ex parte sui contenti & loci: accidē
taliter tamen: propter flegmata in eo existentia ponit frīgida: sua
iuuamenta sunt preparatorie & latorie seruire cordi seruit etiam
anhelitui & uoci/ pariter & loquēle: & suus paruus lobus famula
tur ascendētī chili. Passiones omnium modorum patitur.

¶ De Anatomia aliquarū partiū colli & uenarū pulsantiū
& quietarū: ab hepate et a corde ascendētū usq̄
ad caput & manus inclusiue.

¶ Iis p̄dictis in partiali sectione: primo occurreret trachea
& epyglotis & etiā gula. Hęc tamē de p̄sentī nō possunt
bene uideri nisi p̄ponat̄ aliquarū colli et faciei partium
anatomia: quibus uisis de p̄dictis fiet sermo. Expedito igit̄ pul
mone/ ipsius aliquā supremā partē carneā pro uidēdo troncho
tracheę arterię reliquū deponendo serua/ excepto quinto ipsius
lobo/ qui dorso heret. Serua etiā certā glādulā sibi propinquam
q̄ mox et timū uocat̄: ut super his uideatur situs chills et arterię
ascēdentis/ q̄bus hęc duo mēbra sunt stragulū. Cor etiā/ et ipsius
capsulā/ ac p̄aniculū mediastinū: et uentriculū simul ac septū trā
uersum seruabis: in locis suis propter alia de eis inuestiganda.

¶ Iis seruatis melioris ordinis gratia primo de collo sermonem
aggredior: et dico collum esse mēbrū organicū nobile et ualde
necessariū homini p̄ mēbra in eo p̄tēta/ quod teste Arist. 3°. de
partibus. c. iii. est factū p̄ tracheā pulmoni seruiētē et p̄ gulā.

¶ Sed Gal. viii. de iuuam. c. primo dicit q̄ est p̄cipaliter p̄ pul
monem/ quoniā carentia collo carent pulmone: ut pisces/ subdit
tamen q̄ collū est uia illoꝝ mēbrorū quę descendunt ex supiori
ad inferius: et illorum quę ascendunt ex inferiori ad superius: quę
descēdunt sunt nerui/ gula/ aliqui muscoli et nuca: Ascendentia
uero sunt uenę pulsantes et quietę: et nuca cōtinetur a sphondi
lis: ut sit tuta a nocumētis extrinsecis: et illud uacuum q̄ est inter
pattes uenarum et arteriarum impletur per glandulas ibidem
existentes: et omnia ista custodiunt̄ a coopertoriis & ligamentis:
deinde omnia tegūtur cute: et illud qđ cōponitur ex omnibus
istis est collū/ qđ est positum propter cānam pulmōis/ per quā
fit uox et anhelitus/ collum etiā in aliquibus animalibus est lo
co manus/ quia capiunt cibum ex terra adiuuante collo pro
pter lōgitudinē suoꝝ pedū. Huiusmodi uero collū nō est nisi p̄
cānā pulmonis: & ipso mediāte ad brachia: et ad palmas/ et ad
dyafragma: et ad alia mēbra duce nuca tendunt nerui/ et iō p̄
originem neruoꝝ fuerūt positi sphōdili inter pectus et caput, ex

quibus cōponit collū: hęc Gal. qui tñ nō dicit an trachea ascēdat uel descendat: & quāuis dicat gulā descendere forte q; etiam ipsa ascēdit/ nec suus descēsus pōt pbari magis quā ascēsus: neq; tracheę: q; manifestū nō hñt ortū/ sicut uenę: & arterię: & sic nerui.

¶ Dicamus igit collū de pñti summi pro illa parte super qua sub/ stinetur & uertitur caput/ q̄ seruit uentri supmo/ medio: & etiā in feriori mediātibus neruis a cerebro & a nuca descēdentibus: cuius situs est ante a furculis superioribus pectoris: & posterius a supmo sphondili costarū: & a lateribus ab humeris supra usq; ad os capi/ tris/ basilare dictū: & p̄muniter pars ipsius posterior ceruix dicitur: de qua alibi fiet sermo. Anterior uero uocat collum: & quia hoc mēbrū est principaliter pp̄ tracheā/ ipsa erit nobilior harū partiū: propter cuius nobilitatē anatomia colli est sectū ponenda: & quia trachea ē ps pulmōis: q̄ est de p̄cipalioribus ptibus uētris mediū añdicti. Iō anatomia colli d̄ pñti uenit cū anatomia uētris mediū.

¶ Hęc pars trachea noiata/ a multis dicit Guttur/ & faringa: licet faringę/ secundum aliquos sint uenę quę itumescūt in magnis uo/ cibus: & iste uenę a Celso granges & fragitides dicūtur: & ab aliq; bus sfragitides: & iste uenę apud arabes uocātur guidez: & apo/ pletice/ & somni: & ab aliquibus p̄siles/ & spermatice/ & iuueni/ les/ & iugulares/ & organice: & a Gal. in libris de utilitate partium uocātur fagotides q; sunt iusta uia cibi: & ab aliq; bus carotides si ue somni. Celsus tñ solas arterias ibidē existētes uocat carotidas: a caros dicit q; ē somnus/ q; ut plurimū secundū aliquos/ i ramis istarū arteriarū sit oppilatio causans somnū & ē apoplexiā.

¶ Et istarū uenarū/ utrinq; est una imediate sub cute/ quę cōiter dicit guidez manifesta: utrinq; etiā infra aliquos musculos nota/ biles colli/ est una uena quę dicitur guidez occulta & profunda: quę arteriæ carotidæ est socia.

¶ Istis arteriis & uenis profūdis utrinq; associatur unus neruus/ no/ tabilis magnitudinis/ qui dicitur descēdens/ a quibus utrinq; oriū/ tur reuerſiui/ de quibus omnibus parum infra fiet sermo.

¶ Pars etiā anterior colli ab aliquibus dicit iugulū: & ab aliq; bus gula/ licet male/ quia gula est uia ciborū & potuū: & iugulū est ea pars quę est imediate supra furculas superiores pectoris: Aliqui tñ uocant furculas p̄dictas iugulū & clauim/ & clidas/ & clidia/ harū

DE ANATOMIA

furcularum extremitas uersus spatulas dicitur Epomis: altera uero pars uersus medium pectoris uocatur paraffagis.

¶ Notatis predictis/occurreret post cutem anatomia musculorum mouentium collum & caput/ sed non possimus ipsorum habere inuestigationem integram/ nisi destruat istorum neruorum uenarum ac predictarum arteriarum anatomia. Ideo super his ponat silentium: remittendo legentes ad Gal. ad Auic. & ad alios auctores. Hi. n. musculi sunt multi numero & diuersimode locati: & ideo essent cum diligentia uidendi: ad inuestigationem quoque ipsis solis esset uacandum: quia cum difficultate anatomizantur: & pro hoc Gal. xii. de util. partium .c. viii. ubi loquitur de istis musculis/ dicebat. Preexercitari congruit diligenter eum/ qui studet certitudinaliter assequi ea que hic dicuntur. Dicit et ibidem/ quod solus sermo non sufficit in anatomia/ sed requiritur tactus & uisus. Et ideo ad predictos auctores sit refugium/ quia soli collo & capiti esset uacandum/ in quibus sunt musculi multi/ tam circa sphondylos quam alibi/ qui in communi anatomia uideri non possunt.

¶ Capiti. n. mediante collo cum suis ossibus & musculis sunt multi motus/ quorum aliqui teste Auic. prima primi sunt proprii capiti: & aliqui commones ipsi & quinque sphondylis colli/ per quos est motus compositus ex declinatione capitis & colli simul/ & isti motus aut curuantur anteriorius/ aut posteriorius/ aut a dextris/ aut a sinistris: & iter ipsos est motus conuersionis seu circūductionis: & isti musculi sunt multi & magni/ quoniam multiformis est eorum positio: & etiam quia magnos & fere continuos habent motus: & ideo Gal. ubi supra dicebat ipsos undique circūdare caput/ quod mouent ad quamcumque partem uolueris illud declinare: De numero ipsorum est discordia inter Auic. & aliquos sibi sortios contrariates.

¶ Relicta igitur ipsorum partiali inuestigatione/ cutem a lateribus colli scinde/ denudando laterales & anteriores musculos/ supra quos immediate sub cute notabis uenam guidez manifestam: quam seruaisti illesam/ seca deinde illos musculos magnos ab auribus descendentes oblique usque ad furculas superiores uersus medium pectoris/ sub quibus utrinque est una glandula ad formam quasi amigdale: que est repleta loca uacua ibidem (inter uenas & arterias iuxta inferiorem partem epiglottis) existens. Et ideo equatrix partium colli dicitur: quas etiam humectat in necessitatibus: Notabis etiam sub istis glandulis utrinque

unam uenā guidez notabilē: & pariter unā a teriā sibi sociā/que dñr occulte & apoplelice / quarz noīa multa supius dicta sunt.

¶ Iuxta prædictas arterias & uenas notabis etiā utrinq; unū neruū / pluribus uilis cōpositū: hi nerui uocātur descēdētes: & ab his oriūtur nerui reuertiuī / de quibus infra fiet inuestigatio pulchra.

¶ Istos neruos / & ramos arteriē p̄dictę: & utriāq; uenā: occultā. s. & manifestam / serua usq; quo uidisti uenas & arterias / a corde & ab hepate ascēdentes usq; ad istū locū: ad quas uidendas opator circa regionē gibi hepatis iterū reuertatur: & ibidem notabit magnum truncum uenę chilis ascendētis / que ī suo ascensu primo perforat septūtransuersum: & ibidem utrinq; plures emittit uenulas / quarz duę / septūtrāsuersum cibāt / alię uero / costas inferiores: & membra sibi uicina nutriunt.

¶ Eius uero pergrandis ramus ascendens usq; ad cor unde quaq; solutus / sine arteria sibi sorā tendit: & per istum ramum: hepatis giba pars euentatur: & forte uiuificatur.

¶ Hic ramus tripartit / unus quorū aliis satis minor / circa cordis radices ingredit: & p̄ substātiā ipsius disseminat: & ipsam nutrit.

¶ Alter aliis maior / domicilio cordis dextro unitur: & ei copiosissime sanguinem affert.

¶ Ab isto ramo / secundum aliquos / illa uena / que pulmonem nutrit: dicta arterialis / trahit ortum: de his tamen uenis / aliqua diximus in cordis sectione.

¶ Tertius ramus ex prædictis / q̄ etiā insignis est / a cordis regione etiā supra ascendit / sub quo / est certa caro glādosa dicta morū & timū: & hęc simul cū quinto pulmonis lobo: qui dorso heret ut supra diximus est culcitra prædicto ramo ascēdenti / usq; ad supmā pectoris furculā / ubi in duos hęc uena partit ramos: a dextris & a sinistris trāsuerse uersus spatulas tendentes. Isto etiam modo magna arteria dicta Aorta ascēdens / tendit trāsuersaliter uersus spatulas: & ut melius uideas istas uenas & arterias depone furculas superiores. Caute tamen ne membra sibi uicina soluas.

¶ Istis expeditis / p̄dictas uenas & arterias uidere debes: notando primo: q̄ harū quilibet in duos partit ramos / unus quorū tā uene q̄ arteriē utriq; p̄ collū uersus caput ascēdit / a quibus oriuntur oēs uenę colli guidez dictę: quas seruabis postea melius uidendas.

DE ANATOMIA

¶ Alter Ramus/etiã utrinq; in quinq; diuidit partes/unus eorũ nutrit superiores costas:& unus spatularũ locũ:& un⁹ musculos submersos colli/& unus penetrat in sphondilis colli superioribus/ & in de ad caput trãsit:& istos ꝑcomitatur rami pulsantis uenę.

¶ Alter ramus/oĩbus ꝑdictis quinq; maior/ad asellã tendit:& hic in quatuor partit ramos/eorũ unus/in musculis supra pectus locatis qui spatulas mouent spargit/& unus ingredit in carne laxa:& in certis pãniculis asellarũ/& unus trãsit a supmo pectoris circa mamillas descendẽdo uerũs abdomen:& hic secũdũ aliquos nutrit ipsas:& pro pte eis portat materiã lactis:& hic i abdomine copulat (ut alibi diximus) cum uena ascẽdente ab inguinibus & a matrice ad mamillas: & de isto ramo Gal.xiiii.de util.c.viii. loq̃t: dicẽs q̃ a torace tẽdũt uene ad hypocũdria & ad totũ epygastrũ:& copulatur uenis quę ab inferioribus ferũtur ad matricẽ colligãtiã habẽtes:ut qñ in matricibus auget aĩal:illi irrigent nutritũtũ quo nato rursus mamillas iflant/qua propter nõ ꝑtingit mēstrua fieri bene & lactare simul.

¶ Alter uero ramus/ꝑdictis maior in tres utrinq; partit ramos: unus tẽdit ad musculos qui sunt in spatulis:& unus ad musculos asellarũ:alter uero ꝑdictis maior:tẽdit per partẽ domesticã uersus adiutoriũ:& hinc/ad paruã manũ uadit/hic ramus uocatur asellaris/& basilica/q̃ flobotomatus/in pectoris morbis cõfert/ pp suã colligantiã propinq̃ ad ueras costas & ad totũ pectus:hęc etiã uena dicit a uulgaribus/ uena hepatis/qa ẽ ipi ppingor q̃ cefalica.

¶ Ex primis uero ramis/quos dixi te seruare/a qbus fiũt guidez: utrinq; unus ascendit:& anteq̃ multũ ascendãt/in duas utrinq; diuidũtur ptes:una earũ uocat guidez manifesta:qa est prope cutim:uideri apta de facili/q̃ i uiuo itumescit i forti uocę/altera uero qa ẽ ifra aliquos musculos/uocat guidez pfunda & submersa.

¶ Et guidez quidem manifesta illico cũ supra furculã ascendit: utrinq; diuidit in duas partes/quarũ una ascendit/alia uero circa furculã inuoluit/a qua plurimi rami enascũtur/ ptes sibi uicinas nutrientes/& istorũ ramorũ aliqui iterũ ascendũt:& cũ ꝑdicto primo ramo guidez manifeste iteꝝ unitũtur/sed añq̃ uniantur:unus ramus notabilis ad spatulã tendit:& per exterius sub cute adiutoriũ/ usq; ad paruã manũ terminat:& hęc spatularis/humeralis:

& cefalica uocatur/qa a capite ducit pp colligatiã proximã/quã habet cū sua guidez/quę caput nutrit:de ista tñ uena cephalica: & etiã de basilica:& de arteria sibi focia/dicetur latius i anatomia particulari magne & parue manus.

¶ Et guidez manifesta p̄dicta/utrinq; notabilis:est imediate sub cuti supra musculos colli/q̄ cū suis ramis nutrit mādibulã supio/rē:& inferiorē:& liguã/& caput/p exterius circa aures ascēdēdo.

¶ Et aliqui uolūt q̄ isti rami guidez manifeste q̄ sunt circa aures nominentur uene spermatice/quia dicunt ab ip̄sis uenire sperma a cerebro/& isti sunt mori a dictis Hyp. in libello de aere & aqua: qui dicebat quibuscūq; uene de post auriculas scindūt eis/ultra prorsus ab omni generatiōe orbātur/sunt tñ aliqui q̄ putāt tales uenas esse ex ramis guidez p̄funde/q̄ nutriūt musculos iter primū & secundū sphōdilū colli existētes/& aliqui q̄ dicūt Hyp. itel ligere p uenas ip̄as arterias/qa sūt magis apte ad bonum sp̄ma q̄ uene/ibidē tñ Hyp. dicit sp̄ma ēt uenire a toto : & Auic.xx.tertiū cap.iii.dicit qđ Galenus nesciuit an incisio harū uenarū faciat i cure re sterilitatē an nō: dicit tñ/mihi uero uidet̄ q̄ nō oportet ut sit sp̄ma ex cerebro solo/quãuis eius fomētū sit ex cerebro/p bonã tñ Anatomia uasorū sp̄maticorū ellicīt qđ harū uenarū post aures incisio nō facit steriles pp sp̄ma per ip̄as descendens: possunt tñ iste uene icise debilitare cerebrū taliter q̄ debite nō trāsmitet sp̄ritū aialē pro ꝓceptione:& hoc magis possunt facere guidez p̄funde q̄ manifeste & Arterie magis hoc possunt q̄ uene/qa sunt spiritus latores/utrūq; tamen est possibile.

¶ Guidez uero profunda/utrinq; iuxta meri siue gulã / ascendit infra musculos predictos/quos secasti:& in suo ascēsu emitit Ramos Gulam & musculos faringe nutriētes. Nutriunt etiã musculos existētes inter primū & secundum sphondilū colli:a qbus oriūtur secundū aliquos uenę spermatice ab Hyp. recitatę/q̄ sunt post aures/de qbus ad huc sub indice lis est. Nutriūt etiam picranēū: per ip̄m ascendēdo ab imo usq; ad summū capitis : & ibi pforādo craneū/descēdūt i dura & pia matre.eis porrādo nutrimentū.

¶ Ex p̄dicta etiã uena profunda/oriē ramus unus/utrinq; os basilare pforans in directo comissure lamde : & sustentatus a dura matre/ascendit usq; ad capitis sūmū:& ab isto ibidē/multi exeūt

DE ANATOMIA

rami per poros cranei: qui etiā nutriūt picraneū / ex p̄dictis tamē ramis ascēdentibus intra craneū cum dura matre / maior pars trā fit in pia matre: Cum quibus etiā trāseūt aliqui rami guidez manifeste p̄dicte / a summitate capitis ab extra ad itra craneū penetrātes: & ab hinc trāseunt in substantiā cerebri & ipsam nutriunt.

¶ Ex p̄dictis etiā ramis: aliqui in directo cōmuniure sagittalis & lamde ingrediūtur durā matrē ibidē duplicatā: & hic locus ē tāq̄ torcular / a quo ex p̄dictis uenis exprimit̄ sanguis in certū locum amplū ibi prope uersus exterius existētē / qui platea: fouea: palmētum & lacuna dicit̄ / circa q̄ plateā / sunt certę uenę / sanguinē in ipsam expressum suggētes / quę cerebri centrū / ex eodē nutriūt: & istę uenę oēs intra craneū simul cum arteriis / sunt illę ex quibus fit recte dictum secūdinū: & aliter uocatur pia mater.

¶ Arterię uero p̄dicte / carotides nūcupatę / in collo existētes: prope uenas guidez & neruos descendentes: utrinq; a lateribus colli ascendēdo / cū aliquibus ramis ante & etiā retro disperse tendūt: & ad linguā / & ad mādibulas supiores: & inferiores: & in tota facie: & in occipitio: & aliquę notabiles circa aures in tēporibus: cū suis ramis ad cacumen capitis tendūt: & aliquę etiā ad musculos tendētes circa iuncturā cōmunē collo & capiti disseminatur / ubi est magnū foramen / a quo exit spinalis medulla: ab istis forte ramis Hyp. dicebat sperma descēdere a cerebro / quia antiqui uocabant etiā arterias uenas: & ideo dicebat Auic. xx. tertii: has uenas p̄tinuari nuche: ut nō ellōgētur a cerebro: i qbus est sanguis leuis lacteus / qui primo uadit ad renes: deinde postea ad uenas ad testiculos tendentes: & harū arteriaꝝ unus notabilis ramus / utrinq; perforat os basilare uersus anterius & unitur pię matri / uitalitando cerebrum: & portando spiritum ad uentriculos ipsius.

¶ Ex isto ramo utrinq; ascenso immediate supra hoc os basilare secundū medicinę cardines / fit rete mirabile: quod est secūdū ipsos notabilis magnitudinis. s. quod est ante / retro: & a lateribus.

¶ Et p̄dicte uene Cerebrū nutrientes in suo ascensu / debent sustentari ab aliquo corpore solido / sicut est picraneū & dura mater / quia per se nō possent ascēdere / pp ipsarū simplicē & mollem tunicā: & sanguis in eis est magis aptus descēdere q̄ ascendere / quia grauis est. Arterię uero / nō appodianē alicui corpori solido / sed p

se stātes ascēdūt ad intra craneū / q̄a bituncales sunt & dure .

¶ Et nō fuit necesse eas ascēdere : & postea uertere sua capita īferius sicut uenę / quia suus sanguis leuis ē : & ascensui aptus magis

¶ Istę tñ uenę & etiā arterię aliq̄a ramos me / (q̄ descēsiuius uidebis in Anatomia mēbroꝝ subquērium .

¶ Venę substātia & arteriarū alibi dicta est / sua ꝓpelxiō ex eazꝝ ꝓpositione iudicat / figura sua est nota : colligātur toti corpori : sua magnitudo est etiā nota / sunt maiores ī uno corpore q̄ in alio . Si ruis tñ multę eazꝝ sepe uariat : Numero sunt impceptibiles : quia multę eazꝝ oculțę sunt : Sua iuuamēta sunt cibare oīa mēbra / passionēs ēt omniū modozꝝ patiunt . Sepe tñ ip̄is accidit coartatoria op̄ilatio : a plectoria sang. causata / q̄ si fiat in ramis uenę guidez : semp sequit somni ꝓfunditas / Apoplezia / & suffocatio extrema .

¶ Ista uena guidez interdum flebotomat : Raro tñ in regione & grate nostra / sua incisio cōfert lepre nō cōfirmatę : & ī forti squināria / in acuto asmate : in ꝓstrictione anelitus : in raucedine uocis ex suphabūdāti sang. in pulmōis apostemate : euacuationis & diuersiōis gratia ꝓo antecedēte cā in principio & augmento : hęc tñ incisio uenę guidez est fiēda a docta manu / cū flebotomo habēte aliq̄d obstaculū ꝓpe cuspidē / ne ꝓfundētur oīa latera uene : q̄a he uene sunt labētes ī tactu eazꝝ / q̄a nō sunt anexe carni sicut alię multę : tū ēt ꝓ ꝓ glādulas molles & lubricas sub eis existētes : tū ēt ne flebotomus ꝓugat neruū uel alia mēbra : ibidē locata .

¶ Modus autē flebotomandi has uenas talis est . i. patientis ꝓmo stringatur uēter īferior īter ilia & hypocūdia : cum zona decēter stringēte : teneat etiā os suū clausum in expellēdo aerē a pectore : deinde patiēs declinet caput ad partē cōtrariā partis flebotomā de / quia sic faciēdo itumescit uena : ut corda extēsa : & cū īstrumento apto tenēdo uenā firmā cū manu uel alio ingenio / debet ꝓforari uena in loco eminētiori : Auctores laudāt sectionē talem fieri debere secūdum latū : ego tñ facerē secūdū obliquū & quātitas sanguinis nō sit supflua / neq; fiat secūdario : Et opator habeat secum pulueres sanguinis ꝓstrictiuos / sicut bolū armenū : sanguinē draconis : pilos leporis / mumiā / cortices Thuris / aloes & similia : & inter omnia habeat uitreolū seu colcotar / fuligo etiā laudatur & fabe combuste & carta combusta / coria : & his similia / super

DE ANATOMIA

posito semper oui albumine bene cōtuso/ & decenti ligatura: & patiente iacente capite eleuato/ per octo dies cum leui somno & decenti dieta/ pro ut uidebit Medico legitimo .

¶ De Anatomia Neruorū descēdētū & reuersiuorū

Xpedita anatomia uenarū ascendētū ab hepate supra
e in qua etiā multa dicta sunt de arteriis ascendētibus: ad
neruos descendētes a quibus oriūtur reuersiui redeo: &
dico/ q̄ in partibus lateralibus colli parū sub auribus/ inter / seu
sub aliquibus musculis: sunt uenę & arterię notabiles: ut supra pa
tuit/ quibus utrinq; hęret unus notabilis neruus descendens uo
catus. Hos neruos antiqui uocabāt apoplecticos & male/ q̄ nō
cognoscebāt ipsorū operationes: teste Gal. in libro de uoce & anhe
lito: & hi nerui a sexto pari neruorū cerebri/ principaliter: & etiam
a tertio oriūtur: & descendunt perpendiculariter/ quia taliter de
bent mouere membra.

¶ Hi nerui sunt cōpositi ex multis ramis/ quorū aliqui teste Gal.
descēdendo disseminātur ad cor/ ad eius capsulā/ ad mediastinū:
& etiā ad pectus in radicibus costarū: & quidā satis notabiles/ ad
os uētriculi: & ad diafragma: & aliqui minores ad hepar/ ad sple
nē/ ad renes: & ad alia mēbra sensibilia uentriū inferiorū/ ad que
etiā uadunt aliqui nerui oblique descēdentes a nucha/ & ab istis
neruis descendētibus/ aliqui notabiles rami/ superius iterū refle
ctūtur/ qui Reuersiui & Retro redeūtes uocātur/ qui cōiter dñr
nerui uocis: & tendunt uersus epiglottim/ se alligādo certis mu
sculis ipsius/ quorū capita sunt ad inferiora corporis sita .

¶ De p̄dictis etiā neruis descēdentibus: exceptis istis reuersiuis:
aliqui rami descendēdo uadūt etiā ad aliquos epiglottis muscu
los quorū capita sunt uersus supius uersa: & reuersiui ut aliquibus
placet. Cū suis musculis claudūt cartilaginē cymbalarē & Gloti
dā: sed musculi neruorū descendētū mouent alias cartilagine
& etiā cymbalarē ap̄iunt. A septimo etiā pari & a nuca ueniunt
nerui ad musculos epiglottis: teste Gal. qui oblique eā mouent.

¶ Isti nerui sunt duo/ unus dexter/ alter sinister/ sunt tamē in plu
res uillos seu ramos diuisi: ut patet pp̄ mēbra multa ad q̄ uadūt.

Sua quãtitas & color patet / sua complexio & substãtia est qualis aliorũ neruorũ. Reuerſiui tamẽ sunt licciores & duriores / q̃a hñt sufferre notabiles & quasi cõtinuos motus / maxime qñ claudũt epiglottim / ad quã clausurã requirit fortior motus q̃ ad apertionẽ eius / quia plures sunt musculi apertẽtes q̃ claudẽtes ipsam : motus etiã cordis / pulmõis & pectoris aperit ipsam : & ideo ut tales nerui sint fortes / natura elõgavit eos / a cerebro humido / a quo quãto plus distãt / tãto sunt licciores : & transeũt prope cor circa arteriã / ubi forte pp ipsius calorẽ acquirũr siccitatẽ & duritiẽ : & sunt reflexi ad supius : ut trahendo inferius claudãt epiglottim / q̃ qñ relaxãtur adiuvãtibz aliis multis musculis aperit epiglottis .

¶ Situs ipsorũ est a lateribus colli descẽdendo ad prædicta mẽbra. Sed nerui qui uocãtur Reuerſiui in parte sinistra icipiũt reuerſi ad superius / cũ obuiãnt magnẽ arteriẽ Aortẽ in loco parũ supra cor / ubi primo talis Arteria bifurcat : & incipit reflecti per pectus ad mẽbra inferiora / circa quẽ magnũ ramũ descendentẽ / fit motus attractiõis & relaxationis tallũ neruorũ : & ista bifurcatio arteriẽ ẽ istis neruis sicut Rota / super qua cũ corda haurit aqua a puteo : & hic locus tam a sinistris q̃ a dextris / circa quẽ mouetur seu cui appodiãtur in suo motu tales nerui reuerſiui / a Gal. uocatur Dyablũ / & flexor. Vocat etiã ab aliquibus Girgilus & Bachãt & Gal. viii. de iuuam. cap. ii. assimilat istã neruorũ reuerſionẽ illis qui cũ equis in cãpo reuertũtur ad uiam a qua uenerũt prius : & dicit q̃ est quasi reuerſio rei supra Rotã paruã : & vii. de utilitate cap. xiiii. dicit / q̃ ipse primus omnium inuenit istos neruos taliter fitos : & suos musculos capita eorũ ad inferiora habentes .

¶ Inquit ẽt q̃ reuerſio istorũ neruorũ mõstrat neruos oriri a cerebro & nõ a corde : ut putabat Arist. quia si nerui orirẽtur a corde isti reuerſiui uenirent ab ipso : & nõ a cerebro : ut sensui patet .

¶ Et istis neruis reuerſiuis partis dextrẽ / natura fecit ẽt girgilũ : seu Rotã illã quã fecit in parte sinistra / de uno satis notabili Ramo arteriẽ ascendẽtis / obliquate uersus asellã dextrã / circa furculã pectoris superiorẽ dextrẽ partis / quẽ Arteria uadit ad brachiũ dextrũ / cui ramo adiunxit alias pelliculas ibidem existẽtes ut sit fortis / quia hic Ramus nõ est eque magnus sicut ẽ ille circa quẽ reflectũtur nerui reuerſiui sinistri lateris antedicti .

- ¶ Et sub isto ramo dextrę partis a pelliculis prædictis fortificato ascendunt per collū nerui Reuerſiui dextrii: & tā dextrii q̄ ſiniſtri: aſcēdēdo iplātant cū pluribus ramis ad musculos epiglottis: ut ſenſui patet/ q̄bus mediātib⁹ uolūtariē mouēt epiglottim ſeu laringā/ ſic egrās mediāte freno & habenis: q̄n uult/ mouet equū.
- ¶ Iuuamēta neruorū prædictorū descendentiū/ ſunt dare ſenſum: & ſecūdū aliquos aliquē motū mēbris/ ad quę uadūt in ſuo deſcēſu/ de quibus ſupradictū eſt/ & iuuamēta Reuerſiuorū ſunt pro danda uoce/ ideo uocātur nerui uocis. Paſſiōes omniū modorū patiūtur tā deſcēdētes q̄ Reuerſiui: & ſi ipſorū cōplexio nobiliter mutet: ut interdū cōtingit in eorū detectione gratia ulceris/ maxime deſcēdētiū: & forte Reuerſiuorū: amittit uox & alię ſuę opatiōes: ſi nō ab latē: ſaltē diminutę: & ſi ſoli Reuerſiui incidātur itegre utrinq̄: amittit uox & loquela: ſi uero i uno latere ſolo: medietas harū opationū ledit: ſed ſi incidātur deſcēdētes/ quorū Reuerſiui ſunt ptes/ ſecūdū aliquos: ledētur ille q̄nq̄ opationes: de quibus meminit Galilius. iterorū. c. xvi. ſ. exitus aeris a pectore cū anhelitu: & flamen ſine ictu ſeu ſtrepitu: & flamē cū ſtrepitu: & uox: & loq̄la. Volūt tñ aliq̄: q̄ ad icifiōnē deſcēdētiū amittat ſola uox & flamē cū ictu. De iſtis tñ neruis uidē cōmēta.
- ¶ His uifis/ dimitte neruos Reuerſiuos in loco ſuo in (ria nra) collo: ut p ipſos melius uideas musculos epiglottis: q̄bus alligāt. Dimitte etiā Vētriculi partē ſuperiorē: & totā gulā ſiue meri: & partē illā pulmōis ſuperiorē quā ſeruaſti pro trachea uidēda. Dimitte etiā talē partē uenarū & arteriarū ad brachia & ad caput tendentiū/ ut ipſarū poſſis loco ſuo uidere anatomīā. Cor uero: & alia mēbra iſerionis & mediū uentris q̄ prius fuere uifa & ſeruaſta p uenis/ arteriis & neruis antedictis uidēdis: abiicias: & anteq̄ ulterius pcedat i pñti ordie anatomie ſūt aliqua dicēda de facie: & de aliqb⁹ ptib⁹ ei⁹: deide ad epiglottim & ad gulā deueniēdū.

¶ De Facie.

Acies a Romanis/ a Gręcis proſopon dicta/ quę eſt ſoli homini/ eſt pars anterior capitis oibus nota. Hęc pars ueniret magis anatomizāda cū uētre ſupremo quā cū medio/ ſed per accidens de ipſa in præſentiarū fit ſermo: quia in eōi anatomia/ gula & meri/ non poſſunt inueſtigari: niſi prius de

partibus aliquibus faciei fiat metio: & dicitur facies quasi facies hominē. Per ipsam. n. fit uniuscuiusque personę cognitio: & distinctio.

¶ Hęc pars facies dicta/ uocat etiam Vultus a uolendo: & a uolendo dictus/ quia per ipsam cognoscuntur animi affectus/ in quibus ipse mutat color/ uel per uerecundiam/ uel per aliquod crimen commissum: uel propter timorem/ uel egritudinem. Sunt tamen aliqui/ quibus Vultus raro mutatur: & hi appellatur uultuosi.

¶ Mutatur et Vultus de etate in etatem: & differt facies a Vultu in hoc: quod facies stat semper eadem: & uultus mutat/ licet etate facies mutet colorē: & quantitatē: & notitia faciei multum considerat a physionomo. Considerat etiam a medico: ut primo pronostico: in primis egrorum faciem considerabis. Iuuat. n. in cognoscendis multis morbis/ sicut lepram/ pleuriam/ ictericam/ caceliā/ & tempus menstruum: in foemina. In ipsa et cognoscuntur simulantes egritudinem/ sed non semper.

¶ Eius situs est anteriori parti capitis capillatę subiectus. Sua substantia est ex cute rariore & leniore quacumque alia cute corporis/ uaporum a toto ad ipsam ascedentium: & decoris gratia/ sub ipsa cute sunt multi musculi/ & uenę pulsantes et quietę/ nerui/ paniculi: ligamenta/ cartilaginee et ossa: Numero est unum membrum organicum.

¶ Numerus partium ipsius est Frons/ Tempora/ Aures/ Supercilia/ in tercilium: Nasus/ Oculi/ Palpebrę/ Cilia/ Maxilla/ Maxilla/ siue Mandibula/ que in presenti sunt synonyma/ Os/ et Bucca/ Labia. Gelasini/ Myrtax/ Lacuna sub naso: et Metum cum sua Lacuna. Sua quantitas/ sua figura/ et colligatio patet: sua complexio est qualis complexio partium ipsius: iuuamenta sua sunt etiam ab ipsius partibus sumenda. Passiones omnium modorum patitur.

¶ De Fronte: et aliis faciei partibus/ exceptis Naso/ Oculis/ Palpebris/ Ciliis/ et Ore cum suis partibus.

Frons est tota ea pars media suprema faciei: pilis nuda: quę est supra oculos: ab aliquibus tamen dicitur oculos esse in fronte: et ideo teste Varrone dicitur frons a foratu oculorum.

¶ Sub cute frontis est unus musculus dilataratus: uillos suos hinc secundum longum corporis/ quibus mouet supercilia: in fronte etiam sunt rugę secundum ipsius latum tendentes: secundum quartum situm errabundi.

DE ANATOMIA

medici fecāt exituras/sed male/quia tunc cadunt supercilia. De
bent igitur fieri sectiones in fronte secundū longū corporis.

¶ In fronte sunt uenę aliquę/quę in diuersis morbis secantur:et
Sanguilugę etiā ipsis applicantur/sub musculo prædicto et pã/
niculo pericraneo:est os frontis coronale dictum.

¶ De Temporibus.

¶ Ad latera frontis sunt tēpora/sic dicta: quia in ipsis cognoscū
tur anni multorū aialiu. Primo.n.canescūt in hoie:sed non semp/

Cauātur etiā diuturnitate tēporis. in tēporibus sunt ossa patua
oblōga per trāsuersum capitis tendētia/q̄ itra se & craneū custo
diūt mūculos tēporales:hec ossa ab Auic. ossa paris dicūt/& ul
tra prædictos mūculos i tēporibus sunt etiā aliquę arterię & ue
nę insignes/quę in aliquibus morbis secātur.

¶ De Superciliis.

¶ Supercilia sunt oibus nota/quorū situs est in fine frontis:conge
nita sunt cū hoie ornatus causa/intenta a natura ut tueātur ocu
los a puluere descendente:& a pluuiā & a similibus/nō crescunt
sui pili/sicut hi qui capitis/gratia boni finis

¶ De Interciliis.

¶ In confinibus frontis est certū interstitiū diuidens supercilia in
ipsoꝝ medio. Diuidit etiā frontē a naso:& huic parti tāq̄ ad cen
trū cōterminat̄ nasus & infima ac media pars frontis/hic locus
uocatur glabella siue glabra. Glaber.n.interpretatur sine pilis:
hic locus etiā dicitur lepor nasi. In isto loco incipit sepe herisi/
pella:alio nomine uocata Guta rosea.

¶ De Malis.

¶ Malę sunt illę partes rotundę in facie:quę etiā poma dicunt̄:
& sunt infra oculos a lateribus nasi:& sunt soli homini:& genę
proprie uocātur.licet maior pars faciei noieſ gena/huius ptis:
cutis est rarior omni alia faciei parte/q̄ defacili rubet & mutat
colorē suū naturalē in animi affectibus/quī cōiter in bene cō
plexionatis est roseus:istę Malę ornant faciem & sunt tutela ad
oculos & ad nasum: & quęlibet ipsarum habet unum musculū
latum firmissime sue cuti unitū:q̄ seruiūt ipsis & labiis:ut iserius
in sectione labiorum dicitur.

¶ De Barba Gena dicta :

¶ In facie est etiam pars barbata / quę propriū habet nomen & uocatur gena a genao uel genero / quia ibi pili generant. Hęc pras etiam ab aliquibus dicitur Mistax siue Mustax.

¶ De Mento.

¶ In inferiori parte faciei: est mentū ab emineōdo dictum. Dicitur etiā anthereon. A gula. n. eminet: a quo dicitur morbus mētagra: Sua pars suprema incipit a radice superioris labii: & finē habet in infima faciei parte: & pp talem locū potest dici mentū. quia in / simi in cunctis rebus: si nō sunt: debent esse mites.

¶ In medio menti: est certa cavitās ab aliquibus buccula & buccella dicta: dicitur etiam typos.

¶ De Gelasinis.

¶ A lateribus oris utrinque in cute: in aliquibus Individuis: et maxime in pueris & in sceminis: est certa fossula / quę apparet in risu: quę indicat decorem & uenustatem: & ideo uocantur tales fossule: Umbilicus ueneris & Gelasinus: uocantur etiā umbilicus ueneris: quia assimulantur cōcauitati repertę in foliis illius herbę: quę uocatur Umbilicus ueneris: et cotyledon.

¶ De Lacuna sub Naso.

¶ Sub naso in medio labii inferioris: est certa uallecula / quā Lactantius Firmianus: ppter similitudinē suę cavitatis: uocat lacunā / ab aliquibus dicta phyltron: et spherion: et hyplia: De naso: oculis / ciliis / palpebris / ore et suis partibus / loco suo dicitur / ab anatomia oris initium sumendo.

¶ De Anatomia / Oris et partium eius.

¶ Tigitur trachea: epyglottis: et Gula / possint inuestigari uicōmode: sicut promissimus / ad oris et partium ipsius sectionem deuenio: et dico: quod os est illa pars concaua: in facie immediate intra labia existens: per quā primo cibus: et potus: et pro parte Aer: intra corpus ingrediuntur: et per quam exeunt spiritamina: et uoces: et in qua fit loquela: et dicitur os quasi ostium ad predicta: intra et extra mittenda.

¶ Bucca uero seu buccę: sunt illę partes in facie seu ore: quę naturaliter a spiritu possunt inflari. si ipsa cōcauitas oris / quę spiritu a pulmone reuocato: et oppressis labiis: in ore retento: inflatur.

DE ANATOMIA

¶ Oris partes sunt labia. dentes. gingiue. maxillę. palatū. uuea. lingua: tonsiles: et fauces.

¶ Ex predictis patet oris substantia: situs: & figura: quātitas sua oībus nota est: Numero est unū mēbrū: Numerus partū ipsius dictus est. Sua colligātia sumit a partibus suis. Et etiā sua iuamēta. Sua pplexio est q̄lis sunt suę ptes: passiōes omniū modorū parit̄:

¶ De Labiis.

Abia quę etiā labra dicunt̄: aliquibus sunt grossa / aliquibus subtrilia: grossa cōmuniter arguūt igeni ruditatem: labiorū pars prominēs prohilū noīat. Eorū dē p̄tinuus cōgressus: prostomion uel prostomia dicitur: & hi quibus prominent labia simul & dentes: brochi uocant̄: in medio labiorum est fissura: quę proprie os appellatur.

¶ Labiorū substantia: est cōposita ex carne musculosa: cute & panniculo: gulę p̄tinuo: harū partū unio: est taliter cōpacta q̄ difficile unū seperati potest ab alio: & est talis: ne pp̄ grossitē impediatur suus agilis motus: q̄ ē ad oēm positiōis differētiā: & iō i ipsis sunt quatuor pp̄rii musculi: & duo cōes ipsis & pomis faciei.

¶ Et pp̄rii sunt parui proportionē labiorū / qui anteq̄ cuti unīantur sunt inuicē cōcatenati: taliter q̄ suę partes sunt inseparabiles sine ipsorū laceratiōe / quorū unū par: pendet sub pomis faciei oblique uersus labia / alii etiā duo pendent oblique: ab inferiori mandibula uersus labia.

¶ Et licet sint tantū quatuor musculi labiis: sunt tamen octo motus: teste Gal. xi. de util. c. xvi. s. quatuor recti: & quatuor obliqui: nā quodlibet istorū: dū mouet̄: oblique mouet / quia situs cuiusq̄ ipsorum obliquus est: sed cū duo ex eis equaliter mouētur recte mouent / sicut est in ipsorū apertione in qua est unus motus rectus: Alter uero motus rectus in labiis: est quando inuicem clauduntur: seu comprimuntur.

¶ Sunt etiā duo alii motus recti in labiis: unus est quādo ipsa extra uertunt̄: & alter quādo intra plicantur: & isti motus fiūt a uillis rectis / quorū quidā sunt intrinseci ad ipsos musculos labiorū: & quidam extrinseci: & quando extrinseci tenduntur: tunc labia extra uertuntur: & quādo intrinseci: tunc sub: seu intra plicantur: & quō motus obliqui fiāt ab unico musculo: & recti a pluribus facile est

iudicare: si inficiatur clausoria unius bursę / quę quādo simul trahuntur recte & uniformiter aperiunt os bursę: cūq; unicū ipsorū trahitur: os bursę transversaliter mouetur.

¶ Auic. tamen quāuis dicat prædictū situm musculorū: non ponit nisi quatuor motus: sicut sunt quatuor musculi: & dicit ipsis sufficere quatuor motus / inquit q; unaquęq; ipsorū pars: cū mouetur ad suam mouet partem / cūq; duo: ad duas mouetur / ad duas dilatantur partes / ad sunt ergo eis complementum motus ad quatuor partes / neq; ullum habent motum nisi illos.

¶ Et tam Gal. q̄ Auic. loquitur de motu proprio / quia motus cōmunis pomis & labiis: fit a duobus musculis latis / qui sunt in unaquaq; mandibula: & sunt lati maiores prædictis: & isti teste Gal. sunt extrorsum: a malis usq; ad spinam colli / ad quos uadūt nerui a pectore: & a clauibus. i. a furculis superioribus pectoris / q̄ implātatur malis: & labio inferiori per uillos rectos: & aliq; alii uilli a clauibus etiā oblique tendētes: & aliqui alii magis obliqui prædictis: a scapulis ascendentes apud latera labiorū: pomis implantantur: & adhuc aliqui alii a loco retro aures (quas interdū mouent) ad istos musculos tendunt. Isti tamen musculi non cognoscuntur manifeste: quāuis multitudinē neruorū habeant: fere ab omnibus colli partibus. Cognoscuntur tamen: si clausis mādibulis ad suum ultimū conatū moueātur labia: & faciei poma / nō q; partes ossosę pomorū moueantur: sed sua pars carnea musculosa prædicta: mouetur cum cute: quę est proprie pro solo motu labiorū / ad quā & etiā ad ipsa labia: uadūt musculi prædicti lati / q; mouēt labia & mala: & hic uocāt cōis motus. s. labiorū & pomorū.

¶ Aliqui etiā uolunt q; mala in sui superiori parte moueātur aliquid qualiter a musculo lato mouente frontē: & aliqui dicūt q; isti musculi lati mouentes mala & labia. Iuuant etiā masticationem.

¶ Et istorū musculorū motus: optime uidētur in uiuis: maxime in extenuatis. Et ideo de ipsis facio mentionē: omittēdo multorū musculorū anatomia / quia nō possunt uideri in uiuis: neq; in cōmuni anatomia monstrari / narrabo etiā lingue & mandibularum musculos: propter eandem causam.

¶ Hęc labia intra se: et etiā totū os: tegūtur pāniculo tegente gulā siue meri: et uentriculū: et pp hoc in futuro uomitu tremitt la

DE ANATOMIA

blum inferius. Hic tamē pāniculus: durior et grossior est in ore: q̄
alibi: et grossior in meri: q̄ in uētriculo: et semp descēdendo effi-
citur lenior et subtilior: quia in ore primo obuiat cibariis aliqua-
liter duris: quę descēdēdo semp efficiūtur molliora: teste Gal. iiii.
de util. et iuxta illud Aui. nutriēs masticatiōe aliquale suscipit di-

¶ Labiorū figura. situs. quātitas. et numerus patent. (gestionē.
sua cōplexio ponit calida/ colligātur cerebro per nervos/ hepati
per uenas/ cordi per arterias: et ideo interdū in ipsorū cōpressio-
ne: cognoscūtur animi affectus. Exporrigūtur etiā: et cōpescunt
labia/ uolūtate: Colligātur etiā uētriculo & meri/ et toto/ mediā
te cute: sua iuuamēta sunt multa: sūt primo ad tutelā dētiū: et ad
bonā faciei formā/ ad loquelā exprimendā/ ad cibū et potum su-
mendū: et sunt ori sicut ostiū domui: se apiendo et claudendo in
necessariis: prohibēt etiā aerem frigidū ingredi ad cor: per se: et p
accidēs: retinēt etiā aerē a pulmone reuocatū in necessitatibus.

¶ Passiones orantiū modorū patiūtur et inter alias patiūtur ra-
gadias: et sepe cācros: et tremorē in crisi: et in febribus: per cō-
munitatem a cerebro: et a uentriculo.

¶ De Dentibus

¶ **U** His ante dictis: primo quātū potes apas os/ secādo buca-
cas i altero laterū: ut melius dentes: ac gingiuas uideas
primo notādo substātiā dentium/ quę ossosa est: et teste
Celfo/ est durior osse. Aliqui tamē dicūt ipsos esse de natura car-
nis: et ossis/ tū quia sentiūt: tū quia renascūtur: crescūt etiā gratia
finis toto tēpore suę pmanētię/ quia si nō crescerent/ nō durarēt
et masticatio esset mala: ex qua uita esset breuis.

¶ Numero sunt. xxxii. s. in uno ordine secundū utrāq; genā. xvi
sunt locati/ sunt etiā sepe solū. xxviii. quia tūc carent quatuor po-
steriores/ qui Neguegid dicūt ab Auic. et hi sunt duo i quolibet
latere: et interdū carent in totū sex: et Neguegid/ sunt ultimi in
ortu/ qui uocant etiam dentes intellectus/ sensus: et sapiētię/ q̄
i aliquibus nascūt i uirilitate/ uel senio: et teste Arist. secūdo de na-
tura/ seu de hystoriis animalū: matibus sūt plures dētes: q̄ fœminis:
ut in genere hominū: ouitū: suū: et caprarū: patet.

¶ Eorū nomina: sunt alia a Celfo/ alia a Gal. alia ab Arist. alia
ab Auic. alia a Mūdino: Et primo ista sunt nomina Auic. in qua

libet. n. parte siue superiori / siue inferiori / a medio oris ante uersus
 incipiēdo i medio: primo sunt duo lateris lati equales / duales dicti:
 a lateribus quorū / utrinq; est unus / qui dicūtur incisui a Mūdi-
 no: et ab Auic. dicunt quadrupli. Gal. tñ uocat duales incisiuos:
 quos duos duales: et duos incisiuos / Celsus uocat quaternos: et
 istos oēs Arist. uocat acutos / ut secēt: & cōuenit cū Gal. A lateri-
 bus istoz utriq; est unus / qui cōiter cinodētes seu canini dicunt:
 & ab aliqbus gelasini dicti sunt / quia apparēt i risu magis aliis.

¶ Sunt deinde secūdu Auic. oēs molares / a molēdo dicti / qui in
 aliqbus secūdu ipsum utrinq; a lateribus caninoz sunt quatuor:
 & i aliquibus sunt quinq; & isto mō sunt / uel. xxxii. uel. xxviii. nu-
 merādo sic / duo duales: & duo quadrupli seu incisui: & duo cani-
 ni / qui oēs sunt sex: & molares fm Aui. sunt. x. uel octo: si. x. i qua-
 libet pte. s. superiori uel inferiori / in totū sunt. xvi. & ut sic sunt. xxxii:
 si uero sint octo / sunt in qualibet parte. xiiii. & sic sunt. xxviii.

¶ Mūdinus tñ in numero. xxxii. ponit duos duales supius: & to-
 tidē inferius: & duos incisiuos / & duos caninos: & quatuor molares: &
 sex maxillares: tñ nec Gal. nec Arist. ponūt noia particularia oīum
 dētiū: sed Celsus ponit quatuor caninos: utrinq; duos iuxta qua-
 ternos superius: & totidē inferius: Celsus etiā ponit octo maxilla-
 res superius: et octo inferius. s. quatuor utrinq; iuxta caninos.

¶ Sua figura est diuersa: aliq. n. habent unū solū caput acutū: et
 unā radicem: ut oēs duales: & quadrupli seu incisui: & canini. Mo-
 lares uero inferiores habēt ad minus duo capita / & duas radices:
 & interdū tres: & tot capita: & maxime ultimi / superiores uero ha-
 bent ad minus tria capita: & totidē radices: & interdū quatuor:
 & maxime ultimi: qui sunt tāq; murus tenētes alios firmos: & dē-
 tiū supioz Radices sunt curuę: ut sint firmiores: ne sua grauitate
 cadāt / & foramina i qbus figūtur: sunt mirabiliter ipsis adeqta.

¶ Et ab osse maxillę: oritur pro quolibet dente unū additamē-
 tū rotundū: firmās dentē mediantibus ligamētis fortibus / & ista
 additamēta Gal. uocat presēpia: quę nō solū sunt in loco gingi-
 uarum: sed in extremo suarum radicum.

¶ Et molares habent plures radices aliis / quia sua operatio est
 magis cōtinua aliis / & quia masticādo nō mouētur secūdu supe-
 rius: & inferius solū / sed lateraliter mouētur seu circulariter.

DE ANATOMIA

- ¶ Oibus dentibus / teste Gal. & Auic. est aliquis sensus.
- ¶ Sua quãtitas / & situs patent / colligãtur mādibulis & gingiuis / & cerebro p neruū: sua cōplexio est nota / iuuamēta sunt prepara rare cibū p stomacho / modulãt loquelã: sunt etiã arma nature.
- ¶ Patiūtur omne genus morbi: quod patiuntur alia ossa / in eis fit dolor / cōmotio / corrosio / putrefactio / cōgelatio / coloris alteratio: & elongatio a suo naturali loco.

¶ De Gingiuis.

Ost dētes uidēdē sunt Gingiuē: sic dicte a gignēdis dētib^{us} / & sunt carnes simplices / durę / in quibus sunt infixi dentes: i ipsis sunt tot foramina / quot sunt dentes.

¶ Numero sunt duę / una superior / alia inferior: Sua figura patet quę sequit figurã suę maxillę. Patet etiã situs / & quãtitas / & colligantia. Sua iuuamenta sunt firmare dentes / & circa ipsos uestire ossa mādibularū: & suo calore illa cōfortare / & earentibus dentibus / prebent iuuamen masticationis: eis etiã est sensus notabilis per colligantiam cum cerebro: mediãtib^{us} neruis per eas dispersis. Passiones omnium modorum patiuntur.

¶ De Palato.

Ost Gingiuas secundū uerū uniuersalis Anatomie methodū: occurrit palatū / quod est pars oris teste Arist. primo de hystoriis. c. xl. & est illa pars in ore / siue apto / siue clauso / quę est supra linguam.

¶ Hęc pars ossosa est / ex ossibus mandibularū superiorū cōstituta: est tamē tecta aliquali carne: cum suo pāniculo tegēte / in quo sunt nerui aliqui: dātes sensum gustus: & hęc pars in ore / assimilatur cōcauo testustinis / seu celo fornacis / ideo dicitur cēlū: & altū oris: & dicitur palatū / quia in aptione oris nobis palā ostendit / uel quia manifeste latū uidet: & palatū teste Gal. est tāquã cāpana piacens laringę seu epyglotti: in quo fit uocis Intonatio / in quo mediãtib^{us} neruis: est notabilis sensus gustus.

¶ Suus situs / sua figura / quãtitas / & numerus / ac colligantia patent / sua cōplexio frigida est: quia ossosa est a prado minio / in isto mēbro nō est aliqd foramen collatorio seruiēs: ut putāt aliqui: p qđ expurgētur supfluitates cerebri / sed tale foramen seu foramina: sunt in osse basilari supra nares: ut alibi dicitur.

¶ Ipsius iuamēta sunt: ut clauso ore: & etiā apto: ibidē retineat Aer: ad hoc ut calefiat/ si frigidus est/ ne talis suo ingressu ledat cor. Retinet etiā Aerē a quo refocilat cor i necessitatibus/ iuuat etiā in retinēdo aerē uocalē: & ideo palatū rugosum est/ ad hoc ut aer exeat undosus. Palatū ēt sua ꝓcauitate iuuat reuolutionē cibi i ore masticatiōis tꝓre/ mediāte ēt sua ꝓcauitate lingua agilius mouet ꝓ suis opatiōibꝫ/ cū sua ēt pellicula iuuat digellionē adiuuāte ei pellicula totius oris/ & forte sputo in masticatiōe cibatiis

¶ Passiones omniū modorū patit & inter alios morbos (misto. bos patitur in febribus/ colam seu alcolam.

¶ De Vula seu Vuela.

N sine palati iuxta fauces uersus caput i opposito Radicis lingue/ est unū mēbrū/ carneū/ Rarę substātię/ Mēbrana rectū/ cuius quātitas & figura: ē eꝓparata grano Vuę: & ideo uua: uuigena: et uuigera dicit. Dicit etiā Columella et etiā Columna: et ab aliquibus Gargareon: Gargar: et Gurgulio/ dicit etiā fundibulū. Crescit tñ hoc mēbrum ꝓter naturaliter in longū et latū: ab humiditate replēte: et interdū asimilatur eadē mutis: ut ego sepe uidi: et interdum iduratur/ et interdum strangulat teste Aristo.

¶ Hoc mēbrū est soli homini. Sua substātia ē dicta/ in qua sunt aliquę uenę: et Arterię: et ideo si soluat notabiliter sanguinē ducit. Sua complexio calida est: et humida/ numerus situs/ et colligantia patent/ hoc mēbrū cedit locū deglutitis: nec motū habet et uolūtariū. Ideo caret musculis/ iuuat in Refrāgēdo/ & in alterando aerem: et secūdum aliquos in modulādo uocem: ꝓhibet ēt sitim ꝓhibēdo aerem ingredi fauces uolenter.

¶ Passiones omniū modorū patitur: et ꝓsertim corosionem: et mollificationem/ quibus sepe requiritur cauterium.

¶ De Lingua.

Inguā interdū accipit ꝓ uarietate sermonū: ut gręcos. arabes: latinos: et id genus. Multa ēt alia significat/ de ꝓnti tñ capit ꝓ mēbro i ore cōtēto. Et lingua dicitur a ligādo: ꝓa ligata ē ab uno extremo ad aliud itra inferiores mādibulas.

¶ Huius mēbri suā naturalr Rara/ fungosa: ac mollis ē. Est ēt accidētalī mollis: ꝓ ꝓ humiditates a capite: & a uētriculo ad ipam

DE ANATOMIA

descēdētes. Caro ēt glādosa ī ipsius radice in qua sunt fontes saliuales humectat ipam: mediāte saliuā: est etiā ipsi multitudo neruorū: tū pp sensum tactus & gustus: tū pp motū, qui dāt gustū ueniūt a tertio pari neruorū cerebri, qui uero motū ueniūt a septimo: & hi nerui sunt notabiles, quia lingua indiget excelēti sensu: & etiā motu plurimo etiā indiget calore: & nutrimento. Ideo habet (similiter & uirga) plures: ac maiores pulsantes: & quietas uenas quocūq; alio mēbro sibi pari magnitudine, & nerui dātes ipsi motū: sunt distincti a dātibus sensum, sed qui dāt sensum tactus: dāt etiā gustū, & gustus facilius corūpit tactu, quia gustus est uirtus subtilior tactu: & situs neruorū sensus ē superficialis: situs uero neruorū motus est acētratus magis: plus & minus secūdum locū musculorū, qui cōiter ponūt nouē. s. quatuor paria: & unus solitarius, quibus mouet ad oēm positionis differētiā: & lingua in sua radice est ampla: grossa & fortis, in anteriori uero est subtilis & acuta: ut promptior sit ad motus.

¶ De p̄dictis musculis duo sūt a lateribus lingue utrinq; unus qui latitudinales uocantur, procedētes ab ossibus acuris capitis post aures positis, a quo loco ēt pro parte ueniunt uilli illius musculi, qui est cōmunis pro motu labiorū: & pro motu pomorū faciei: & hęc ossa uocātur sagittalia: & aculatia: sunt etiā duo longitudinales dicti, nati a supremo ossis lamde, qui cū medio lingue cōtinuātur: & alii duo musculi sunt: q; ex trāuerso mouēt linguā p̄cedētes a latere: qd est īferius ex duobus ossis lamde lateribus: & isti penetrāt inter p̄dictos longitudinales: & latitudinales.

¶ Sūt etiā duo alii ipsam p̄uertētes: & resupinātes: & istorū uilli sūt ī latū expāsi sub p̄dictis: & hi sunt cōtinuati cū osse mādibule īferioris: Auic. tñ. xii. aīaliū dicit istos ultimos eē supra alios: est deinde musculus unus solitarius dictus, q; cōtinuat linguā ossi lamde & trahit unū ad aliud, & hic musculus pellit linguā ad exteriora ipsam ellōgando: ipsam etiam retrahit: & abbreviat.

¶ Sūt tñ multi dicētes q; lingua ad exteriora nō mouet uolūtariē: sed Mere naturalit̄ ab imaginatiua, sicut uirga: & alij dicunt ipsam: & ēt uirgā moueri a musculis, & ab imaginatiua simul: & alij ab imaginatiua sola, q; mediāte spū: cāt uētositatē dilatātē: & erigētē uirgā, pariter & linguā cū eductiōe extra os: hęc tñ

sunt tacta a Gal. p^o de motibus ligdis: & ab Aui. prima p^l. i. c. de musculis lingue: & ibidē expositores solūit dubia quos uide.

¶ De Osse Lingue

Inguā i sui radice: hēt os / cui annectit: & ligat: & tāq̄ sup sua basi firmat: i multis suis motibus: & hoc os ē quadri laterū nō multū durū: sed ē quali cartilagineū: & uocat os hyoideū & lamde / seu lābde / quia assimilat ipsi littere gręce: duo ipsius latera sunt uersus linguā / q̄ sunt i forma littere p̄dicte bifurcata: & duo etiā taliter formata: primis maiora / sunt uersus cartilaginē peltalē epyglottis / quā amplectūtur & ei alligāt: ne labat hincide / ut melius hoc os: firmet mēbra alia sibi aligata: & nō solū alligat epyglottis: sed etiā ad Meri p̄ ligamēta aliqua.

¶ Et hoc os nō fuit oblōge / seu recte figure. q̄a grauitas lingue traxisset ipm ad unū latus tm: & tūc nō fuisset bona loq̄la / nec bona masticatio: & hoc os uocat hyoideū a Gal. & os lāde: & ab Aui.

¶ Iuuamēta huius ossis a Gal. sunt posita multa / quibus (Alfahic. fit paruū os: p^o ab ipso ad linguā ueniūt plurimi muscoli: & etiā musculi aliqui epyglottis: & ab ipso uadunt aliqui ad spatulas: & aliqui ad pectus / & aliqui ad mādibulas: ab ipso ēt / seu a suis ligamētis oriūtur corde musculorū sibi propinquoꝝ: & est etiā deffenfortū peltalis cartilaginē laringe: & hoc os est principale fundamentum / super quo uertitur lingua in suis motibus.

¶ Huic ossi sunt tres sibi proprie musculorū cōiugationes .i. unū par p̄cedēs ab extremitatibus mādibule inferioris / uersus illā ptē: cū qua cōtinuat radici lingue / quorū unus ē a dextris / alter a sinistris: & istud par dum cōtrahit / trahit ipsam uersus mādibulā.

¶ Secundū par oritur sub mento: & trāsit ad istud os sub lingua: & ipsi colligatur uersus partem superiorem. .i. uersus epyglottim: & istud os: trahit ad partem mandibule.

¶ Tertiū par oriē ab additamētis acularibus ossis capitis. .i. a duabus extremitatibus ossis acutis / q̄ sunt post aures: & illi muscoli cōtinuātur cū extremitate istius ossis / quę est uersus linguā / & trahunt ipsum ad superiora uersus posterius.

¶ Alii omnes musculi huic ossi continuati / sunt cōmunes ipsi / & membris: ad quę uadunt.

¶ Sub ipsa lingua sunt due notabiles uenę utrinq̄ una: q̄ i mul

- tis dispositiōibus hebotomātur / p̄fertim ī sināche / q̄ sunt rubeę
 iterdū nigreę / & iterdū urides; & uocāt ab aliquibus Raninę.
- ¶** Sub lingua etiā : ubi ipsa alligat̄ ori / sunt certę cauerne notabi
 les bipartite; q̄ uocātur Orifitia / seu ora / uel fontes saliuę / quę ab
 Auic. uocātur generatiua saliuę / ī q̄bus de facili igredit̄ sulus / hęc
 orifitia ap̄iūt; & claudunt̄ ad istar burię saliuā multiplicāte; & desi
 ciēte. Hi fōtes termināt̄ ad carnē glādōsam p̄dictā ī radice linguę
 locatā / a qua p̄tinue humiditas saliuālis ī p̄dictis fōtib; refudat.
- ¶** Sub lingua est etiā certa pellicula in medio eius p̄ longū tēdes;
- q̄ uocāt a nostris uulgaribus il Filello / q̄ ī aliq̄bus ē magna; & ob
 stitricēs ipsā uel Chirurgici secāt ī etate iūatē / q̄ si nō icidat̄; trau
 Cōplexio linguę est calida; & humida. Sua figura; & si (los car
 tus ac colligātia ex p̄dictis patent. Sua quātitas est conspicabilis.
 Alia. n. teste Arist. est lata / alia angusta / alia mediocris / sed illa est
 laudabilis / q̄ ē fm̄ potētiā loquēdi comēsurata ī sua lōgitudine; &
- ¶** Numero licet uideat̄ unū mēbrū. Sūt tñ duo mē (latitudine.
 bra / apparēt tñ unū ex duobus similib; p̄positū. Cōiter. n. natura
 creauit sensus duplices; ut si p̄tingat uni parti nocumētū / q̄ alte
 ra pars illesa maneat; & nō fuit diuisa sensibilib; ī duas ptes ab in
 uicē distātes; pp̄ masticationē; & loq̄lā / sed est unita mediāte uno
 p̄niculo ipsam tegēte. Hic tñ p̄niculus est diuisus p̄ lōgū ī duo
 latera sub & supra. unitus tñ / & firmissime ligatus liguę. Et hic p̄
 niculus est p̄tinuus cū p̄niculo tegēte uētriculū; & Meri; & totū
- ¶** Iuuamēta linguę sunt principalr ad uocis distin (os it̄r̄secus.
 ctionē; & ad litteras articulādas. Et iō Gal. ī libro de uoce & anhe
 litu; dicebat uoci & oratiōi posita sunt tria mēbra. s. trachea; Epy
 glottis; & ligua / & unū q̄d̄ hēt glādulas tēpātes ip̄; humiditate.
- ¶** Et glādule tracheę sūt ī collo ipsam humectātes; & colli partes
- ¶** Et glandule epyglottis sūt ille q̄ dictę sūt arte aetis. (equates.
- ¶** Est et̄ certa caro p̄guis glandola circa illud cooptoriū epyglot
 tis / q̄d̄ dicūt̄ Glotida; q̄d̄ ē uocis principale organū / lingua tñ hēt
 glādulas / q̄bus uadūt uenę ipsis portātes saliuā; alię uero carent
 uena / sed suapte natura repletur humiditate sursum & deorsum
 ad ipsas fluēte; & ī epyglotti generat̄ humiditas; qua humectat̄;
 a capite etiā ad ipsam fluit humiditas aliqua.
- ¶** Lingua etiā iuuat ad discretionē gustus. iuuat etiā ad reuolu

tionē cibi in ore: taliter ut omnis ipsius pars cōteratur. iuuat etiā deglutionem. Passiones omnium modorum patitur.

¶ De Amigdalīs.

N superiorī pte laterali lingue circa ipsius radicē sunt cer-
 te carnes adenosę seu glādosę utrinq; una a multis ami-
 gdalę noiatę q̄ simul cū uuea antedicta: & Galsamac: &
 etiā Alfahic. ix. tertii ab Auic. ponūtur iter ptes gutturi additas:
 & p guttur Auic. iterpres: intelligit spatiū i quo sunt meatus cibi:
 & anhelitus sed male q̄a guttur a latinis capiē p trachea arteria.
 Capiti etiā p pte anteriori colli: q̄ est a faucibus ad iugulū: & ideo
 Celsus dicebat uenas grāges. i. guidez esse i dextra / sinistraq; cir-
 ca guttur & teste Plinio guttur est hoi t̄m qd̄ itumescit pleriq;
 uitio: & hic tumor botiū dicit̄. & etiā struma licet struma indicet
 etiam scrophulas: & aliquos alios tumores.

¶ Istud ergo spatiū: qd̄ est post uueā: & p̄dictas amigdalas: & gal-
 samac: & alfahic: dicit̄ faux & faux seu gutt̄ i uia Auic. ix. tertii nō
 est mēbrū aliqd̄ sed ē illa uacuitas ad quā terminat̄ sūmū Gulę
 seu Meri i cuius p̄termino uersus anteriorē ē uuea / & amigdalę:
 & alfahic: & galsamac: in suo uero p̄termino superiorē ē illa uacui-
 tas q̄ terminat̄ p supra palatū ad nasum & ad os basilare uersus
 anfractus sub collatorio existētes de quibus infra fiet sermo.

¶ Et p̄dictę glādulę: de quibus in p̄senti intēdimus tōsiles cōiter
 dicūtur: & Celsus uocat ipsas glādulas: & Mundinus fauces licet
 male & gręci uocant Antiadas & parhitmia.

¶ Harū amigdalarū substātia est carnea: & neruea. s. cū pelliculis:
 quibus alligat̄ lateraliter a radice lingue ueniēs uersus palatū: &
 ipsis mediātibus uniūtur p̄dictę amigdalę palato: & istę pelliculę
 nerueę simul cū glādulis: sunt tāq; auriculę cauernosę: & ideo uo-
 cātur Archa: & repositoriū aeris. Istę. n. arcę sunt notabiles i Cy-
 nocephalis intra quas seruāt nō solū aerē sed interdū ut ego ui-
 di cibum: ut sunt castanę / cicera / auelanę / fabę / uel similes. Iste
 tamen amigdale cum suis pelliculis melius uidentur in uno q̄ in
 alio: sed melius i uiuo quia in mortuo animali retrahūtur. Et istę
 Arcę seruant aerem magis in egressu q̄ in ingressu ut totus nō
 exeat a uia cordis: & pereat animal: & ut in submersiōe in aquis:
 & infetoribus ex isto aere retento reficiatur.

DE ANATOMIA

¶ Et istę solę pelliculę secūdü aliquos sunt illę: quas Auic. uocat Galsamac seu Golzama / sed iudicio meo: nō sunt nisi Areę p̄di / etę / quia Auic. dicit: q̄ supra Galsamac: est Alfahic. s. os lamde: & hoc os est anexū linguę & epyglotti: ante sub istis pelliculis: & si istę pelliculę sunt Golzama seu Galsamac: littera Auic. est cōtru pra. s. illa: q̄ dicit / & Alfahic est supra Galsamac / nec ibidē ē aliud mēbrū uersus palatū: nisi uuea: & pelliculę glandularę: de quibus p̄terit sermo: q̄ faciūt Arcā pro Aere retinēdo: & ideo ibidē nō est Galsamach: sed iudicio meo Galsamac est epyglotida .s. illud cooptoriū pelliculare: quod claudit epyglotim / ne cibaria: & alia extranea igrediātur ipsum: ut infra dicemus.

¶ Ex p̄dictis patēt Amigdalę iuuamēta. Apparēt etiā sua col / ligātia / figura / q̄ntitas / & numerus / situs suus optime uideēt de p̄ssa lingua: & apto ore ī sui ultimo / suā cōplexio ē calida: & humida.

¶ Passiones omniū modorę patiūtur: & nūc ī certo morbo endi / miofo / qui a uulgaribus morbus Calicus nominat / apostemāt: indurātur / ulcerātur: & de facili suscipiūt Reumata a capite: & in istis fit squinātia: seu sināche nō uera / q̄ uocatur Brāconcellus: & ideo dicit ad fauces brācus: ad nares coriza catatus / uocat etiam Dragōzellus & forte corruptę: & Bononię strāgogioni / quia sua gulare apti sunt: uocātur etiam Gaioni.

¶ Istas Amigdalas: & etiā linguā: uidebis etiam melius excoria / tis Mādibulis / eo mō ut ifra dicit / quia ponam Anatomia suorū musculorę / & mēbroę totius faciei: & etiā totius cāne pulmōis / ut possint uideri ad libitū opantis / qa Raro mōstrāt ī sectiōe cōi.

¶ De Mādibulis seu Maxilis inferioribus.

¶ Iis Amigdalis / mihi placuit de duabus Mandibulis infe / u rioribus determinare: ut colli reliquum comodius: & dil / ligētius Anatomizet: de superiorib⁹ loco suo dicit: & mā / dibulę a me ī p̄nti sumūt p̄ illis ossib⁹ capitis: ī qb⁹ ifixi sunt dētes.

¶ Et primo est notanda cutis regens suos musculos / quę in uitis est comuniter pillis plena / post quam sunt sui proprii musculi ser / uientes tribus motibus. s. motui aperiēdi os: & motui ipsum clau / dendi: & motui masticandi & molendi / motus aperiēs facit man / dibulas inferiores descendere: & claudens ipsas elleuat: & molēs / ipsas circuire: & ad duas partes declinare facit: est igitur necessa /

rum ut motus claudendi sit per musculos / qui a superius descen-
dunt : & ad superiora trahunt : & aperiendi motus : sit ecōtrario
modo : & molendi cum transuersione.

¶ Musculi claudētes : sunt duo : magni / & magnas hñtes cordas :
qui musculi tēporū uocātur : q̄a tēporibus alligātur : inter craneū :
& ossa paris / & in hoīe sunt parui : ne grauarēt caput : & etiā quia
homo masticat res nō multū duras : & isti musculi habēt magnas
cordas / terminatas extremitati inferiori mādibularū : & sunt ualde
molles / q̄a sunt prope cerebrū / a quo habent tres neruos / duos a
tertio pari / & unū a quarto : & p̄ sequēs ip̄orū solutio est pessima :
& ideo Gal. xi. de util. c. iiii. inquit : si igit̄ sicut Hypo. dicebat / que
sunt propinqua : & cōmunia : & prima / maxime malignātur / non
aut̄ propinquius q̄ tēporales musculi / nec per plures neruos cere-
bro magis cōmunicat alius musculus : Rationale ē exaudire eorū
passionis principitū : & pp̄ suā nobilitatē natura locauit ip̄os in an-
tro tēporū : inter ossa : unde quaq̄ ip̄os custodiētia / Musculi oculo
rū sunt etiā ualde nobiles / quia sunt propinqui cerebro : sed non
habēt tot neruos sicut isti : & isti duo tēporales musculi / adiuuant
a duobus aliis musculis / qui p̄ interiorē partē buccę : incedunt ad
mādibulas p̄dictas : & istorū musculorū tēporaliū cordę / nō oriun-
tur ab extremitate musculi : sed a medio ipsius : ut sint fortiores.

¶ Musculi uero apiētes : oriuntur a loco : dicto arabice : Alhiliricti :
q̄ sūt duo ossa : acuta : acularia : & sagittātia dicta : addita occipiti : &
ista ossa sunt post aures : & hi duo musculi descendēdo uniūtur &
efficiūtur unus musculus / postea sepantur : & ex ip̄is fit corda : ut
fortes sint / deinde iterū ramificātur : & carne replētur : & fit muscu-
lus : deinde mādibularū reflexioni obuiat : & cum cōtrahit / trahit
mādibulā retro : & quia mādibulę sunt graues : p̄ se descendētes :
sufficiunt eis duo musculi tantum.

¶ Masticatorii uero musculi sunt duo : utrinq̄ unus / qui sunt triā-
gulati : & ualde neruosi sub pomis : & sunt tales : ut incōtrahēdo di-
uersos habeāt motus : Ideo ut per ip̄os molitio : & mastiatio com-
pleat̄ : & isti musculi cū una sua basi : sunt : circa ossa paris : & cū una
alia uersus faciei poma : & cum alia uersus mādibulas / quilibet tñ
Angulus p̄dictorū musculorū : cōmiscet̄ firmissime : parti faciei in
directo ip̄orū : ut diuersimode moveāt mādibulas : & aliq̄ uoluere

- reste Gal. q̄ quilibet istorū musculorū esset tres: musculi: & carnositas illa / q̄ est circa poma faciei: est ab istis musculis pro parte
- ¶ Lingua ē / exceptis istis musculis iuuat masticationē: reuoluē /
- ¶ Et musculi eleuantes mandibulas sunt magni / q̄a (do cibū. habēt magnū motū: & sunt molles / quia sunt cerebro proximi /
- ¶ Et musculi deprimētes sunt parui / quia facilius est deprimere mandibulam q̄ elleuare: & elleuatam tenere /
- ¶ Masticatorii uero sunt mediū: quia mādibularū circūductio: est facilius eleuatione: & depressionē difficilius.
- ¶ Mirabit̄ aliquis / q̄ natura fecit maiores dētes masticationis: & plures q̄ incisionis / dicēdum q̄ natura preparauit nō solū dentes ad incidendū cibū: sed ordinauit rationē / & artē / quibus uti ad incidēda cibaria fecit etiā masticatorios maiores: & plures: q̄a act⁹ masticatori⁹ ē fortior: & pmanētior / quā masticationē ut plurimū: nisi forte p accidēs i egris: nō facit ars / sicut incisionē ciborū.
- ¶ Visis musculis: ut os lamde / & caput Meri: & epyglottim melius uideas / ab utroq̄ angulo illius luxurē / q̄ os uocat / secabis trāsuersaliter cutē: & musculos p̄dictos uersus aures / in qua sectione si potes: cōsidera p̄dictos musculos: & etiā alias faciei partes: exceptis naso / palpebris / oculis: & auribus / excoriādo ab ipsis cutē cū diligētia / quibus uisis denudabis mādibularū inferiorū ossa a iuncturis suis superioribus usq̄ ad mediū mēti / in quo ipse p unā iuncturā sunt firmissime unitē. Vniuntur etiā ossa p̄dicta utrinq̄ capiti: p unā iūcturā laxā circa aures. Notabis etiā suū situm / numerū / figurā / colligantiā / & quātitatē / sua substātia / cōplexio & iuuamenta patent. Passiones omniū modorū patiūtur.
- ¶ De Anatomia Gutturis & Gulę.
- u Iis mādibulis ipas cū diligētia falce / serra / uel alio instrumento: integre a suo loco moue: ut Guttur & Gulā melius uideas. Linguā tamen illesam & os lamde serua: ut possis horū mēbrorū uidere colligantiā / mādibulis āmotis: inuestigato situm gutturis: & Gulę: & ossis lamde: quod est locatū iuxta radicē linguę: & caput gutturis / hęc mēbra tñ nō moueas: nisi prius uidebis ipsorū musculos / sed anteq̄ ipos uideas Anatomie gutturis: & gulę ē uacādū. Ista. n. mēbra sunt adeo p pāniculos: & ligamēta iuicē colligata: q̄ unū absq̄ alio inuestigari neq̄.

Guttur sub faucibus usq; ad pulmonē pendens: Anteriorem possidet sitū. primo ut sua durtiē sit tutela Gulę. Secūdo q̄a per istum sitū est magis directū ad pulmonē: & sic melius: & facilius ipsi seruit. Tertio est anterius/ quia Gula est ip̄o lōgior: quę si eēt ante guttur: uel obliqua set a fine gutturis usq; ad uentriculū: & deglutio esset mala/ uel qđ a fine gutturis etiam usq; ad uentriculum uersus dorsum: esset aliqua incōueniēs uacuitas.

Et Guttur est corpus oblōgū/ rotōdū/ cōcauū ut cāna/ cuius substantia cōposita ē pluribus chartilaginibus annularibus. sūt tñ m̄fecti circuli/ sicut Artilę: et assimilātur litterę. C. iō dicūtur chartilagines. C. formes/ et semī circulares/ sunt tñ semī circulo maiores: et secūdū p̄tē nō circularē: obuiāt Gulę mediāte p̄niculo leni: et aliq̄liter duro: p̄fecte spherico/ ipsas itra et extra: tegēte et ligāte: et ultra p̄niculū itrisecū tegētē guttur a sumo ad imū: sūt alia ligamēta cōplētia gutt̄ uersus Gulā/ ubi chartilagines sūt icōpletę. Itē tñ chartilagines absq; p̄niculo sunt pprie instrumētū

Gutturis ps superior cōiter/ epyglottis/ laringa/ et nodus (uocis. gutturis: et interdū Gurgulio: et Bronchii et gutturis caput dicitur/ reliquū uero ipsius sepe uocāt Arteria: et spiritalis fistula: et Arteria uocalis: et aspera Arteria: et pulmonis cāna: et faringa a findēdis uocibus/ uel a fando dicta/ et Gargar: et Gargareon: sed laringa ut plurimū ab Interp̄te librorū Gal. de util. partiū i latīnā linguā/ laringa capiē pro ipsius parte suprema/ cōiter tamen pars inferior dicitur trachea et guttur a garrīdo dicta/ quia inde garritus uenit: et Auic. prima primi cap. de musculis gutturis: per guttur intelligit hoc mēbrū. Sed nona tritū: per guttur intelligit illud spatium quod est post palatum: in quo est uia cibi et anhelitus/ quod a latinis faux seu fauces dicitur.

Hoc mēbrum uocatur etiā brōchiū seu bronchū ad similitudinē certi piscis: et etiā uermis terestris brōchiū dicti: cuius corpus est oblōgū/ chartilagineū: seu squamosū: et ānulare/ sicut ē uipa.

Huius mēbri ima ps: in binas diuisa est ptes/ a dextris una/ alia a sinistris/ q̄ supiorē pulmonis partē īgredit: et ab hinc p̄ totā pulmonis substantiam semper minuēdo: p̄ cētrū ipsius usq; ad extre/ mat̄n īfinitas partitur fibras/ ad ipsum totū: et ad cor ducēdo: et reducēdo spiritū: eo mō quo patuit i pulmonis inuestigatione.

DE ANATOMIA

- ¶** Hoc mēbrū nō ex una sola est cartilagine / sed ex pluribus cō
 uexis exterius: & cōcauis interioribus / una iuxta aliā cū aliquali distā
 tia / ligamētis: & pāniculis unitis: ut mediātibus pāniculoꝝ uillis:
 qui sunt longitudinales: & suoꝝ musculoꝝ neruis / possit extēdi:
 & retrahi in suis motibus: & est durū moderate: & leue: ut sit sono
 rū: & est sensu priuatū: ut resistat extrinsecis lēdētibus: & est spher
 ricū: quia est minus aptū lēdi: & suę cartilagine uersus Gulā in
 p̄pletę sūt: ut sua duritie resistāt deglutitis: iō p̄plet tracheę cāna
 lis posterior a ligamētis & pāniculis p̄dictis / q̄ sua mollitię obediūt
 deglutitis: & p̄ hoc ī necessitatibus: gutturis p̄cauias: itra ipsam:
 cēdētibus ipsius pāniculis / seruit Gulę: in buccelis magnis deglu
 titis: & Gutturis pāniculi faciliter obediūt ī deglutiōibus: quia ho
 ra anhelitus: & deglutiōis est diuersa: & nō solum guttur in hoc
 seruit Gulę: sed etiā Gula gutturi in anhelitu / quia tēpore anhel
 tus: Gula est uacua / sicut guttur est uacuū spiritu: deglutionis tē
 pore: quia in deglutionibus semper claudit epyglottis.
- ¶** Gutturis ēt ps posterior nō fuit cartilaginea: sed pānicularis ut
 humectareē facilius: aliqd̄ humidū bibēdo / uel lābendo: sicut sepe
 p̄tingit ī magnis calotibus: & ī febribus: & ut etiā facilius p̄screatū
 educant materię ī pectore p̄tēte / sicut p̄stat ī pleuretico morbo.
- ¶** Et hoc mēbrū sagaciter fuit cartilagineū: & pelliculare mistū:
 p̄ duo. s. p̄ sonū seu uocē: & p̄ anhelitū: Ideo seruit ip̄i: & uocis:
 & nō est sonorū uersus Gulā: quia ibi est lene: & quasi carneum: &
 ideo si trachea: & epyglottis nō sunt sicca decēter: sed humida: sit
 raucedo: teste Gal. ī libro de uoce / & anhelitu: ut p̄stat ante potū:
 uel cibū liquidū / q̄ uox clara est & sonora / sumpto uero potu p̄
 Gulā humectate tracheā: ip̄i proximā & unitā / nō clara uox red
 dit: & si sup̄flue humectet̄ potu / uel reumate sit raucedo: Et ideo
 senes p̄p̄ hęc partiū hemiditate: rauci sūt: & corpora sicca: clario
 rē: & magis sonorā: habēt uocē humidis: & si uiaę uocis īstrumē
 ta apiātur: tūc subito multus exit Aer: & iste est anhelitus: & si cō
 stringātur / cū anhelitu: ē aliquod audibile / diuersum diuersitate
 īstrumēti p̄stricti: & si epyglottis p̄stringit̄: sit uox / si uero sola cāna
 fiet quoddā: q̄ ē iter anhelitū & uocē: & hęc ē raucedo / hęc Gal.
- ¶** Ex p̄dictis patet gutturis substantia: cuius pāniculus interior est
 satis solidus & durus ut resistat catarris: & scretibus malis: & ua

pori capnoso respirato a corde: & ut resistat motibus gutturis in uoce/situs/figura/et colligantia/et numerus et iuuamenta gutturis: ac sua quãtitas/sunt p̃spicabiles. Sua complexio est frigida & sicca. Passiones omniũ modorũ patitur.

¶ De Capite Gutturis: quod Epyglottis dicit̃.

¶ In his p̃dictis ad supremũ Gutturis deuenio/huius mēbrũ substantia principalis est ex chartilaginibus pluribus: artificiose et magna diligētia inuicē cõiunctis/ex quibus resultat uox: et uitę conseruatio/has chartilagines inuicē ligant: musculi/ligamēta/et p̃niculi tegētes totã tracheã/itra: et extra.

¶ Hoc mēbrũ teste Gal. non est ex una sola chartilagine/sed ex pluribus dissimilibus figura: & quãtitate/ut merito numeri dilatarari possit: & cõstringi p̃p̃ anhelitũ: & uocē. Et sue chartilagines sunt ad minus quatuor: quã una: nō ē pura chartilago/ideo autē cõiter ponūt in epyglotti tres chartilagines/ q̃ sunt pure: Prima pura chartilago: dicta est peltalis/ seu scutalis uel scutiformis/ quia formã gerit scuti/ ipsius cõuexũ ē ante uersus/ cõcauũ uero ē p̃uersũ ad epyglottis cētrũ. s. ad uiã aeris/ & hęc ē alis maior/ q̃ a nobis i anteriori pte colli sub cute uidet̃ eminēs notabilis.

¶ Post scutalē uersus Gulã: seu Meri/ est secũda pura chartilago: quę noīe caret/ nec a gręcis/ nec a latinis nomen habet: & ideo uocãt̃ chartilago innoiata/ seu nomen nō habēs/ hęc secũda habet suã partē inferiōrē p̃fecti circuli/ cũ qua est retro/ ante: & a lateribus: unita cũ sup̃mo circulo tracheę arterię: & uersus ateriũ/ est cũ sua circulari parte sub scutali firmiter unita: & scutalis hēt duo additamēta notabilia: quibus amplectit̃ secũdã: & istę duę si mul unite: cõponunt totũ porũ aeris circularem/ antē/ retro: et a lateribus: totaliter chartilagineũ: et durum.

¶ Tertia chartilago ēt pura: uocãt̃ cõiter cymbalaris: et a Gal. uocãt̃ Antyoidea/ quia est alligata intra chartilaginē secũdã: in ipsius sup̃mo uersus porũ aeris in opposito ossis hyoidei. Hęc tertia est tanto minor secũda/ quãto prima. est maior secũda: et hęc chartilago iudicio meo nō est una sola/ sed duę: unitę taliter q̃ uidēt̃ur una sola: et hęc gerit in sui aprione: uicē ualuarũ duã pul libelli: quã una claudit̃ uersus aliã: et opposito modo opantur in sui aprione: et hęc chartilago: q̃n claudit̃ in suo superiori: et etiã

DE ANATOMIA

In inferiori: facit foramen latius: quā in ipsius medio: & tūc habet tale foramen: quale/seu qualia: habet tuba in suis extremis. Maius tūc superius/ quā inferius: ideo Gal. dicebat octauo de iuuamentis/ quod ad esse uocis oportebat epyglottim esse primo amplam: deinde strictā: & deinde iterū ampliari: & quā hęc claudit obuiat scutali: & quā apertū sue ptes seu sua latera: uadūt uersus chartilaginē nomē nō

¶ **S**upra has tres chartilagines est quarta/ quā est corpus (hāte. membranofum/ chartilagineū & pingue/ simile linguis fistularū: & ideo Gal. uocat glotidā: uocat etiā sublinguiū: & hoc est principāliissimū uocis organū: & glotida nō est mēbrū ex pura chartilagine/ quia durū difficulter plicat: nec ex pura mēbrana/ quia i claudēdo duplicaret/ sed est cōposita ex mēbrana & chartilagine: pp decentē clausurā: & in ipsa est etiā pinguedo/ ne exsicceat: tū motu fere cōtinuo: tum etiā spirādo & respirādo aerem exsiccatem: hoc mēbrū: habet claudere epyglottim deglutiōis tēpore: & cimbalaris etiā claudit: hęc a retro/ glottida uero antēius/ taliter quod ordinariē: nec in uomitibus: nec in deglutionibus: aliquid ingredi potest pulmonis cānam.

¶ **E**t epyglottis non est ex una sola chartilagine: sed ex pluribus ut possit dilatari: & cōstringi in diuersitatibus uocum formādis: & iō natura dedit istis chartilaginibus: & etiā gutturi musculos seruiētes/ quorū quatuor: unū primam chartilaginē secundā: & istorū duo: sunt intra: claudētes epyglottim: & duo extra:

¶ **S**unt & alii quatuor: qui iungunt secundā cū tertiā .i. cū cimbalari/ quorū duo sunt posterius: & isti apertū/ Cimbalare ad posteriora trahētes: & duo a lateribus: ipsam ēt ad latera trahentes.

¶ **S**unt duo alii musculi circa scutalem chartilaginē intra epyglottim/ qui claudunt cimbalarem.

¶ **S**unt etiā intra epyglottim duo alii musculi circa radicē cimbalaris: claudētes etiā epyglottim: & isti. xii. sūt proprii chartilaginibus epyglottis/ nulli ptiū adiacētū copulati: teste Ga. vii. de utri.

¶ **G**lotida etiā habet unū par musculorū: quibus mediātibus claudit supremū epyglottis: & isti sunt fortiores aliis: teste Gal. viii. de iuuamētis: & isti resistunt musculis pectoris: & aliis musculis apertibus epyglottim & forte secundum aliquos quod isti sunt ultimi duo immediate descripti.

¶ Ultra p̄dictos sunt etiā alii octo musculi / quorū duo sunt p̄prii cānē pulmonis: teste Gal. in libro de uoce / & anhelitu: & isti sunt in cānali gutturis: & istos Auic. dicit esse apud gulam.

¶ Est aliud par musculorū gutturi seruiens: nō principaliter tamē: sed seruit etiam mēbris uicinis: & hoc par continuat tertiā char/tilaginem cum Gula.

¶ Et sunt duo alii gutturi seruietes: ad destructionē quorū sit rau/cedo. Et isto mō erūt. xx. musculi seruiētes epyglottis: & gutturi.

¶ Et hinc cōprehendit̄ error aliquorū modernorū / qui credunt in faucibus esse duos proprios musculos ipsis seruiētes / putantes q̄ Auic. prima primū de musculis gutturis: per guttur itelligeret fauces: sicut fecit nona tertiū / sed hoc negamus / quia faux nō est aliq̄d determinatū mēbrū / ut latius diximus i nostris sup Mūdino cōmētariis: Et iō recte iudicare intēdētes: nō cōfidāt i noibus / q̄a iterptātes de gr̄eco: & de Arabico i latinū (sepe ignari) capiunt unū p̄ alio: & isto mō fere oēs sciētīe sūt spurīe: iterptū uarietate.

¶ De Gula.

¶ Ost Guttur iuestigāda est Gula / q̄ locū gutturi postero rē ante spinā tenet / hęc a faucibus p̄ collū & pectus: cōti gua Aortę Arterię: & spinę septūtrāsuersum perforādo ad uētriculū descēdit: hęc gulā aliq̄ latini: ciborū ministrā: & disp̄ē sarricē / Arabes Meri / gr̄eci Oesophagū: q̄si ferēs comesta uocāt.

¶ Hoc mēbrū: directe usq̄ ad quartū sphōdylū pectoris iclusiue descēdit / deinde paulisp̄ obliquat̄ ad dextrū cędens locū Aorte descēdēt / ne deglutita ipediāt Aorte motus: & cū est nō multū distās a septotrāsuerso / parū subleuat̄ / ne chillm cōprimat uenā: & ut melius firmetur pro substētatiōe p̄dictorū neruorū descē dētū: deide iterū circa decimū sphondilū: incipit obliquati ad si nistrum: & sic obliquata ad uentriculum descendit.

¶ Huius mēbri substantia: carnea est & pellicularis / longos atra ctioni seruientes habens in interiori p̄niculo uillos / cuti oris: & labiorū terminatos: & latos in exteriori / expulsionī seruiētes / ex pulsionem ad inferius & et superius se p̄trahēdo iuuantes. & isto modo uilli longi & lati iuuāt deglutitiōē: inuāt etiam uomitū / & gulę herent duo nerui descendentes a cerebro utrinq̄: unus / a quibus oriuntur reuersiui.

DE ANATOMIA

- ¶ Et Gulę pāniculus interior: est densior in sui sūmo q̄ in imo: et ibidē dērior/ q̄ i uentriculo: et densior in uētriculo q̄ in primo intestino/ quia materię digestę: nō requirit eque fortis resistētia i tactu: sicut indigestę: et hic pāniculus iterior cōtinua fori: ut attractio ciborū sit cōtinua/ qua mediāte epyglottis ascēdit/ naturaliter in deglutiōibus/ attractus a uillis Meri: seu gulę/ ppter fortē inuicem ipsorum colligantiā: et hinc comprehenditur/ q̄ Meri est pars uentriculi/ continua ipsi: cum gradatione.
- ¶ Epyglottis etiā ascēdit teste Gal. libro de uoce/ et anhelitu: quia in tota interiori parte gutturis est pāniculus ipse in inuoluens: aligatus usq̄ ad oris: et labiorū extremū/ in quo sunt etiā uilli lōgi epyglottim ad superiora trahētes.
- ¶ Et sunt aliqui dicētes epyglottim etiā ascēdere uolūtarię/ quia cū uolumus ascendit: & isto modo habebit ex motu uolūtario et naturali motū cōpositū. Aliter tñ sentit Gal. i libro de motibus liquidis: tenēs q̄ tantū naturaliter ascendat epyglottis/ in cuius ascensu/ necessario musculi Glotide: trahūt ipsam ad inferiora: et forte nō uolūtarię mouētur tales musculi/ quia epyglottis ascendēdo attracta a uillis p̄dictis: secū ducit glotidā: sicut alias charilagines/ in cuius ascēsu: necessario glotida deprimūt/ quia est aligata suis propriis musculis/ qui sunt unti cū sua pte inferiori uersus tracheā: et cū superiori ipsi glotide: qui nō ascēdūt cū glotida: et ideo ipsam ad inferiora trahūt: et isto modo etiā nō uoluntarię semper in deglutiōibus: per ascēsum epyglottis claudūt glotida: modo p̄dicto/ quo fit: ne bibira: et deglutita trāseant ad guttur: nisi i hora: i qua festinat deglutio anteq̄ cōpleat ascēsus epyglottis. et tunc natura cū tussī expellit in cānam ingressa si potest. In hystoria. n. habet q̄ Fabio p̄tori/ et Anacreōti poetę: cōtigit suffocatio: huic uue passe azino: Illi pillo in lacte austo: Claudūt tñ glotida uoluntarię a suis musculis: qñ uolumus retinere inspirationē et respirationē: et isto modo p̄dicti musculi glotide: ipsam claudunt: interdum per se: et interdum per accidens.
- ¶ Figura gulę est oblonga: in superiori parte in faucibus dilatata ut tuba/ et est non cānulata. Est. n. tāq̄ intestinū/ cuius orificiū inferius: uētriculo est cōtinuū/ ubi notabilē habet sensum: p̄ notabiles ramos neruorū a cerebro ad ipsum terminatos. Sua quāt/

tas patet: Numero est unū mēbrū/ colligatur ori: & epyglotti fir-
mi/ lime/ taliter q̄ cū difficultate unū ab alio sepe-
rat. Colligatur etiā gutturi p̄ torū: Cordi p̄ arterias/ hepatis p̄ uenas/ & cerebro p̄
p̄dictos neruos. Sua cōplexio tēdit ad calidū nō excellēter: quia
est ualde p̄nicularis. Sua iuuamēta sunt ducere deglutita ad uē-
triculū: & multa sup̄flua reducere ab ipso ad extra per os. Passio-
nes omnium modorum patitur.

¶ Qui cū dilligētia cupit gutturis: & gulę habere iuestigationē.
primo uideat ipsorū situm/ incipiēdo ab ima parte notādo Gulā: &
ascēdēdo notet cū gutture ipsius colligātia: ea falce uel alio inge-
nio ab inuicē sepando usq; prope epyglottim/ notādo musculos
p̄dictos/ aliquibus quorū uidebit neruos reuerfios alligari.

¶ Visis musculis sepet gulā in suo sup̄mo ab epyglotti: & notet
ipsius chartilagine/ notādo ēt sitū ossis lamde/ q̄d cum duobus
suis maioribus additamētis amplectit̄ chartilaginē scutalē: & cū
minoribus substinet linguā: uideātur deinde epyglottis tres char-
tilagine p̄dictę: & quarta chartilago unita cū pinguedine & pel-
licula: glotida dicta: qua mediāte fit epyglottis clausio/ scindatur
deinde lingua suas p̄dictas ptes notādo: & hęc sufficiāt p̄ Anato-
mia mediū uentris/ in quo sui prolixus & nō in congrue/ quia hęc
discipulis traduntur.

¶ De Anatomia Ventris sup̄mi.

Enter sup̄mus noīat̄ caput/ quia ibi sensus initiū capiūt:
q̄d Gręci Cephas dicūt/ & caput de p̄sentī sumit̄ pro eo
toto q̄d collo substētāt: i quo cōtinētur mēbra aiata. s. ce-
rebrū: de parte cuius anteriori facta est aliquaꝝ partium (melio-
ris ordinis gratia) inuestigatio.

¶ Hic uenter i homine inlignis est pp̄ ipsius cōtētū/ q̄ habet ptes
cōes: & pp̄rias/ Cōmuniū: alia est ante/ alia post/ alia lateralis/ alia
sup̄ius/ alia inferius: Anterior sinciput: posterior occiput/ laterales
tēpora & auriū locus dicunt̄: & sup̄ior dicūt̄ iterciput/ uertex & ca-
cumen. Inferior uero dicūt̄ basis capitis/ & mēbroꝝ suorū: An ca-
put fit pp̄ cerebrū uel oculos alibi diximus.

¶ Partes proprie/ alię sunt cōtinentes/ alię cōtentę.

¶ Cōtinētes/ sunt oēs ptes exteriores. s. p̄o pili/ q̄ tñ non sunt nu-
merādi i p̄tibus capitis: nisi i proprie/ q̄a nō sunt mēbra: sed nume-

DE ANATOMIA

- ratur tãq̃ supfluitas aliquãdo utilis.
- ¶ Secũdo cutis: quę est grossa aliquãliter carnea/ut in ipsa bene firmẽ pili: & ut sit scutũ partibus sibi inferioribus.
- ¶ Sub cute ẽ diminuta caro uel nulla/excepta frõte & t̃p̃ribus.
- ¶ Post cutem : & carnem est pãniculus circũdans totum os ca/pitis: dictum gręce pericraneum & Arabice almocatim: & ab aliquibus zinzia mater.
- ¶ Post pericraneũ sequitur os capitis/calua : & testa a latinis dictum : & gręce craneũ/siue cranion/ quia durum.
- ¶ Cõtenta sunt pãniculus durus: & pãniculus lenis : hic pia mater: & secũdina. Ille uero dura mater dicitur: & supra os: imo capitis infra pãniculũ durũ: multitudinis usus ponit Rete mirabile.
- ¶ Intra p̃dictos pãniculos est substãtia medullaris cerebri : cũ suis uẽtibus/ glãdulis/ uermibus: & neruis a cerebro ortis: pia ta-men mater & dura ab aliquibus ponũtur inter p̃tinẽtes. Nasus uero: & miringę aurĩũ pariter : & oculi ponũtur etiã inter partes capitis contẽtas: sed nõ in uentre sup̃mo: contentę sunt tñ in capite: & ita in ipso tota facies est etiam contenta.
- ¶ Capilli igit̃ sunt primo examinãdi / qui generãtur gratia materię uaporosę elleuatę a toto ad caput tãq̃ supfluitãtes propter calorẽ totius: & inde fiunt pili capitis/ capilli dicti/ gratia finis facti/ quia sunt ad decorẽ: ut aliquibus placet: & ut tueatur caput ab extrinsecis multis.
- ¶ Cutis capitis de se patet / hęc caret motu/ nisi in frõte: & t̃p̃ribus/ & ideo priuat̃ musculis/ pauca etiã habet sentum.
- ¶ Excoriãdo totã cutem a capite uidebis pãniculũ picraneum dictũ: undiq̃ inuoluẽtẽ caput factũ: ut dura mater suspendat̃ craneo per commissuras: & per multos alios poros cranei: hic pãniculus est etiã ibidẽ/ ne craneũ obulet cuti: & carni capitis sine medio: & ut craneũ ipso mediãte sentiat: & ut huic pãniculo ihereãt uenę: & arterię per exterius caput cibãtes: & quę per cõmissuras & alios poros intrant: & exeunt.
- ¶ Post istũ pãniculũ est os craneũ dictũ quod p̃ totũ a picraneo detegit: formã ipsius cõsiderãdo/ q̃ debet esse rotũda ut sit maioris capacitatis & minus apta ledi: & est leuiter a lateribus cõp̃ssa faciens prora ante/ & pupim post ut sui uẽtre sint lũgi melius ser

uidentes operationibus intellectus: & quilibet forma: deuians ab ista est praua: & quanto plus distat ab ista est deterior. Hoc os non est unum continuum, nec durum: densum: ut sunt multa alia, sed rari spongiosum seu spongiosum: non multum grossum: & commissuris, seu iuncturis aliquibus compositum.

Sue tamen iuncture non sunt nodatiles: sed seratiles detales, & squamosa quia non mouetur: & craneum est tale ut iuncture sue sint firmiores: & ut si uni parti contingat lesio: alie illesae maneant: & etiam ut uirtus medicine capiti pro cerebro lesio applicanda: melius suum imprimat effectum: & ut uapores eleuati a toto: & a cerebro facilius exeant: & resoluantur: & ideo ipsius suprema pars est rarior quacumque alia parte, nec ibidem est ualde durum, quia cacumini non accidit lesio, sicut aliis partibus, callidissimum tamen Mars omnia ledit: est etiam tale, ne grauaret corpus: est tamen in fronte grossius: quia mollius ibidem tamen duas habet tabulas: intra quas est uacuitas notabilis ne grauaret corpus: & ut inter illas sit Aer implatus suscipiens odores: & haec pars est mollior aliis: quia suum pretium est mollius.

Os uero posterius est durius: quia praeterea posterius est durius: est etiam durius os posterius quia oculi suo uisu non possunt tueri ipsum: est tamen grossius & durius in lateribus: ut sit sonor, quia ibidem intra ipsius substantiam debuit locari organum auditus.

Pars etiam huius ossis in occipitio collum uersus, est densa, grossa: compacta, & dura: & etiam lateraliter post aures, quia ibidem alligatur ceruicis corde ualide, quae magnos: & fere continuos habent motus: & post aures sunt certe eminentiae acutae: clauales & aculares dicte: durae ualde, quibus alligantur musculi multi membra oris: & faciei: ac collum mouentes, quae si molles essent praedictis motibus non resisterent.

Et circa tempora hoc os est etiam durum, quia ibi sunt musculi magni mouentes mandibulas: & ideo omnia haec ossa lateralia uersus posterius sunt dura: ut petra: & petrosa dicuntur.

Pars etiam inferior huius cranei dicta os basilare: est dura, maxime in directo palati, ubi sunt nerui optici: in crucis formam situati: per quod ibidem perforatum ut cribrum descendit superfluitas humida aquosa cerebri: & hic locus communiter dicitur collatorium.

Hoc os basilare in sui supremo non est planum sed inaequale, quod potest optime uideri in cimiteriis, sicut & aliae cranei partes: & etiam

DE ANATOMIA

- omnia totius corporis ossa ad que uidentur non accedat qui non est legitimus medicus.
- ¶ Numerū ossiū totius capitis & noīa commissurarū suarū optime dixi in cōmētariis sup Mūdino. Ideo a multis narrādīs breuitatis cā supsedeo maxime quia de ipsis scribētes nō coincidunt.
- ¶ Pars huius ossis primo occurēs est illa in qua sunt loca oculorū frons dicta/que terminatur in prima iunctura seratili occurētes que dicūt coronalis/sic dicta/quia ut aliquibus placet ibidē coronant Reges/uel forte/quia hęc cōmissura gerit formā quasi arcualem/seu circularē & coronalem/asumitate capitis descēdēdo utrinq; usq; ad angulos locorū oculorū qui sunt uersus aures.
- ¶ In opposito huius ossis est unū aliud os/terminatū in iunctura seratili posita in capitis postrema parte/que uocatur commissura lamde/quia assumilat illi litterę gręce que lamda uocat/hęc commissura habet etiam formam arcus.
- ¶ Inter has iuncturas est una alia commissura etiā seratilis in summitate capitis posita/ab ante retro porecta:& hęc uocat sagittalis/quia recta incedit ab unaquaq; p̄dictarū arcualiū iuncturarū ad aliam/sicut stat sagitta ad arcum.
- ¶ Ad latera huius ossis supra duo ossa paris in pietibus tēporibus sunt duę iuncturę squamosę (utrinq; una) quarū ossa inferiora sup equitant ossa superiora.
- ¶ Primę tres iuncturę uocant uere/per directū intra penetrantes:& istę ultimę obliq; penetrātes uocant mēdosę.
- ¶ Inter istas commissuras laterales ascendendo uersus sagittalem est etiā utrinq; una alia iunctura squamosa/que nō uidet nisi raro in capitibus a tempore maceratis/uel in ultimate decoctis:inter quas & sagittalem/sunt duo ossa (utrinq; unū) rariora cęteris ossibus capitis/que Gal. uocat ossa bregmatis:& Auic. prima primi uocat craneū/locus ille ubi copulat iunctura coronalis cū sagittali uocat ab aliquibus bregma/& zuendech:& capitis fontanella/in qua os ultimate pueris cōcrescit:& ibidem ponūtur cauteria & cerata & alia localia. pro cataractis & multis aliis morbis: in aliis capitis partibus sunt etiā multę alię iuncturę/de quibus nō fit sermo/quia de ipsis Medici nō curāt tantū sicut de p̄dictis.
- ¶ Ex p̄dictis patuit capitis situs: substantia & figura. Sua quātū

tas patet. Sua iuuamēta & colligantia: sunt pro parte dicta & dicent. Numero est unū. Numerus partiū dictus est: & etiam commissurarū cranei: quartū tres sunt seratiles directe intra penetrantes: alię sunt squamosę obliq; penetrātes. Sua cōplexio est cōplexio partiū componētium ipsum. Passiones omniū modorū patitur/que si sint in uellaminibus & in ipso cerebro: mala iudicant: plus & minus secundum locum & morbi qualitatem.

¶ De Dura Matre.

¶ **U** his prædictis ut cōmodius uideant̄ intra craneū cōtentā: diuide caput a collo circa tertiū sphondylum: deinde seca craneū supra aures parę (circū quaq; usq; ad intrinsecā circūferentiā ipsius taliter ne lēdas duram matrem) semper seruando situm prædictum.

¶ Hoc facto elleua os totū superius secatū a suo inferiori/ cum aliquo elleuatorio apto & forti: quia undiq; alligat̄ firmissime dure matri: tam in comissuris q̄ in multis aliis ipsius poris.

¶ Elleuato craneo uidebis durā matrē etiā miringā dictā/ que est pāniculus satis grossus nerueus & ualidus: est tamen porosus: ut a cerebro exeāt uapores. Sua figura ē plana/ extēsa i circularē formā/ cōphēdēs totā itra se cū pia matrē cerebri medullā.

¶ Dura mater est a prora ad pupim: per longū duplicata: & in directo sagitalis comissurę penetrat per quātitatē duarę unciarū intra substantiā cerebri/ dextrā partem a sinistra diuidens: duplicat̄ etiā posterius per latum/ diuidendo cerebrū posterius ab anteriori: hęc secūda duplicatio nō est inuicem alligata: ut alia prima/ quia prima per ligamēta aliqua & per uenulas: est inuicē cōluncta: taliter q̄ in ipsa est uacuitas apta tenere intra se aliquid: & in ista uacuitate ab ante usq; retro: sunt multę uenę a guldez prædictis ascensę/ que ibidē a duplicatiōe prædicta cōprimunt: & cōpressę exprimūt sanguinē ad multos ipsarū ramulos: qui sunt cōtinui ramis pię matris nutrientibus cerebrum.

¶ Versus occiput in ista duplicatione est certa uacuitas: uocata lacuna: & platea: & fouea: & palmentum/ in quam pars huius sanguinis exprimit̄: & fere semper ibidē est sanguis aliquis/ propter quem Erophilus. Istā lacunā uocauit tertiam uenā: quia hęc uacuitas est oblonga ut uena: & alibi q̄ in uenis/ arteriis/ corde: & i

DE ANATOMIA

ista lacuna nō reperit̄ sanguis sub forma sanguinis: & istam duplicat̄ionem Auic. uocat Torcular.

¶ Sua quātitas/situs/colligātia: & complexio patent. Numero est unus pāniculus/sua iuuamēta/ultra p̄dicta/sunt uestire cerebrū cū pia matre/secūdū longum/latum:& profundū / solum circuendo:& in ipsum ut supra patuit penetrando. Iuuat etiā mediando inter os durū & piā matrē satis mollem. Iuuat etiā in sustentādo uenas/cerebrū & mēbra sibi uicina nutrientes. Passiones omniū modorū patitur/sua solutio notabilis est praua.

¶ De Pia matre.

Vb ista ē alia mēbrana tenuis subtilissimis arteriis & uenis per totum iretita: imediate cerebro alligata/dicta pia mater & secūdina/ quia nutrit cerebrū sicut secūdina foetum: & iudicio meo: in istis minimis arteriaz ramis in pia matre undiq; dispersis/subtiliatur & p̄parat̄ sanguis seu spiritus uitalis/ ut in cerebri substātia & in uentribus efficiatur animalis: ut in cōmentariis super Mundino diximus.

¶ Hęc mēbrana: neruea & tenuis est & alligat̄ durę matrē in summitate ipsius a prora usq; ad pupim per multas uenulas/ & cum aliquibus uenulis circa latera capitis: & est alligata per totum substantie cerebri/ quod nutrit: & secūdū ueritatem duo uermes intra cerebri uentres locati: trahunt ortum a uenis & arteriis istis/ a quibus defertur spiritus ad intra uentres: & etiā sanguis partes cerebri intrinsecas nutriens. In parietibus etiam uentriū est aliqua portio pię matris/ portās sanguinē & spiritū/ sanguinē ad partes sibi uicinas nutriendas: spiritū uero pro animę operationibus sicut faciunt uermes antedicti.

¶ Ex p̄dictis sua substātia/figura/ numerus/colligātia & situs patent: patet & quātitas/ quę nō solum cerebrū extra: sed etiā intra uentres: & in multis suis plicaturis seu anfractibus notabiliter ingreditur: licet aliqui dicant in postremo uentre nō esse piā matrem propter ipsius substātię duritiem: nutritur tamē hęc pars: & ideo habet uenas: paruas tamen. Sua complexio inata est frigida & sicca/ iuuamēta patent. Passiones omnium modorum patitur. quę sunt deteriores q̄ in dura matre.

¶ De Medulla Cerebri.

¶ Ost pia[m] matrem occurrit Cerebri substantia: medulla
 p improprie dicta/ quia non nutrit nec humectat ossa sibi
 uicina: sicut aliorum ossium medullę/ sed ossa capitis nu-
 triuntur ut ipsam conferuent.

¶ Sua substātia est cōspicabilis/ mollior ante & superius/ q̄ post
 & inferius/ quātitate excedit cerebri alioꝝ aīaliū quātitatē: tū pp
 spirituū aīaliū multitudinē/ tū ut sua cōplexione frigida & humi-
 da cōtemperet ipsos/ qui a corde calidissimi ueniunt.

¶ Suus situs patet/ & etiā figura/ q̄ est talis supra: & per totum:
 qualis est forma cranei: habet tamē multas plicaturas manifestas
 in primo aspectu: & etiā multas absconditas/ quę uident̄ in ipsius
 sectiōe/ intra quas p totū ingrediť pia mater ipsi anexa. Sua colli-
 gantia apparet/ & apparebit ex suoꝝ neruorū cognitione.

¶ Numero est unū mēbrū. Duas tamen habet partes/ quę non
 sunt totaliter ab inuicem sepatę: sed notabiliter unitę.

¶ Vna pars notabiliter in magnitudine aliam excedēs: est ab añ
 usq̄ retro/ replens totam ꝑcavitatē cranei: ante & in medio a sum-
 mo usq̄ ad imū: & retro replet tantū partē sup̄mā cranei: etiā ī di-
 recto maioris ptis ossis lamde: & hęc ps uocat̄ cerebrū anterius.

¶ Alia pars longe minor prima/ cerebellū ab Arist. dicta: & pri-
 ma solidior: replet capitis posteriorem & inferiorem partem: & hęc
 situm suum habet in postremo capitis sub parte prima antedicta:
 in hac tamen parte cerebri posteriore cerebellum dicta / non est
 aliqua concauitas seu uentriculus: ut notant multi: est bene tecta
 circūquaq̄ a dura & pia matre/ & sensus hęc omnia mōstrat. Pri-
 ma pars ante dicta: diuisa ē notabiliter a dura & pia matre: ī duas
 ptes secūdem capitis longū/ in dextrā. i. & sinistrā partem: ut sua
 substātia & sui uentres sint distincti & duplicati.

¶ Primo igit̄ in altero laterū talis duplicationis/ cū rasōrio dili-
 genter moue (lateraliter sectūdem sup̄ius & inferius) piā matre
 simul cum notabili quātitate cerebri/ descēdendo p tres digitos
 plus & minus secundum q̄ i uenies ipsius uentriculos.

¶ In quolibet. n. latere talis duplicationis reperies una notabilē
 uacuitatem: uentriculus dicta/ q̄ est per longum porecta aliquali-
 ter obliquata/ uersus posterius lateraliter descendens.

DE ANATOMIA

- ¶ Viso uno latere: uide & aliud: in quo uidebis idē per idem: sicut in antedicto: & hi uētres sunr diuisi a substātia cerebri: ut si cōtingat uni parti nocumētū ne cōtingat alteri: & operationes unius partis taliū uentriū: sunt similes alteri sibi pari.
- ¶ In isto uentriculo utrinq; circa basim est una substātia: pellicularis/rubea/uermis dicta/ex uenis & arteriis composita/ q̄ ab uno extremo ad aliud cutu sicut uētriculi tendit/ q̄ motū habet/ secū dum aliquos: aprens & claudēs uentriculos uoluntarie.
- ¶ Infra tales uermes ad ipsorū latera/ est certa pars cerebri emi/nens/ quā multi assimilant natibus humanis in figura/ q̄ in elongatiōe: pariter & clausiōe uētriū: se cōtangit/ in abreuiatione uero & dilatatiōe ipsorū: ab inuicem separatur.
- ¶ In istis uentriculis antedictis/ cōmuniter in parte ipsorū anteriori ponitur fantasia/ sensus cōmunis: & imaginatiua.
- ¶ Visis p̄dictis moue notabilē cerebri medullę ptem: ut diligētius uideant alię cerebri uacuitates: notādo in basi anteriori p̄dictarū duarū uacuitatū unū foramen/ quod est cōe p̄dictis uacuitatibus/ p̄ quod spiritus & etiā alię humiditates in ipsis contente/ descendēdo exeunt ad certā uacuitatem tendentem uersus os basilare circa locū ubi est certa caro glandosa sub incruetione neruorum obticorum.
- ¶ Hęc uacuitas uocāt a Mundino lacuna/ ab Auic. caput roseę & ab aliis Embotū/ quia est lata superius/ stricta inferius/ undiq; circūdata a p̄niculo tenui usq; ad os basilare: & p̄ istud Embotū (ad p̄dictū os ibidē ut cūbrū subtilissimis porris perforatum) euacuātur ut plurimū humiditates supflue cerebri/ quę postea in anfractibus multis ossis basilaris supra os palati locatis/ ingrossantur ab aere per nares attracto: & a calore naturali: & demū extra mittūtur per nares & os: mediātibus faucibus: in ea forma quę oibus nota est/ propter diuersas causas: diuersam habēs substantiā/ collorē/ quātitatē & figurā/ ex p̄dictis patent cerebri iuuamenta/ quę tamen alia sunt ab Aristo. & alia Gal. & a sequacibus/ quos uide. Passiones omniū modorū patitur: sua solutio est letalis/ non semper sed ut plurimum.
- ¶ Iuxta istud Embotū uersus posterius: etiā sub uentre seu uentribus añdictis/ ē certa uacuitas oblonga aliquantulū/ cuius p̄tes

sunt sicut nates antedictę/que claudunt & aperiunt talem uacuitatem quādo opus est/uel a motu predictorū uermiū: qui imediate sunt supra ipsas/uel alio motu a spiritibus facto.

¶ Et istā uacuitatē cōmuniter Authores ponunt pro uentriculo medio/in quo dicunt esse uirtutem cogitatiuam.

¶ In posteriori pte huius mediū uentriculi: est foramen paruum: quod tendit ad unā aliā uacuitatē/ q̄ descēdendo est uersus locū ubi est principiū nuche: & hęc uacuitas nō est in cerebello antedicto ut putāt multi: nec est circūdata undiq; a substātia medulari cerebri/ sed est inter posterius & anterius cerebrū sita/ circūdata notabiliter uersus cerebellū a pia matre/ ipsum tegente.

¶ Et inter istā ultimā uacuitatē & uentriculū mediū antedictum: est cerra caro glādosa conariū dicta: quia est in forma conī siue pini: hęc glādula ibidē substētat multas uenas pię matris/ ascēdentes uerius cerebri centrū/ ut ipsum nutriant/ & hęc glādula transcolat multas humiditates ad mediū uentriculū antedictū/ a quo ad embotū p̄dictū: & inde/ ut supra patuit expurgātur.

¶ In ista uacuitate ultimo loco dicta/ q̄ est post mediū uentriculū/ dicta uētriculus posterior/ Authores cōmuniter ponūt uirtutem memoratiuā. Ego autem aliter sentio.

¶ Et dico primo uirtutē aphenſiuā/ cogitatiuā/ & memoratiuā: esse in primis duabus cōcauitatibus pro anteriori uētriculo positis/ tā in parte dextra q̄ in sinistra/ & aphenſiua seu sensus cōis ē in parte ipsius anteriori: & cogitatiua in medio/ in posteriori uero eiusdem est memoratiua.

¶ Et dico uentriculū antedictū/ quem authores ponunt pro medio uentriculo/ nō esse pro cogitatiua/ sed est uia pro expurgatione supfluitatū multarū cerebri/ & pro defferēdis spiritibus ad terriū antedictū uentriculū/ qui spiritus nō seruiūt uirtuti memoratiuę/ sed uirtuti motiuę & sensitiuę/ qui ueniūt a primo uentriculo antedicto/ sensui cōmuni seruiētes: & hinc cōphendit q̄ nuca uirtualiter habet ortū a pre anteriori cerebri: uidet̄ etiā nuca substācialiter oriri a parte anteriori cerebri/ tū ex ipsius colore: tū ēt ex p̄tinuatōe: q̄ tñ ē ēt p̄tinua cerebello posterius locato/ maiore directionē tñ & ēt colligantiā hēt cū cerebro/ q̄ cū cerebello p̄dicto. Hęc tñ melius & uberius diximus ī cōmētariis sup Mūdino.

DE ANATOMIA

¶ De Neruis a Cerebro ortis.

- Ost p̄dicta sunt uidēdi nerui a cerebro orti: q̄ sunt cōiter
p̄ septē paria / de quolibet pari: est utrinq; unus / similis suo
sotio. Nerus. n. gr̄ce neurō seu neuris dictus: ē mēbrū
cōsimile / albū / substātia uiscosum / figura oblongū & rotūdū / ad
separādū tenax & durū: sensus & motus organū: & puri sensitiui
sunt molliores & frigidiores motiuis.
- ¶ Elleua igitur leuiter cerebrū a parte anteriori incipiendo: & in
uenies in directo superioris partis nasi / duas substātiā albas oblon-
gas (utrinq; unā) herētes piē matti / quarū capta sunt aliquātu
lū grossa / q̄ a multis uocantur carūculę mamilares: & sunt instru-
mēta sensus odoratus / quas Gal. nō uocat neruos / quia sunt mol-
les / in directo ipsarū: p̄aniculi cerebri & os frōtis sunt perforati ut
cribrū: tū p̄p odores / tū p̄p supfluitates cerebri expurgādas in ne-
cessitatibus / quia ut plurimū expurgātur p̄ collatoriū: qđ est indi-
recto emboti antedicti: & ibi ante: i craneo ē certa uacuitas nota-
bilis: aere ut plurimū repleta in quo aere: ab istis carūculis: primo
percipitur sensus odoris.
- ¶ Post carūculas p̄dictas: uidebis duos magnos neruos: qui ser-
uiunt oculis pro uisu: & hi uidentur incrutari: de hoc tamen ad
huc sub iudice lis est.
- ¶ Post istos est unum par neruorū / quod ponitur pro secundo
pari: & hi dant motum oculis.
- ¶ Post istos est tertiū par: qđ paulisper unū quarto / a quo postea
sepatur: & descendendo spargitur per faciem: et intra & infra os
basilare: unitur cum sexto pari nunc dicēdo: & simul faciunt ner-
uos p̄dictos: descendentes ad membra uentris mediū & inferio-
ris: & ab istis oriuntur reuersiui.
- ¶ Postea sunt nerui quarti partis: descendentes ad palatū pro sen-
su gustus: et hi sunt subtiles: aliq̄ tñ: capiūt tertiū par p̄ quarto: et
extra / sicut dixim⁹ i cōmētariis: et ibi diximus cām talis erroris.
- ¶ Est deinde quintum par quod utrinq; diseminatur intra os ba-
silare in directo aurium: et seruit sensui auditus.
- ¶ Postea est sextum par: quod miscetur tertio ut p̄dictum est.
postea ē septimū par: qđ q̄a obliquū ē: dat motū linguę: et ēt aliq̄
bus musculis epyglotti seruiētib⁹: dat ēt sensū gustus ip̄i linguę.

Horū neruorū substātia est oībus nota/sunt tñ posteriores anterioribus duriores: quia pars cerebri posterior est durior anteriore/pp sensus iteriores. Sua figura/quātitas/situs/numerus:et colligātia patent/ī cōplexione nō sunt multū sicci:et ideo nō habēt fortes motus:et sunt frigidi natura. Iuuamēta sua etiam patent. Passiones omniū modorū patiūtur/quę oēs sunt prauę:propter colligantiam et suas operationes.

**De Rete Mirabili secūdū cōem opīonē:
et aliquid de Nuca.**

Isis p̄dictis/depone totū cerebrū cū illa portiōe Nuçę: quę est inter sphōdylos:quos secasti:et cum capite seruasti: prius ipsius notādo sitū/substātiā:numerū/et figurā/sua colligātia cū cerebro est dicta sup̄ius. Quātitas ipsius et alia ipsi req̄sita:melius notabūtur ex dicēdis:ī cuius initio iuxta cerebrū: est certa uacuitas cōtinua uacuitati cōiter positę pro uentriculo memoratiue uirtutis/ p̄ quā trāseūt ad suos neruos spiritus/a cerebro missi:pro sensu:et motu. Et Nuca (sicut et cerebrū) uellat̄ a dura:et a pia matre/ut sensus demōstrat.

Istis notatis sup̄ ē sola dura mater/qa remouendo cerebrū remouet̄ et pia mater/pp ipsorū iuicē/firmā:et cōtinuā colligātiā.

Inter durā matrē et os basilare: in regione ī crutlationis neruorū opticorū:ubi est collatoriū antedictū/ascēdunt p̄ os basilare duę notabiles arterię:una ē a dextris/alia a sinistris: ut supra paruit in cap. de Aorta ascēdēte/a quibus ut dicūt cōmuniter Authores supra os immediate sub dura matre/efficiūtur multi subtilissimi rami:in iuicē mirabiliter unus supra aliū uniti/ad istar retis: occupantes ante/retro et a lateribus magnū locum. Deinde ex istis multis ramis iterū enascūtur duę arterię similes primis/a quibus efficiūtur p̄dicti parui rami:et hę duę uenę postea iterum sacrę magnę supra craneū ascēdunt ramificate usq; ad uentres cerebri:ipsis portando spiritus subtiliatos in isto Rete mirabili.

Et iuxta istud Rete aliqui dicunt esse duas glādulas ipsum substētates:et dicūt iuuamēta istius Retis eē:ut ibidē causeſ spiritus uitalis subtiliatio: ut melius ad minima diuisus alteret̄: et efficiat̄ aialis:et forte ut ex uaporib; a cibo eleuatis:et a cerebro p̄dē satis īferius cadētib; sui minimi rami facilius opilēt̄:et somnū causent.

DE ANATOMIA

¶ Istud tñ Rete ego nūq̄ uidi: & credo naturā nō opari per plura: id quod pōt per pauca / sed natura pōt subtiliare hos spiritus ī mī nimis ramis arteriarū descēdentiū supra durā matrem: hērētē ossi basilari: & per piā matrē usq; ad cerebri centrū ascendētes / ergo nō datur ibidē inter durā matrē & os basilare hoc Rete / multas alias ratiōes super hoc dixi in cōmētariis super Mūdino / ad quos brauitatis causa remitto legentes: & inter alias rationes experientia sensualis est mihi Auriga.

¶ De Naso.

- ¶ In his prēdictis occurreret sermode osse basilari / sed quia ipsius anatomia / maxime de suarū partiū numero: ab authoribus ponit̄ diuersa / & etiā quia hoc os melius speculatur ī cimiteriis / q̄ in cōi sectiōe. Ideo de ipso sermonē pstringo: remittēdo huius artis cupidos ad cōmētaria nostra: & ad cimiteria.
- ¶ Dicamus ergo aliquid de naso / q̄ de p̄senti capit̄ pro parte illa p̄cipua eminētī / q̄ a sup̄cilioꝝ cētro: equali porrecta iugo / utrāq; aciem discernit: & munit: huius mēbri partes inferiores / laterales: Gal. uocat alaria / aliter alule dicitur / sua pars superior dicit̄ lepor: & sumū nasi / inferior imū nasi / pars media exterior: est dicta colūna: & ipsius interna pars diuidens dextrā partē a sinistra: uocatur septū porrectū: & interfiniū nasi: & aliqui uocāt nasi inferiora foramina nares / sed de p̄senti a nobis / cauemositates supra palatū ī osse basilari locatę / nares uocātur: in qbus sup̄fluitas cerebri humida trāscolata ingrossat̄ / de qua aliquid diximus supra.
- ¶ Nasi substātia est ex cuti / musculis / cartilaginibus: & ossibus: & p̄niculo regente ossa sua. Sua cutis est taliter musculis eius unita / q̄ separi nequit / nisi difficulter. Sua pars anterior: & inferior est cartilaginea: superior uero ossosa. Sui musculi sunt duo: parui: duri tamē / unus est a dextris / alter a sinistris uersus inferiorius magis / quia ambo oriūtur a pomis mandibularum: & mouent Alas nasi: ad quam partem uult homo.
- ¶ Post musculos sunt tres cartilaginee / una in medio: & duę laterales: quę sunt molliores media / q̄ dura est satis / ut teneat nasum (quē diuidit intra per mediū) rectū: & firmum.
- ¶ Ossa nasi sunt duo triāgulata: fronti p̄rigua / uersus angulos lacrimarū p̄forata: foraminibus paruis: a quibus humiditates ī ocu-

lis: & ab oculis in nasum: & a naso in ore penetrare possunt: & pp hoc gustatur sapor medicinarū positarū in oculis a lingua.

Et os frontis indirecto nasi est perforatū ut cribrū: ut seruiat pro odore: & ut p ipsa foramina exeāt humiditates supflue a cerebro: trāsefido prius pforamina, q̄ sunt in suis pāniculis circa carticularum mamillarum loca.

Ex p̄dictis uisa est nasi substātia: Numero est unū mēbrum: diuisum tñ in duas partes ad interius: ut si una pars ledať/ altera firma sit: sua figura/ quātitas/ situs/ & colligātia patēt. Sua cōplexio ponit frigida/ & ficca. Sua iuuamta sūt ad decorē/ & ad ducēdū & reducēdū aerē ad pulmonē: ducūt ēt materiā p colatoriū ad cauernas añdictas missā extra se/ q̄ cauernę dicūt de pñti nari.

Passiones omnīū modorū patiūtur: & sua solutio facili/ (resoluitur) cōsolidat. In sui inferiori extremo interdū applicātur sanguis iuge: ad salfati et ad id genus. Sua propria passio est lesio uirtutis olfatiue: q̄ ipsi potest cōtingere principaliter propter opilationē factā in foraminibus existētibz in osse basilaria i directo carticularium mamillarum p̄dictarum.

De Palpebris.

Alpebrę a palpitando gene etiā dicte/ sunt pelliculę oculi p quos tegentes oibus notę. Sua substātia est ex chartilagine & mēbrana/ cū minima: & forte ut aliquibus placet: cū nulla parte carnea: exceptis musculis: & est chartilaginea: ut i ipsa pili figātur: qui stāt recti: duri: ut melius tueātur oculos: hi dicūtur cilia: a celandis oculis: est etiā chartilaginea/ quia melius resistit extrinsecis: & ut stet erecta qñ apit/ quia si esset pellicularis: deprimereť faciliter: & cute tegitur propter tutelā: & decorē.

In superioribus palpebris sub cute sua: ē pāniculus a picraneo ortus/ qui intra flectit suam inuoluēs chartilaginé extra & intra usq; ad tunicā corneā: cōiunctiua mediāte tegente musculos oculi: & in inferioribus simili modo tendit pāniculus ortus a pāniculo pomorū faciei ossa tegente: & isto modo uideť quod cōiunctiua tunica oriāť etiā a pāniculo tegēte ossa inferiora faciei.

Circa istā chartilaginé quā Gal. uocat Tarsum: est aliqua pinguedo humectās ipsas necessitatis causā: ne exsiccētur/ pp motū suū fere p̄tinuū: Supiores solę mouent/ Inferiores uero minime.

DE ANATOMIA

¶ Et utrinque suus motus est ex tribus musculis teste Auic. quorum unus apertus: qui est in medio: duo uero alii sunt in angulis: qui claudunt: Gal. tñ. x. de util. cap. viii. non uidetur ponere nisi duos musculos: quorum unus dicitur esse in angulo uersus aurem / quem dicitur aperire: si solus moueatur / & alius in angulo nasi / quem dicitur claudere / si etiam solus moueatur: & si ambo equaliter mouentur / non magis palpebra clauditur / quam aperitur: & haec semel clausio uocatur ab Hyp. curua palpebra / quam infert in morbis malum inditum: & etiam Gal. ibidem. c. x. dicit quod nunquam cognouit musculum praedictum ad angulum nasi locatum / quia uidit ibidem magna applicari cauteria pro fistulas: & tamen adhuc remansit motus in palpebris / qui non remansisset: si esset ibi musculus.

¶ Et asserit. xi. de util. c. xiiii. quod cutis musculosa frontis: & pomorum faciei suo motu sufficit ad clausuram & aperturam palpebrarum: & alii qui addunt cum iuuenamento musculorum. Aristo. tñ secundo de partibus animalium. c. xiiii. dicit palpebras moueri non uoluntarie: sed naturae instinctu: mihi tamen uidetur: quod habeant motum proprium & communem: communis est a motu frontis & pomorum faciei: proprius uero est a suis propriis musculis / qui habent suos nervos annexos palpebris: & musculo mouente frontem: & musculis temporalibus. & pomorum faciei / utrum autem isti nervi ueniant a nuca / an a cerebro sensu non percipitur. Inquit tamen Aulic. quod in sola palpebra superiore sunt musculi / quia sunt propiniores suo principio. scilicet cerebro / qui sunt parui: & alii dicunt ipsos esse sine cordis / de situ quorum alii inter se sunt discordes.

¶ Et palpebrae inferiores teste Auic. non mouentur: quia motus superiorum sufficit ad perfectam clausuram & aperturam ipsarum ad inuicem: & inferiores sunt minores superioribus: & oculis magis coniuncte / ne propter magnitudinem & separationem ipsarum ab oculis: aggregarent in se similitudinem: & lachrymas: & alia extranea / teste Gal. x. de util.

¶ In substantia palpebrarum in quolibet angulo / seu canto uersus nasum: sunt duo foramina parua sensibus manifesta: unum in superiore palpebra / aliud in inferiore: per qua exeunt lacrymae: & in illo angulo sunt carnes spongiosae: quae intra se tenent talem humiditatem lacrymarum: ut humectent membra sibi uicina: ne exsiccentur: & tales humiditates interdum ueniunt a naso: & etiam a cerebro per uenas suorum puniculorum.

¶ Situs palpebrarum / numerus / quantitas / figura / & colligantia patent / substantia est tacta. Sua complexio ponitur frigida: & sicca: iuuua /

menta sua sunt tueri oculos aminutis & lenibus. Ossa uero adiacentia tuetur ipsos a magnis & duris : & iuuat in somno fiendo: sui pili. Iuuat etiam oculos ne in palpebris apertis puluis: & alia minuta ipsos ledant: & sua nigredine corroborat uisum: & non sunt ualde spissi/ ne obumbrent uisum : nec nimis rari: ut prohibeant minuta intrare ad oculos .

¶ Passiones omnium modorum patiuntur : & inter alias patiuntur suorum pilorum inuersionem / quam curatur cauterizando quolibet pilum inuersum / in sua radice cum acu aurea: postea curantur ut alia loca cauterizata.

¶ De Anatomia oculorum.

u In his palpebris occurrunt oculi ab occultando dicti. occultantur. n. inter palpebras / ad quos uidentes scinde primo os frontis in directo ipsorum : taliter ut saltem alterum eorum uideas modo infra dicendo: notando primo neruum suum qui opticus est dictus / qui perforando ipsius tunicas uersus centrum ipsius tendit: & inter coniunctiuam & corneam est notabilis pinguedo / & caro glandosa: suscipiens humiditates: sicut facit caro glandosa radicis lingue: quas extrahat interdum per nasum: & per foramina que sunt in palpebris ante dicta: quibus mediantibus tam pinguedine / quam humiditatibus seruantur oculi ab exsiccatione .

¶ Ibidem sunt etiam sui proprii musculi / qui sunt septem / quorum unus mouet sursum / alter deorsum: & unus alius dextrorsum : & alter sinistrorsum: & duo transuersaliter tendentes mouent circulariter: septimus uero est prope neruum opticum / quem sustinet: & eleuat: & ipsum tuetur a laxitate: dum oculi firmantur in intuitu continuo: & ideo hic solus firmat oculum / istum musculum aliqui dicunt esse duplicatum: & aliqui triplicatum: & hi omnes musculi habent suos nervos a secundo pari neruorum cerebri.

¶ Visis predictis sepa musculos / pinguedinem predictam : simul & carnem glandosam a suis pelliculis / que sunt realiter quatuor. Ponunt tamen comiter septem / quia differunt aliquo qualiter substantia / situ / colore / figura . & quantitate: & complexionem / colligantia tamen non differunt : differunt etiam aliquo qualiter in iuuamentis.

¶ In istis pelliculis / que membrane: & oculorum tunice uocantur / sunt tres humores / aliqui tamen addunt quartum / quem ethereum uocant.

DE ANATOMIA

- ¶ Tunicarū igitur istarū primo ante incipiendo/occurrit ꝓiunctiua/sic dicta/quia ꝓiungit oculū capiti:& hæc oritur a picraneo:& a pāniculo circūossali:tegente inferiora faciei ossa. Immediatē tñ oriē a pellicula intrīseca palpebrarū:orta a ꝓdictis pāniculis. oriē ēt aliq̄lit a picraneo tegēte orbitas oculoꝝ:& hæc sola ē uere una tu-
- ¶ Ista ꝓiunctiua tñ nō tegit ante totū oculū/sed in loco (nica, ubi ipsa deficit:ante oculū:in medio/est secunda tunica/que quia diaphana est ut cornu/cornea nominat/hæc secūdu aliquos quatuor habet tunicas exiles:ut cōpertū est in suis ulceribus.
- ¶ Huic corneę uersus posterius ē una tunica nō lucida / sed opaca:& dura. Ideo Sclerotica dicit̄ / q̄ posterius tegit totū oculū. hæc tñ est maior cornea:& istę duę ab aliquibus ponūtur ꝓ una / solū ꝓꝓ colligantiā / q̄ ambę oriūt̄:seu alligant̄ durę mat̄i.
- ¶ Post istas etiā ante incipiēdo/ est una tunica dicta uuea:& coronoydea:& foraminalis/quia est ꝓforata sicut corona:& sicut granū uueę:qñ remouet̄ a suo suspensorio/seu racemo:& suū foramen uocat̄ pupilla. Suus color est uariū/sed sepe niger:& Iridialis:seu
- ¶ Huic uersus posterius alligat̄ una tunica/q̄ est fere clazuleus. filis magnitudinis q̄lis ē uuea:& etiā eiusdē coloris:& hæc uocat̄ secūdina/q̄ ipsa:& ēt uuea oriūtur a pia matre secūdina dicta/uel ut aliq̄bus placet:hæc secūdina nutrit oculū/sicut secūdina foetū.
- ¶ Inter secūdinā / & uueā est humor dictus albugineus/q̄ indirecto pupillę uenit usq̄ ad corneā:& ibidē hic humor ē lucidus/clearus magis q̄ alibi:& ideo aliq̄ dicunt / q̄ hic humor dicit̄ ethereus & sic ponūt quatuor humores:& q̄ istę duę ꝓdictę tunicę/oriūtur a pia matre/aliq̄i dicunt ipsas duas/esse unam solam.
- ¶ Post istas tunicas sunt duę alię/una anterior/alia posterius/q̄ est maior anteriore/anterior uocatur Aranea/posterior Retina: Aranea est subtilis densa tamen:lucidior adamantina gema/Retina etiā est subtilis/sed nō lucida ut Aranea.
- ¶ Inter has sunt duo humores/uersus posterius & a lateribus:est humor uitreus/qui assimilat̄ uitro liq̄facto : est tamen aliquo modo densus:& uiscosus/in parte cuius anteriori locatur humor cristalinus/sicut locata est gema in annulo/humor uitreus est longe maior cristalino/sed cristalinus est durior uitreo:& lucidus est ut gema. Istę etiā duę antedictę tunicę oriūtur a neruo optico secūdu

Authores: & ideo ponuntur pro una / q̄ tamē si sint una uel due: sicut etiā aliq̄: parū cōferūt medico: Et nerul optici secūdam aliquos sunt notabiliter perforati: hoc tamen negat sensus in mortuo aiali: Cetera diximus oculis spectātia in cōmētariis nostris.

¶ Ex predictis uisa est oculorū substātia / sunt siti i suis orbibus. In duobus foraminibus magnis in fronte locatis / & nō sunt multum extra eminetes / ne ledātur ab extrinsecis / & pp hoc habent supercilia extra eminetia: & inferius ossa pomorū faciei. Suus numerus / colligātia / figura: & quātitas patent :

¶ Sua cōplexio propter humores ponit frigida & humida : & pp pāniculos ponitur frigida / & sicca: & p multitudinem spirituum ponit calida. Sua iuuamēta sūt oibus nota. Passiōes omnium modorū patiūt. Sua ppria passio / ē uisus ablatio / diminutio / & corruptio.

¶ Si hęc omnia nō potes uidere in uno oculo / uide in ambobus: uide saltē in uno musculos: & carnem glandosam cum sua pinguedine / simul & cōiunctiuā / in alio uero uide tunicas: & humores. Docta tamen manus difficiliora perquirat.

¶ De Auribus.

¶ Ost oculos occurrūt aures / sic dicitur ab hauriēdis uocibus / uel quia audes sunt uocū / & tam chartilago ipsarū: q̄ foramina dicūtur aures: sua pars sup̄ma exterior dicitur p̄na / uel p̄trula: & lobus / inferior uero fimbria & lobus: ubi sunt certe uenę notabiliter fluētes / si soluāt / sua pars interior dicitur scaphus.

¶ Sua substātia est chartilaginea / ut sit ab extrinsecis tuta: & sonora: motu ut plurimū carent / in ipsarū ima parte: aliqui putant esse uirtutem memoratiuā. Ideo uolētes memorari ipsas partes cōfricant: ueritas est / q̄ illa concauitas postrema primi uentriculi duplicati cerebri / in qua ego pono uirtutem memoratiuā: tendit obliquē uersus aures: & forte q̄ propter hoc cōfricatio talium partium iuuat memoratiuam.

¶ Hęc mēbra tegūtur cute / aliquā tamen habent carnē: firmissime unitā suę cuti / i ipsis nō est sensus nisi diminutus. Sua figura est omnibus nota / sunt anfractuosa: sicut conchilię: ut melius sine impetu inundet in ipsis aer faciens sonum.

¶ Suū foramen est in osse grossiore quā cetera p̄ alla parte cranei. Intra quod est certa uacuitas: quam claudit quidā pāniculus subtri-

DE ANATOMIA

lis: & solidus / secundum aliquos ortus a neruo auditiuo / qui est ex quinto pari neruorum cerebri.

¶ In predicta uacuitate / qua ante uelat predictus ppaniculus: est aer implatus / qui suscipit species auditus / quas dat neruo auditiuo dilatato in ppaniculo / qui uocatur miringa auris: & tunc sensus auditus comprehendit unda uocalis: & oem aliu sonu ipsi aduenientem.

¶ Et huic ppaniculo intra predictam uacuitatem adiacent duo ossicula parua / apta moueri ab aere ibidem proximo moto / qui in suo motu se inuicem percutiunt / a quibus secundum aliquos causantur oes species soni: plus minus secundum aerem extrinsecus motum.

¶ Sunt aliqui uolentes predictum ppaniculum oriri a pia matre / qui transit cum neruo auditiuo ad predictam uacuitatem: de suo tamen ortu uide cometam.

¶ Ad hec bene uidentur regere docti manum / cum tenaculis (ria nostra) falce serra: & maleo apto / quia predicta: tam neruus / qui uenit ab intrinseco: quam miringa / que est uersus foramen auris cum ossiculis predictis: cum difficultate uidentur.

¶ Ex predictis uisa est intrinseca & extrinseca auris substantia: situs / situs / quantitas / figura / numerus: & colligatio patet. Sua complexio est frigida & sicca. Sua iuuamenta sunt oibus nota. Passiones omnium modorum patiuntur. Sua propria passio est lesio uirtutis audituæ.

¶ De Mandibulis superioribus.

¶ Iis auribus / ne aliqua pars capitis intacta maneat / ad superiores mandibulas uenio / qui postpositæ sunt predictis membris / melioris ordinis gratia. Iis mandibulis sunt tantum duo propria ossa sub naso: & per longum palati unica commissura diuisa: in quibus sunt dentes / qui sunt / figura / nomine / & numero similes illis / qui sunt in inferioribus mandibulis.

¶ Secundum aliquos hec mandibule superiores. xii. & pluribus sunt constitute ossibus: improprie tamen: quia oculorum: & ossa paria: & pomorum faciei: & alia ossa addunt: duobus ante dictis ossibus.

¶ Harum mandibularum substantia / numerus / quantitas / situs / figura / colligatio: & complexio patet. Sua iuuamenta sunt / que inferiorum: & que palati. Passiones omnium modorum patiuntur.

¶ De Anfractibus supra Palatū.

Faucibus supra palatū ad foramina nasi est uia ampla:
 a p quā cōtinue spirat: & respirat hō: huic superius uerius
 sunt certe Camerulę: Anfractus: seu Cauerne: sub co
 latorio infra embotū cerebri positę / quę parietes ossosę: subtiles:
 & pelliculose sunt / hinc per nasi foramina: & per fauces ad os ce
 rebri grossa excrementa extrahiuntur.

¶ Ad ista bene uidenda: uiso prius magno foramine ossis basila
 ris per quod descendit Nuca: & bene inuestigatis illis sphondilis
 colli: quos cū capite eleuasti: ferra / uel falce diuide os basilare per
 mediu usq; ad palatū inclusue: et p̄dicta oia optime uidebis.

¶ De Anatomia Extremorū.

Xpedito capite: In sectione cōmuni primo occurrit pars
 e colli posterior: tenō: et ceruix dicta / cuius situs ē ab osse
 capitis basilari / usq; ad septimū sphondilū: a capite inse
 ritus descendendo inclusue.

¶ Hęc pars habet partes cōtētas: et continentes: cōtinentes
 sunt cutis / musculi / p̄niculi / et sphondili.

¶ Contentę sunt mēbranę nucam tegentes / ipsa nuca cum suis
 neruis / uenis / et arteriis.

¶ Cōtinentiū alię sunt extra / alię intra / quę sunt extra: alię supe
 riores / alię inferiores / et alię medię.

¶ Exteriores superiores uocātur ab aliquibus fontanella colli: et ē
 locus ubi primus: et etiā secūdus sphondilus copulatur capiti. hic
 locus ab Auic. 4. primi uocāt Alchadam / in quo dātur cauteria
 multa ad diuersas capitis dispositiōes: et ibidē ēt pontif setones.

¶ Sua pars ifima ab Auic. dicit Alchael / siue Alchel: et pars me
 dia inter hęc uocatur nocra.

¶ Ab Alchael usq; ad Alchadā inclusue: inter quēlibet sphon
 dylū: dantur cauteria actualia pueris: ī p̄seruatiōe ab Epylepsia:
 et est remedium singulare.

¶ Inter partes cōtinentes exteriores etiā ponitur cutis primo ec
 currens / quę est excorianda / ut alię partes exteriores continen
 tes uideātur. s. musculi / qui in hac sectione postponūtur propter
 causam: dictam in Anatomia partiū anteriorū colli: qui tamen ex

DE ANATOMIA

corlando possunt inuestigari aliquo mō cōfuso: et ipsos abiicien-
do: notādo prius ipsorū quātitatē / substātiā / sitū / complexionē:
et figurā: postpositis: numero / colligātia: et ipsorū iuuamētis: q̄ in
tegre nō possunt cōprehēdi: pp̄ antepositā sectionem capitis: et
partiū anteriorū colli: quibus uisis: occurrūt colli ossa: inter partes
continentes anteriores posita.

¶ Hęc ossa sphondyli dicūtur: et sunt septem / q̄ sunt subtiliores
ceteris: quia debent esse leues / ne grauēt corpus: et sunt tales / q̄
Nothos: nuca corrupte dicta: est grossior ibidē / quę descendēdo
semper subtiliatur: quia dimittit partē suę substātię pro quolibet
sphondyli. Primus tñ sphondylus capiti unitus: in parte postero-
ri est grossior aliis sex: habet tamen latius foramen: et maior pars
sphondylū usq̄ ad os sacrū habet alas: et simenta / quibus hic pri-
mus caret / ut caput possit melius flecti ad posterius: et ne laceret
neruos iuxta se a nuca exeuntes. In isto etiā sphondyli uersus su-
perius sunt duę foueę / in quibus intrāt duę buccellę ossis basilaris:
iuxta illud magnū foramē: per quod exit nuca: Habet etiā duas
alias foueas fere similes uersus inferius: in quibus ingrediuntur duę
buccellę secūdi sphondyli: licet sint alię dicētes istas buccellas eē
in primo sphondyli: & ingredi in secundo: Primus sphondylus p̄
ligamēta fortia unitur capiti / super quo flectitur lateraliter.

¶ Post primū sphondylū sequit̄ secundus: qui differt ab oībus
aliis: in figura. Hic. n. sphondylus i suo sumo habet certū additamē-
tum / quod Hyp. nominabat dētem: a Gal. uero uocat̄ piroydea
propter suā formā acutā: & hoc additamētum ingreditur i certā
foueā / q̄ est in primo sphondyli: distincta a foramine / per quod
exit nuca: & propter hoc caput tute mouet̄ ante / retro: & secū-
dū rotundū seu obliquū: absq̄ dislocatiōe sphondyloꝝ p̄dictoꝝ:
quę esset facilis: si ipsi nō resisteret p̄dictū additamentum / quia
iunctura secūdi sphondyli cū primo: est laxior omni alia: in tota
spina reperta. Alię etiā spine colli iuncturę: sunt laxiores suis infe-
rioribus: & habent sua ossa simenta / bifurcata: & parua / ne gra-
uarent corpus.

¶ Post sphondylos colli: sequūtur duodecim sphondyli: quibus
uniūtur utrinq̄ duodecim costę: & isti uocātur sphondyli dorſi.

¶ Post istos sequūtur quinq̄ sphondyli lumbares & renales di-

eti: & ibidē sunt Renes & duo musculi dicti lūbiūstam regionem Auic. uocat Alchatim: & hi sunt maiores aliis / & locus qui est inter supremū istorū: & infimū sphondylū costatū a Gal. dicitur glutum: & ab Homero Acrusta. In ista regione alligat diaphragma.

¶ Post istos sphondylos sequuntur tres alii / qui nō sunt sphondyli nisi improprie: & hi ab Auic: uocantur sphondyli Alhausus: & ab Aueroe uocantur ossa Agitt: & a Gal. os sacrum: & amplū: sed hoc os sacrum secundū Gal. constat ex quatuor ossibus / quibus continuantur ossa anchorū / quę utrinque cū isto osse sunt firmissime unita: & mādato naturę aperitūtur seu separātur ab inuicem in partu. Ista etiā ossa anchorū: aperitūtur in tali tēpore in pectine: ubi etiā naturaliter in aliis tēporibus sunt firmissime unita:

¶ Post ista ossa prius posita ab Auic. tria / sunt etiā tria alia uocata / ossa Alhosos / & caudę: & sic in totum cōster ueri: & non ueri sphondyli sunt numero. xxx. quorū omnīū substātia: est ossosa cū aliquali cartilagine: intra suas iuncturas posita: & oēs firmiter p ligamēta sunt cōiuncti / ne ex motu facilliter dislocentur.

¶ Sua quātitas / figura / situs / & colligantia: est conspicabilis. Sua cōplexio patet / sua iuuamēta sunt tueri nuca: & suos nervos itra ipsos locatos: Sūt etiā fundamentū totius corporis: sed principāliter hoc faciūt sphondyli renū: & Alhausus. Passiones omnium modorum patiuntur.

¶ Ad hos sphondylos bene inuestigādos requirūtur cimlteria: adiuuātibus aliquāliter nostris super Mundino cōmētariis: & ut sua substātia interior bene uideat / simul & sua medulla cōmuniter nuca dicta / magna falce diuide sphondylos per medīū: a capite usq; ad caudā / setuādo melius quo poteris nuca: & suos nervos illesam / facta tali sectiōe: sua ossa cōsiderabis & cartilaginē: & pāniculū: partē ipsorū intrinsecā tegentē: & etiā ligamēta / quibus hęc uertebre / seu sphōdylī iuicē unūt: his uisis ad nuca rede.

¶ De Nuca.

Nuestigatis sphōdylis partes cōtentę intra ipsos tam in collo: q̄ alibi uidendę sunt: quartū principalior est Nuca cū suis nervis: alię partes sunt duo pāniculi duri: & unus lenis / durior ceteris heret ossibus: alter est loco dure matris etiā durus: alter est lenis loco secundine / seu plę matris: omnes circū /

DE ANATOMIA

dantes ipsam Nucam & nervos.

¶ Substantia Nuchę est viscosa/humida cū aliquali soliditate: & est similis substantię cerebri: parū tamen durior: & quāto plus descendit/indurescit magis/nec est medulla: ut putant aliqui / sicut neq; cerebrum. Sua figura omnibus pater.

¶ Suus situs/ & locus: est ab infima capitis parte: descēdendo usq; ad secūdum supremū sphondylū tenū inclusivę: & istū locū non trāsit/ sed ab isto loco infra. Tota nuchę substantia: in multos dividitur nervos/ qui descendendo usq; ad ultimū caudę sphondylū per ipsos dividūtur. Numerus/ & quātitas patent/ colligat oibus mēbris/ ad q̄ vadunt sui nervi. Colligatur etiā hepatis: & cordi mediāte Aorta & chili: p̄ certas minimas uenas: & Arterias: ad ipsam tendētes per foramina sphondyliū. Hę uenę & arterię perforant pāniculos p̄dictos duros: ipsam circūdantes: & ingrediūtur pāniculū lenem a pia matre ortū/ qua mediāte ipsi herendo ut sustentur nucā nutriunt/ & vitalitant. Sua cōplexio cōmuniter ponitur frigida/ & sicca: aliqui tamen aliter sentiunt.

¶ Sua iuamenta sunt: ut ab ipsa vadant nervi ad mēbra nō in tāta distātia/ sicut si uenirent a cerebro: & ut nervi sint magis distincti se inuicē nō impediētes: & ut sint ficciores: & ne ex sua lęsione imediate lędat cerebrū: & ēt si nō esset nuca: cerebrū esset maius: & nimis grauasset mēbra inferiora. Passiōes omnīū modorū patit.

¶ De Nervis a Nuca ortis.

Vid fit Nervus/ alibi diximus/ nō solū ipsorū substantiā sed figuram & cōplexionem. A capite igitur ad ultimum spinę dorsī descendēdo/ sunt nervi a Nuca orti / & hi sūt xxxi. par/ & unus nervus sine sortio/ numerando sic. Primum par neruorum exit a primo sphōdyli/ unus nervus est a dextris/ alter a sinistris/ sicut sunt etiā temper ī oibus aliis sphōdyliis. Et secūdū par exit ab intermedio primi & secūdi sphondyli. Et similiter est tertium par inter secūdum & tertium sphondylum colli/ & descēdendo quilibet sphondylus habet unum par neruorum ipsi correspondens: aut in orifitio sui sortii/ aut in orifitio sibi proprio / sed ultimus sphondylus Alhouius/ qui est cōtiguus primo ex tribus ossibus Alosos/ siue caude: habet suum par neruorū/ sicut & sphōdyli sibi superiores. Sed inter ipsum / & primum de sphondylis

Alhosos: est aliud par neruorum: & propter istud par duplicatum sunt triginta unum par / & unus neruus impar: quia descendendo inter primum sphondylum / & secundum: est unum par: & inter secundū / & tertium est et unū aliud par: ab ultimo uero osse / quod proprie cauda dicitur / exit unus solus neruus / & ut sic sunt triginta sphōdyli ueri & non ueri / & unus neruus impar.

¶ Istorum colligantia est notior a quo quā ad quē: & colligantē maiori parti membrorum habentium motum / suus situs & quantitas patet: sicut & numerus. Inuamēta istorū neruorum sunt date motum & sensum. Passiones omnium modorum patiuntur.

¶ Ex predictis patet quod in humano corpore sunt triginta octo paria neruorum / & unus neruus / qui in totum sunt septuaginta septē / exceptis illis duobus qui uadunt ad nasum pro uirtute olphatiua / qui cōiter non nominantur nerui: quia sunt molles nimium. Ego tamen uoco ipsos neruos / in quātum sūt organa sensus odoris / & ut sic sunt septuaginta nouem: quorum. lxiij. ueniūt a nuca: &. xliij. a cerebro uel. xvi. cōnumeratis secum carunculis mamillaribus: de quibus supra dictum est in anatomia neruorum cerebri: qui postea ad infinitos ramos: & uillos terminantur / quos nō cōprehendit sensus: & sunt isti. f.

Nerui a cerebro uenientes sunt paria septem / seu octo.

Nerui nuchę colli sunt paria octo.

Nerui nuchę dorfi seu costarum sunt paria duodecim.

Nerui nuchę renum / seu Alcharim sunt paria quinque.

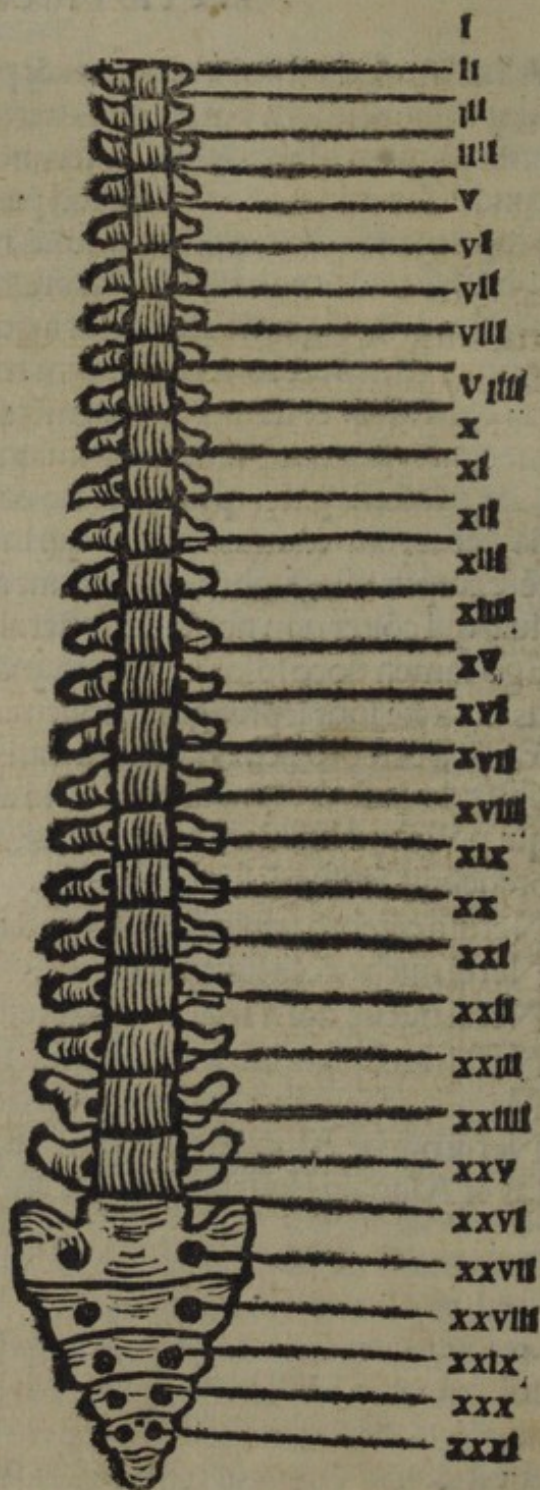
Nerui nuchę Alhouius sunt paria tria.

Nerui nuche Alhosos cū duobus neruis inter sphondylos Alhosos & Alhouius sunt paria tria: & unus neruus impar a cauda exiēs.

DE ANATOMIA

In ista figura potes faci-
liter uidere numerū sphō-
dylum / & uides qualiter
a substātia primī sphōdylī
exerunt duo nerui : unus
ab utroq; latere : & nume-
rum neruorum potes no-
tare in extremitate lineaz
In tali figura positarum.

Nota tamen lector qd
ista figura non habet ue-
ram similitudem cū sphō-
dylis nisi in numero : sed
sua uera figura uidetur in
ueris sphondylis exsicca-
tis in cimiteriis.

Vnus neruus solus

His p̄dictis ad uenas manuū flebotomati solitas primo deuenio/cū quibus etiā uidebimus cartilagine/ossa/medullā/ & ungues/postpositis taliū mēbroꝝ musculis: qui in cōmuni sectione nō mōstrant. Musculoꝝ tamē notitia est Chirurgicis maximū iuuamētum: teste Auer, primo colliget: & ideo/ quia ī presentī nō possunt mōstrari/ponemus in fine operis certas imagines aliquos musculos/ maxime exteriores demōstrātes. Ponemus etiam imagines ossa principalia indicantes.

¶ Primo igitur occurrūt duo mēbra lateraliter locata/ q̄ ab humeris usq; ad extremitatē digitoꝝ: Magnę manus a Gal. sūt uocatę: hęc membra de presentī tres habent partes.

¶ Prima pars a superiori incipiendo cōmuniter dicit̄ adiutoriū: supra quod est spatula/ q̄ etiā ab aliquibus ponit̄ ī magna manu.

¶ Sub prima parte adiutoriū dicta: est secūda dicta brachiū: & iter has est iunctura dicta cubitus: cōiter tamen brachiū a multis sumitur pro prima/ & secūda parte antedicta.

¶ Sub secūda est tertiā pars: parua manus dicta: & ista est proprie manus/ ab emanādo dicta/ quia ab ista parte fere omnia artificia emanāt. Inter istā: & secūdā: est una iūctura ex pluribus ossibus cōposita/ dicta arabice Raseta: & Ascam/ & gręce carpus.

¶ Istis notatis/ exoriabis totā cutē magnę manus cū diligētia a collo usq; ad digitorū extremitates/ & uidebis: primo uenā Basilicā. l. Regiā/ antiqui ante Arist. istam uenā uocabat Iecoratiā: & adhuc seruat illud nomen/ quia cōmuniter dicitur uena hepatis: dicit̄ etiā Ascularis/ seu Axillaris/ quia ut supra patuit in Anatomia uenarum: hęc uena transit per Ascellam.

¶ Est .n. Ascella locus ille utrinq; cōcauus/ qui est ifra humeros: in parte laterali inter supremā partē pectoris: & supremū adiutoriū/ qui quia inrespirabilis est: in multis grauiter olet: minime. n. euētat̄ teste Arist. in pble. ī his locis ē notabilis ps carnis glādosę: q̄ suscipit cordis aliqua excremēta: sicut & carnes q̄ sunt circa in guina: & ī collo circa guidez nō multū distātes ab auribus/ que suscipiūt supfluitates hepatis: & cerebri: & ista loca uocant̄ emulctoria cordis hepatis & cerebri. Istę et carnes sunt stragulū magnis uenis circa ipsas locatis.

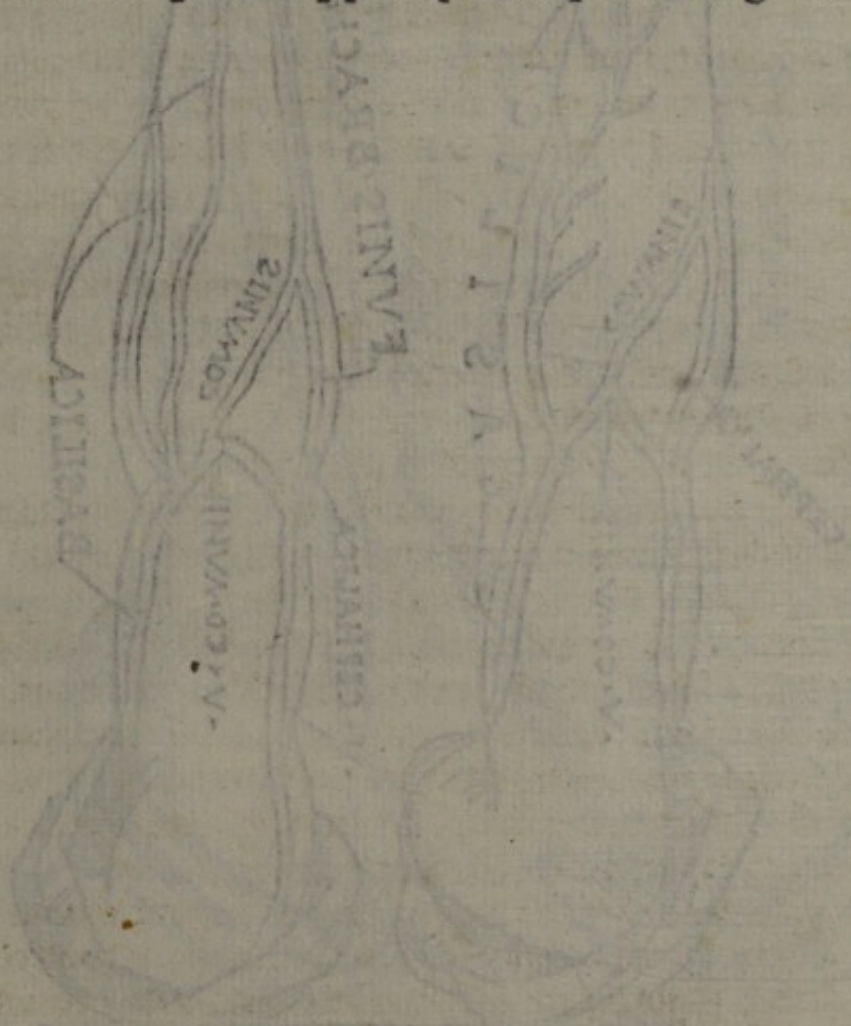
DE ANATOMIA 17

- ¶ Hęc uena Ascellaris & basilica dicta: descēdit per iterius/ & inferius brachii cū arteria sibi sotia usq; ad certā distātiā: & deinde uena notabiliter sola: manifestaē circa iūcturā cubiti ī pte intrinseca: & ibidē flebotomaē: & cōfert principaliter morbis pectoris/ quia imediate est unita uenis nutriētibus suas partes.
- ¶ A collo uero p exterius ab humeris ad istā iuncturā: p adiutorium transit una uena dicta spatularis/ humeralis/ & cephalica: q̄ etiā circa iuncturā cubiti flebotomaē/ quę principaliter confert morbis capitis/ & colli/ quia imediate unitur uenis guidez.
- ¶ Inter istas est una uena trāsuersaliter tēdēs ab una ad aliam/ a quibus suscipit indiferēter sanguinē: hęc uocaē nigra/ cōis: & media/ quia euacuat a mēbris capitis: & pectoris/ & psequenter a tota suprema parte: qua mediante euacuat etiam ab inferioribus.
- ¶ Et cephalica ut plurimū sola directe descēdit: usq; ad paruam manū/ inter indicē & pollicē/ & uocaē ab Albucasi/ & a Raxi: & etiā a me: uera funis brachii: & a Cauliaco/ & a Canamusali: dicitur cephalica ocularis. Hęc incisa cōfert capitis morbis: ppter colligantīā cū cephalica p̄dicta: & etiam propter directionem.
- ¶ Basilica uero etiā sola descēdēdo serē usq; ad manū p iterius: & inferius/ obliquaē uersus exterius circa paruā manū/ quę emittit a se ramos inter minimū: & annularem digitum/ & hęc incisa euacuat a pectore: basilica p̄dicta mediante.
- ¶ Inter istas duas uenas paruę manus: sunt ut plurimū rami alii qui inter indicē: & mediū: & iter mediū/ & ānularē/ qui incisi stāt loco uenę cōis: sed ram⁹ q̄ ē iter indicē/ & mediū: plus p̄cipat cū cephalica: & q̄ ē iter mediū: & ānularē: plus p̄cipat cū basilica.
- ¶ A cephalica supra cubitū p exterius brachii: descēdit una uena a multis etiā funis brachii noiata q̄ ut plurimū terminatur in uenis p̄dictis a lateribus mediū digiti existētibus: & hęc funis brachii nō est in usu flebotomādi: possēt tñ secari necessitatis causa: & educeret a capite/ quia cephalicę est continua.
- ¶ Sępe etiā a uena cōi/ q̄ est in curuatura cubiti/ oritur unus ramus: q̄ solus absq; ramo cephalicę p̄dictę descēdit iter pollicē/ & indicē: & ideo aliqui dixere istū ramū incisum cōferre in morbis in quibus cōfert uena cōmunis p̄dicta.

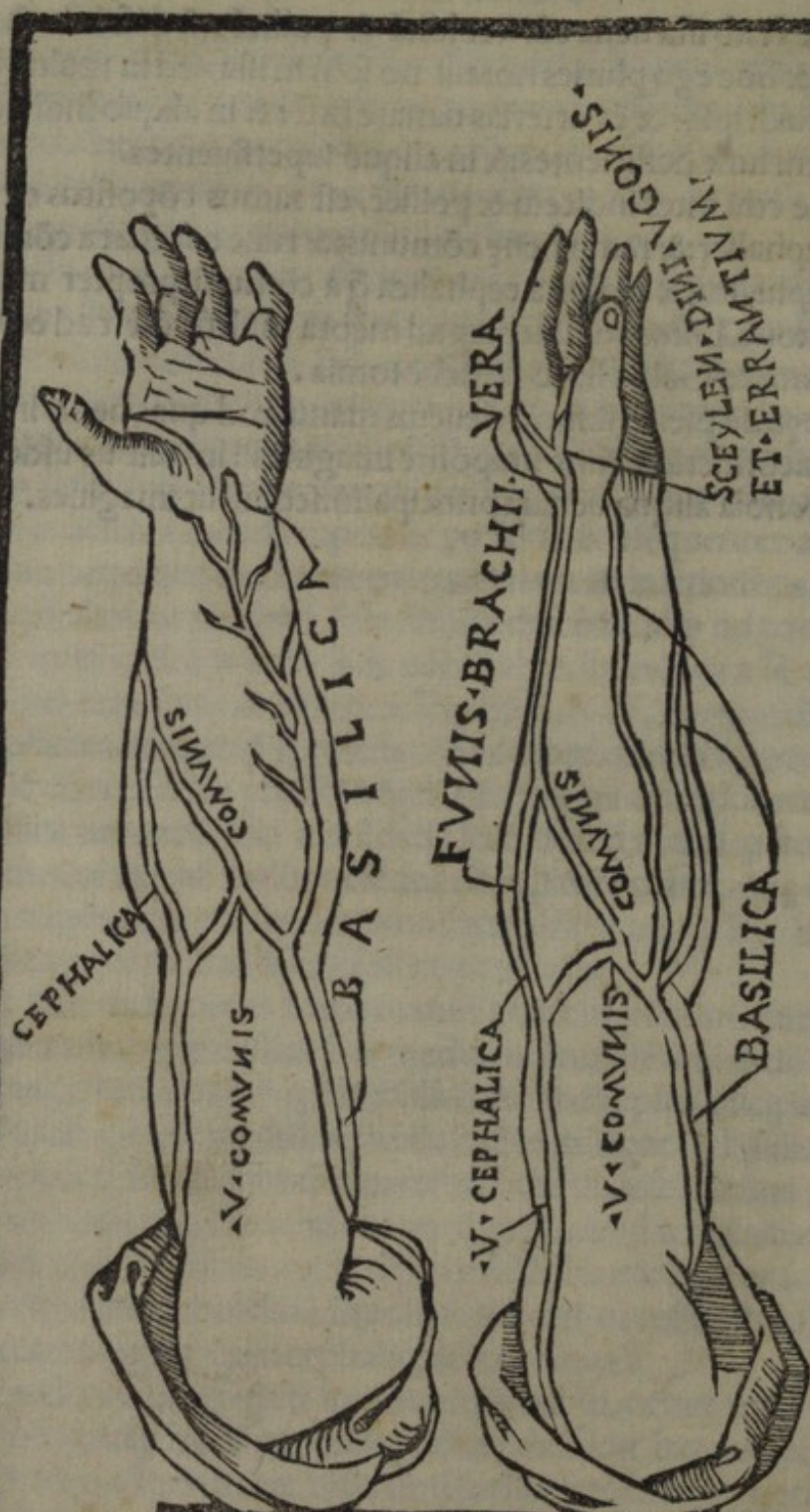
¶ Sepe et ab ista uena cōi iter indicē & pollicē nō descēdit aliqua uena: & hoc ego pluries notauī nō solū in ista, sed in multis aliis uenis: uidi ipsas & et arterias uariare sitū: & in aliquo indiuiduo sui rami sunt deficientes: & in aliquo superfluentes.

¶ Sepe etiā inter indicem & pollicē, est ramus cōpositus ex ramo cephalicē: & ramo uenę cōmunis: & tunc euacuat a cōmuni: & a cephalica: & magis a cephalica q̄ a cōmuni: propter maiore directionē. Directio. n. uenę ad mēbra multū cōfert ad euacuationes: teste Gal. in libro de flebotomia.

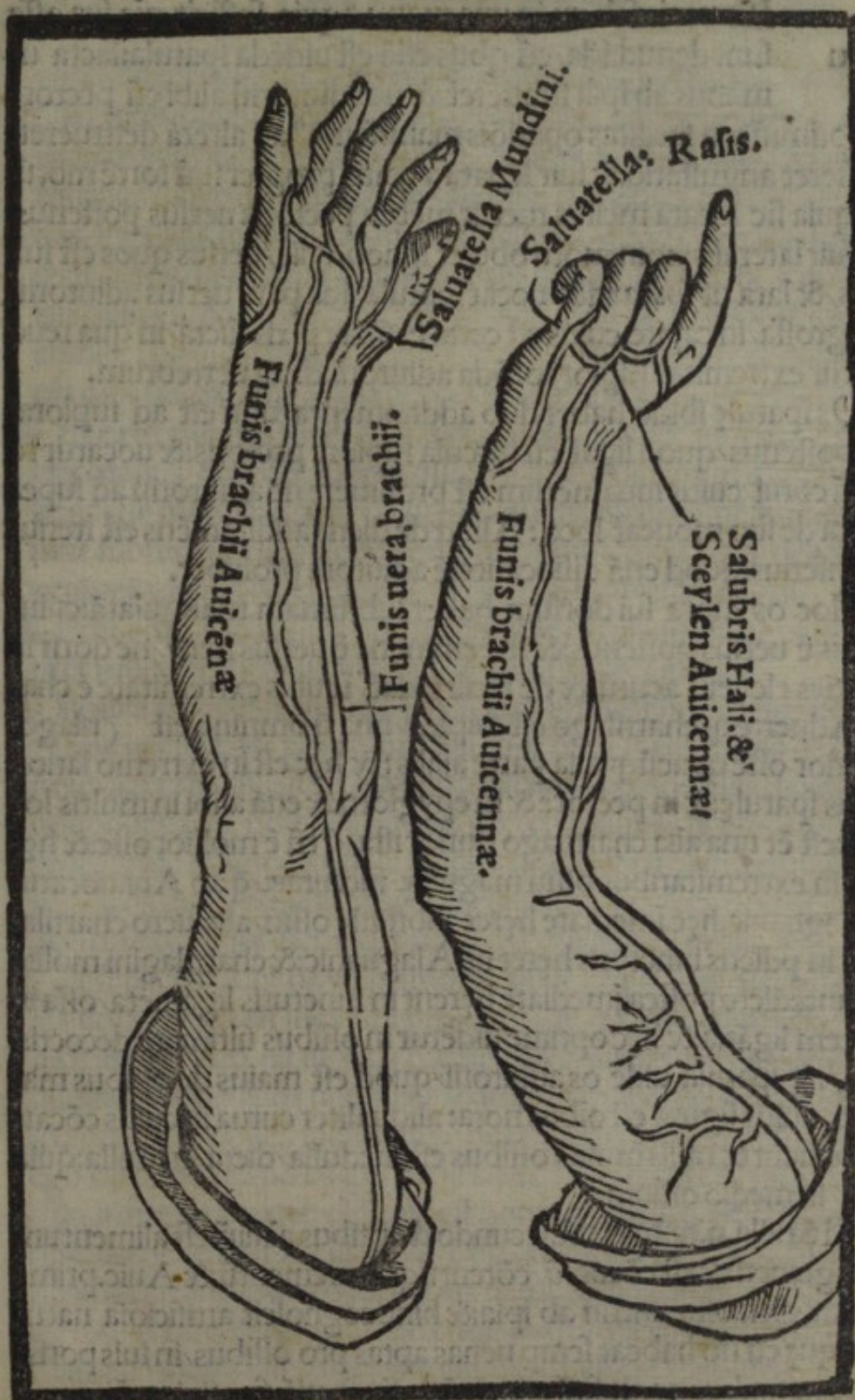
¶ Et hęc de p̄senti sufficiāt de uenis manuū: ad quas bene inuestigādas: cōsiderāde sunt ifraposite imagines: in quibus uidentur situs & noīa aliqua uenę principalū: sequūtur imagines.

¶ Hic uides in una figura uerā funē brachii ab humero tēdere directe usq; ad indicē & policē: q̄ uocat̄ saluatella a Mūdino in manu parua & a Dino & ab Vgone / & a sequacibus sceilē / q̄ ab Auic. habet̄ pro uno ramo uenę cōis : & uides in ābab⁹ figuris q̄ liter basilica ē i pte domestica brachii: & eā nutrit / & qliter ab ea obliquat̄ un⁹ ram⁹ uersus pte siluestrē manus ppe iuncturā: q̄ uadit iter minimū & ānulatē: & uocat̄ ascclaris a Ga. & a seq̄ cib⁹: q̄a ē ramus ascclaris seu basilicę : & istū ramū in minimū & ānulatē uidebis i subsequēti figura : uides ēt

i istis duabus figuris uenā cōez: q̄ ē ram⁹ iter cephalicā & basilicā / seu ascclarē: & uides qlit̄ a cōi uena unus ram⁹ i gredit̄ illū ramū uenę cephalicę descēdētis q̄ terminat̄ iter indicē & policē / q̄ ab Albucasi dī funis brachii & ēt ab aliis ut. g. patuit.

In istis figuris uideſ lo-
cus saluatellę
Mündini & lo-
cus saluatelle
Rasis: & lo-
cus sceylen
Auic. & locus
salubris Haly
& locus illius
rami basilice
q̄ terminat̄ in
ter minimũ &
anularẽ: quã
uenam Rasis
uocat saluatel-
lã: & uideſ q̄li-
ter illa uena q̄
dicit̄ funis bra-
chii ab Auic.
terminat̄ cir-
ca digitũ me-
diũ i ramo ue-
nę q̄ d̄ sceylẽ
ab Auic. & sa-
lubris ab Ha-
ly. i hac etiã fi-
gura uideſ q̄li-
ter uera funis
brachii est ra-
mus cephalice
q̄ terminat̄
iter idicem &
policẽ: & i istis
uenis sunt pi-
cti: & et̄ i alia

figura aliq̄ ramũ parũ q̄ disseminat̄ur p̄ musculos brachiorũ & manũ & ois ue-
na nostri corporis hēt illos q̄ tadẽ terminant̄ ad capilares uenas: & quis qlibet
uena in istis figuris picta non habeat illos hoc tamen nihil refert.

DE ANATOMIA

- ¶ Isis uenis saltem in una manu / quia sufficit / oia sua ossa sunt denudada / cū qbus etiā est uidēda spatula: facta ut manus ab ipsa substētet: & ne adiutoriū alibi cū pectore sit ꝓtinuū / qa facilitas opatiōis manuū uni⁹ ad alterā destrueret: & fieret angustatio: & fuit sepata a costis propter suū fortē motū: & quia sic locata melius tuetur mēbra pectoris uersus posterius: & fuit lateralis: ne in motu obuiet sphondylis / uersus quos est subtilis / & lata ut spata: ideo uocat spatula / sua pars uersus adiutoriū est grossa / in capite cuius est certa cauitas / pixis dicta / in qua reuoluitur extremitas superior rotōda adiutorii: dicta uertebrium.
- ¶ Os spatulę ibidē habet duo additamenta / unū est ad superiora: & posterius / quod ligat cū furcula superiore pectoris: & uocatur rostrū corui / cuius iuuamētum est prohibere ne adiutoriū ad superiora de suo moueat loco: Aliud de dictis additamētis est iterius & inferius: quod etiā dislocationē adiutorii prohibet.
- ¶ Hoc os supra sui dorsum habet substātiā triangulatā: cuius basis ē uersus posterius: & sua eminētia ē uersus iteri⁹ / ne dorfi suipficies eleuet ī acutū: & de facili lēdat / ī cuius extremitate ē char
- ¶ Aduerte q̄ cartilago est duplex / una q̄ omnino est cartilago. durior ossē quacūq; alia parte aialis: & hęc est in extremo latiori ossis spatulę: & in pectore & in epyglotti: & etiā alibi in multis locis: est ēt una alia cartilago durior ista / q̄ tñ ē mollior ossē: & hęc est in extremitatibus ossiū magnarū iūcturarū / q̄ ab Auic. uocatur Alaguahic: hęc īmediate hēret substātię ossiū / alia uero cartilago in p̄dictis iuncturis hēret isti Alaguahic: & cartilagini molliori antedictę postea īmediate hērent in iuncturis ligamēta / ossa in uicem ligātia: & hęc optime uidētur in ossibus ultimate decoctis.
- ¶ Vifa spatula uide os adiutorii / quod est maius de ossibus manus / cuius figura est oibus nota: aliquāliter curua in cuius cōcauitate: sicut & ī aliis multis ossibus est medulla / dicta medulla: quia est in medio ossium.
- ¶ Medulla. n. teste Arist. secundo de p̄tibus aialiū: est alimentum sanguineū: & est cōcoctū / cōtentūq; excrementū: & Auic. prima primi dicit ossa nutriti ab ipsa: & hinc cognoscit artificiosa natura / quę cū nō habeat semp uenas aptas pro ossibus / in suis poris & ꝓcauitatibus ponit suū alimētū: & si est etiā supfluitas: ī ipis po

nit etiā extremētū/cū nō habeat aliū locū p̄dictis accōmodatū.

¶ Extremitas inferior ossis adiutorii duas habet eminentias/ quibus coniūgitur duobus fociis brachii/ faciēdo cum ligamētis fortibus iuncturā cubiti: & in cauitate/ q̄ est inter p̄dictas eminentias/ ingrediē extremitas fociis inferioris/ quod est maius superiore q̄ est curua/ ut iūctura sit firmior/ pp̄ quasi p̄tinuos/ & fortes motus huius iūcturę/ q̄ pp̄ hoc ēt raro dislocat: & si dislocat cū difficultate i pristinū gradū reducit. Focilia brachii sunt ēt p̄caua: q̄a oīa ossa uel sūt itra p̄caua uel porosa: ut sint leuia/ ne grauēt cor/

¶ Et extremitates istorū fociis: & omniū ossiū: & iuncturę (pus. rax manus/ & pedis/ sunt grossiores q̄ i medio/ q̄a in extemis debent esse magna ligamēta/ pp̄ iuncturę fortitudinē: & in medio sunt subtilia: ut cedāt locū corporibus musculorū/ qui necessario propter multiformes motus/ debent esse multi & magni.

¶ Post ossa brachii sunt ossa raletę/ siue carpi/ quę sunt octo propter multitudinem motuum: & etiā propter aliud.

¶ Postea est parua manus/ pars cuius interior sine digitis uola: & palma uocat: pars uero ipsius exterior teste Arist. primo de histo. noīe caret: sua ossa sunt quatuor/ excepto pollice/ aliis digitis correspondētia/ ex quibus cōponit pecten manus: & procarpū/ seu procarpiū: & antecarpū/ & metacarpū: sunt tñ aliqui q̄ uolūt/ q̄ primū os digiti pollicis sit in Raleta: & ut sic pollex nō habet nisi duo ossa: & aliqui dicūt/ q̄ primū os pollicis est i pectine manus.

¶ Post pecten sunt digiti: primo est pollex/ q̄ habet duo ossa extra uolā: postea est idex sibi proximus/ iuxta quē est medius longior aliis/ postea est digitus medicus: & anulāris dictus: postea est minimus auricularis noīatus. Hi quatuor habēt tres iuncturas: & tria ossa: & ēt pollex iudicio meo hēt tres iūcturas: & tria ossa/ q̄a ego nō pono primū os ipsi seruiēs/ nec i Raleta/ nec i pectine.

¶ In intrinseca parte digitorū est notabilis caro/ q̄ est stragulum ossibus/ ne lēdanē in continuis obuiationibus rerū durarū/ quas necessario tangunt in opatiōibus manuū. A lateribus uero iporū est minor caro: & minor in exteriori parte/ quia istis partibus non obuiant lēdentia in suis opationibus sicut intra manum.

¶ Cordę istorū digitorū maxime exteriores ingrediunt iuncturā suā supius: & quilibet digitus habet cordā/ de quibus i p̄senti nō fit sermo/ q̄a nō possunt uideri sui musculi quorū alig sunt in alio

DE ANATOMIA

in brachio locati: & cordē aliquē ad digitos ueniūt a cerulce / ut
latius diximus de digito anulari in cōmētariis super Mūdino.

CIn magna ergo manu sunt. xxxi. ossa / exceptis ossibus sisamiis:
quā replēt aliqs iūcturas: & p^o ē os spatulę / postea os adlutorii: po-
stea duo focilia brachii / & .8. Raletę / & .4. pectinis: & .15. digitorę.

CIn fine ossiū digitorę sunt ungues / quorū iuuamēta sunt ad de-
corē manus & ad tutelā extremitatis digitorę: & ad capiēda mi-
nuta: & ungues generātur ex supfluitatibus: sicut & pili: ideo cō-
tinue crescūt: etiā mortuo hoīe: ex p̄dictis patet manuū substan-
tia / situs / numerus / figura: & colligātia ac sua quātitas patēt: sua
cōplexio est qualis sunt suę partes. Sua iuuamēta nō possunt de-
scribi. Sūt. n. organorę organa: passiōes omniū modorę patiunt.

CDe Anatomia Pedum.

His manibus uide et pedes / saltē unū / q̄ sufficit in ista se-
ctiōe: sicut et una manus: pes igitur diuiditur ī magnum
et paruū / sicut et manus teste Haly & Gal. et pes teste

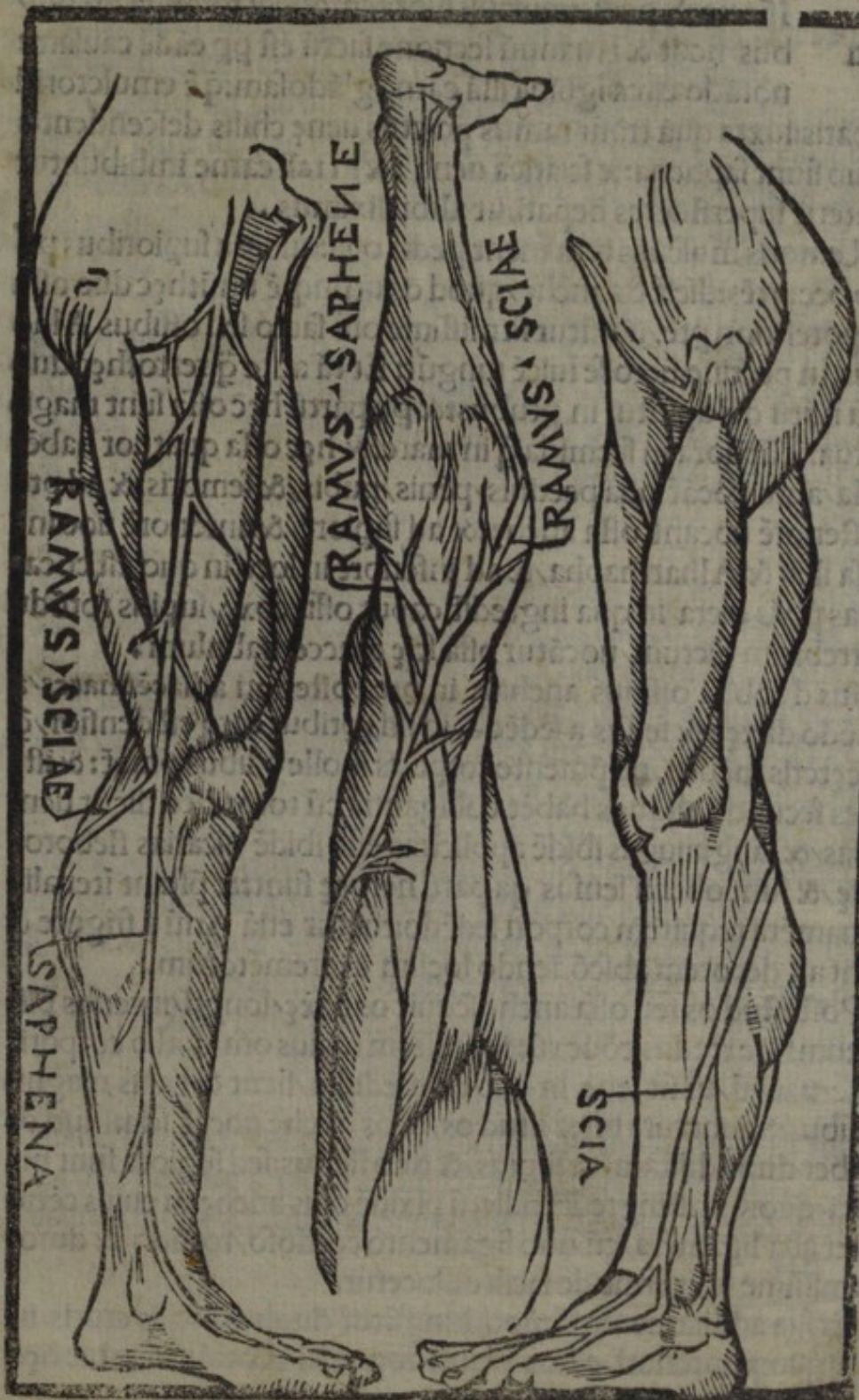
Haly: habet quattuor partes / prima pars dicit̄ ancha / Secunda
coxa / tertiā crus / quarta pes paruus

CEt primo est ipsius cutis excoiada undiq; a sumo ad imum / In
pte cuius intrinseca sub cute ab iquinę p̄ coxā descendēdo: ē unus
notabilis ramus uenę chilis: q̄ cū ē subpoplite / ut supra diximus:
tripartit̄: unus directe descēdit p̄tertus usq; ad cauillā domesticā
pedis: & hic uocatur saphena / qui in diuersis secatur morbis.

CVnus alī obliquaē uersus exterius p̄ surā & descēdit ad cauillā
syluestre: seu exteriorē: & hic uocā̄ sciatica seu scia / q̄ secat^o fert
dolori scie: & huius bifurcationē nō cognouit Mūdinus / nec sui
sequaces: & forte qđ hic ramus cōfert dolori sciatico qđ aliqui sui
rami unūtur cum ramis uenarū nutrientiū musculos & partem
exteriorem coxe uersus iuncturam scie.

CInter istos ramos in Rasera pedis sunt uenę: utrisq; p̄dictis ra-
mis cōes / q̄ iterdū secant̄: maxime si alter istorę duorę atēdictorę
nō repliāt / qđ sepe cōtingit / quia ut supra patuit uenę nō seruant
eūdem situm / nec numerum: nec etiā quātitatem.

CInter saphenā p̄dictā: & ēr sciaticā sub poplite usq; ad pedem
paruū: descēdit unus ramus notabilis / qui mediū tenet inter has
q̄ pōt secari loco deficiētē alterū p̄dictorū in Infra scriptis ima-
ginibus uidebis p̄dictas uenas saltē saphenā / & sciaticā.

In istis tribus figuris habes oēs uenas phlebotomari solitas in pedibus & in illa figura quæ est in medio uides quod una uena satis magna ueniens a parte domestica coxæ obliquè descendendo & sub poplite bifurcatur: cuius unus ramus uadit per partem domesticam partem pedis seu cruris: qui uocatur saphena usque ad pedem pedis. Alter uero ramus uadit per partem siluestris partem pedis qui uocatur scia: & isti rami tam interiores quam exteriores uidentur in figuris lateralibus: quæ phlebotomantur circa cauillam uel circa digitos pedum.

Isti uenis pedis: musculi sunt remouēdi totaliter ab ossibus/ sicut & i manu sectione factū est pp eādē causam: notādo circa iguina illā carnē glādosam: q̄ ē emulctoriū hepatis: iuxta quā trāsit ramus p̄dictus uenę chilis descendētis a quo fiunt saphena: & sciatica uena: & in tali carne imbibuntur materię superfluētēs hepatis: ut alibi diximus:

Remotis musculis remanent pedis ossa: quorū a superioribus primo occurrētēs: dicit̄ os anchę/ quod os utrinq; ē unū: hęc duo ossa in potestiori pte/ unūtur firmissime ossi sacro seu ossibus Alho uius. In pectine uero se iuicē iungūt: Et tā ante q̄ retro: hęc duo ossa nutu dei apiūtur in ptubust: & pp partū hęc ossa sunt magis curua: & āpliora in scēmina q̄ in mare: & hęc ossa quatuor habēt noīa/ ante uocāt̄ ossa pectinis/ pēnis/ pubis/ & femoris: & ad pte posteriorē uocant̄ ossa anchę: & ad supiorē/ & anteriorē uocant̄ ossa illi: & Alharthapha/ & ad inferiorē in loco in quo est cōcauitas pixis dicta/ in qua ingredit̄ caput ossis coxę/ iuplus rotōdū uertebrium dictum/ uocātur ossa scię & acceptabulum.

Istis duobus ossibus anchę in pte posteriori adiacēt nates/ a nitēdo dicit̄: & sessus a sedēdo/ in istis p̄tibus caro est densior/ q̄ in ceteris mēbris/ ne p̄mente corporis molle ossibus p̄maf: & iste ptes secundū aliquos habēt colligantiā cū toto: ideo dicit̄ uentosas/ & sanguisugas ibidē applicitas esse ibidē ulcarias flebotomię/ & sunt obtusi sensus q̄ parū nerueę sunt: & p̄stant iter alia iuuamēta requlem corpori sedēdo: tuētur etiā Anū a frigore & sunt ad decorem abscondendo locum excremētorum.

Post istud os seu ossa anchę sequit̄ os coxę/ longū/ interius pli- catum: & exterius cōuexū: & grossum maius omni alio corporis osse/ uacutū/ ut sit leuę/ in quo est medulla/ sicut & i aliis magnis ossibus: & iunctura inter istud os/ & os anchę uocāt̄ scia: istud os habet duo additamēta supius/ & duo iserius: sed supiora sunt ma iora/ quorū unū ingredit̄ p̄dictū pixidē ossis anchę: in cuius cētro p̄ter alia ligamēta/ cū uno ligamento cordoso/ rotūdū/ & duro: firmissime unitur: ne de facili dislocetur.

Et sua additamenta iseriora iungūtur duobus fociis cruris/ in pte quorū anteriori/ est os planū rotūdū Rotula dictū & hęc

omnia ossa inuicē ligātur firmissime p ligamēta: & hęc iunctura uocatur Genu culus pars posterior uocatur poples.

¶ A Genu ad paruū pedē est crus/ cuius pars anterior crea dicitur & posterior sura/ in ista pte sunt duo ossa p̄dicta/ q̄ uocantur focilia arūdines/ colla/ tibię & cānę. Ista duo focilia differūt quātitate: nā os in domestica pte locatū/ est longius/ grossius illo/ qđ locatū in syluestri/ & minus nō cōiūgitur cum osse coxę/ sed infra genu iheret magno focili/ ut ipsum fortificet/ & rectum teneat.

¶ Ista duo focilia uersus inferius terminātur ad unū os pedis parui/ qđ ē satis grossum ab Aul. noiatū os Cahab: ad latera cuius p̄dicta duo focilia faciūt illā eminentiā utrinq; q̄ cauillę dicitur: & ex his omnibus constituitur maior iuncturaru pedis parui.

¶ Pes etiā habet cōcauitatē inferius/ & cōuextū supius/ qđ dicitur mons/ & altū pedis: & totus pes cōponit ex multis ossibus/ quo rū primo occurrēs est os cahab p̄dictū: sub quo ē os calcanei/ qđ siādo est uersus inferius decliue/ ante os cahab est unū os dicitur nauiculare/ deinde sunt quatuor ossa raserę/ quibus uersus exteriū unū os sisaminū/ deinde sunt. y. ossa pectinis pedis: posteriora sunt. xiii. ossa digitorū: i iūctura media pollicis uidēt ēt duo ossa sisamla/ seu sisamina sic dicta/ q̄a assimilāt granis sisami.

¶ Et cordę extēdētes digitos icipiūt i crea/ & ipsos p̄hētes sunt i plāta pedis/ q̄ cordę cū suis musculis nō possunt bene uideri nisi in corporibus in aqua eliquatis/ uel in sole exsiccatis.

¶ In extremitate ossiū digitorū sunt etiā ungues/ quare iuamēta sunt ea/ q̄ i manibus/ hoc excepto. s. q̄ nō sunt pro capiēdis u: i nutis: Ex ante habitis uisa ē pedū substātia/ i qbus etiā sunt cartilagine/ Alhaguahic: & Arterię/ sicut in manibus. Suus situs: figura/ quātitas/ colligātia/ & numerus patent. Sua cōplexio est qualis cōplexio mēbroꝝ organicoꝝ. Sua iuamēta sunt mutare locū: & portare supiora ad libitū animę/ pro ut possunt. Passiē es omniū modoꝝ patūtur. Sequūtur figure musculorū & ossium.

DE ANATOMIA

Hęc ē figurā quę assimi-
 latur homini
 excoriato a
 cuti: in qua uī
 dētur figurę
 musculorū ex
 teriorū partis
 anterioris ho-
 minis / p quā
 iuuātur medi-
 ci ī cognoscē-
 dis capitibus:
 & etiā p tibus
 mediis muscu-
 lorū: ut inde
 meli⁹ possint
 prognosticari
 uulnera ulce-
 ra & aposte-
 mata: & ut ēt
 sciāt facere se-
 ctiones ulcerę
 & uulnerū: &
 alias chirurgi-
 cales opatio-
 nes absq; læ-
 siōe cordarū:
 quę sunt in ca-
 pitibus pēdi-
 ctorū muscu-
 lorum.

In hac figura uidentur musculi exteriores laterales: corporis humani a quibus medici redduntur cauti in prognosticandis apostematibus: ulceribus: & uulneribus: & in sectionibus: & in aliis operationibus chirurgicibus.

¶ Hęc est fi-
 gura: in qua a
 tergo uiden-
 tur oēs mu-
 sculi sub cute
 immediate lo-
 cati: quę præ-
 stat iuuamen-
 ta prænarra-
 ta medicis: &
 ille figure etiã
 iuuant picto-
 res in linean-
 dis mēbris.
 præ-
 signa-
 .sup

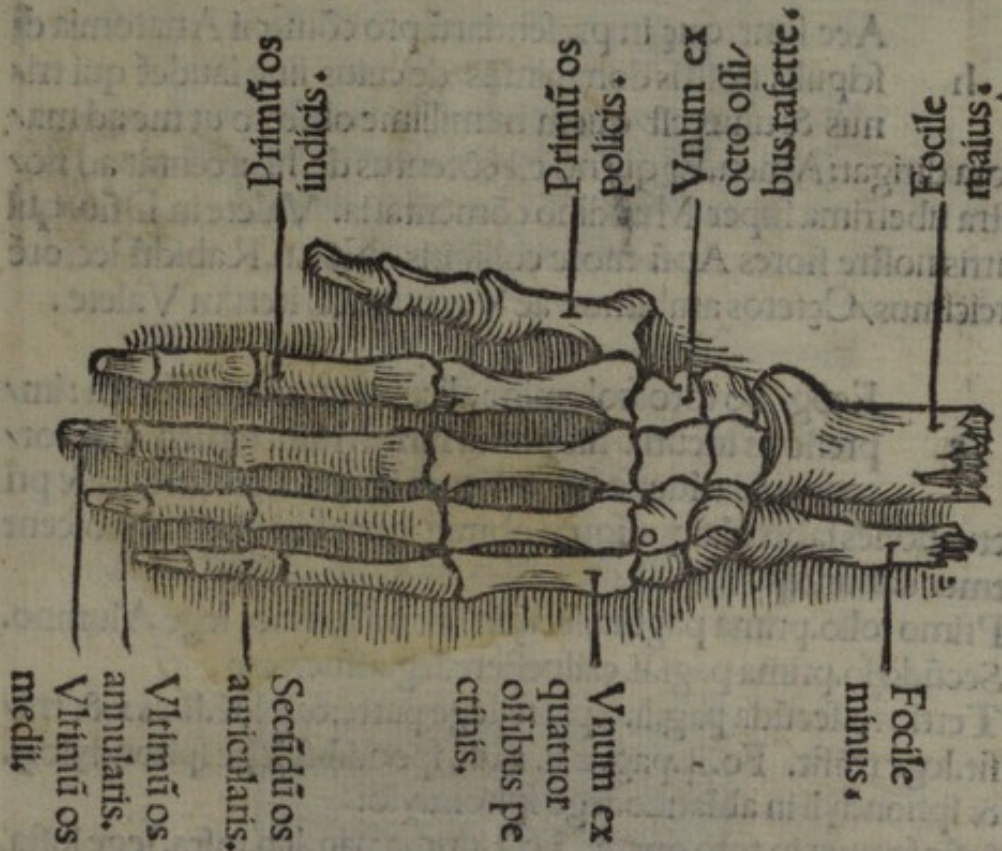
En ista fi-
gura uiden-
tur forme: &
situs: & etiã
numerus ue-
rus omnium
ossium corpo-
ris humani:
exceptis ossi-
bus: capitis &
etiã ossibus
dorsi: quoru
iuncture oes
non possunt
uideri nisi in
corporib⁹ de-
coctis uel ex-
siccatis in ci-
miceris.

DE ANATOMIA

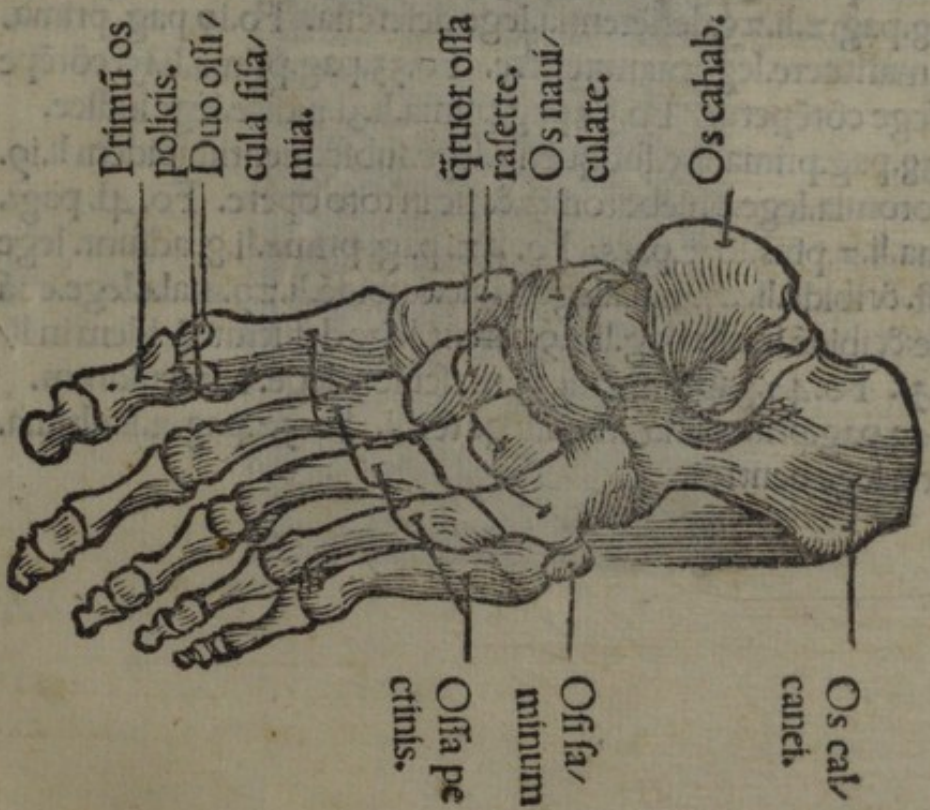
In ista figura uidentur ossa partis posterioris hominis: uidentur etiam due caluae: In quarum dextra uidetur coronalis commissura: quae est in parte superiori: uidentur & sagittalis: quae est in medio: uidentur etiam laeue commissura: quae est in parte inferiori: a lateribus etiam uidentur due commissurae a me supra notate in anatomia crani: quae sunt supra commissuras squamosas exites prope aures: sed iste sunt fere insensibiles: a sinistris est alia calua: in qua uidentur mandibulae: & pars commissurae coronalis: & due commissurae infra sagittalem ad unum latus existentes: & uidentur unum os de duobus ossibus paribus: quod est a regione oculi seu ab osse dictum pomum faciei tendens per latum capitis uersus aurem.

& uidentur unum os de duobus ossibus paribus: quod est a regione oculi seu ab osse dictum pomum faciei tendens per latum capitis uersus aurem.

Habes in hac figura numerū; formā; & sitū ossium manus & pedis. In manu sunt extremitates duorū; fociū brachii; & octo ossa rasette; & quatuor pectinis; & quindecim digitorum.

In pede habes os calcanei; & os cahab; & os naviculare; & quatuor ossa rasette; & quinque ossa pectinis; & ossa quatuordecim digitorum.

Acc sunt/que in presentiarū pro cōmuni Anatomia di
h scipulis nostris donauimus/de cuius fine laudet qui tri/
 nus & unus est/quem humillime obsecro ut me ad ma/
 iora dirigat: Amen. Et qui nō est cōtentus de his: recurat ad no/
 stra uberrima super Mundino cōmentaria. Valetē in Dño/ qui
 artis nostre flores Aptū more colligitis. Nos. n. Rabidū lectorē
 reicimus/ Ceteros ambimus/ ac Veneramur/ iterum Valetē.

E cognito toto uolumine alicuius momenti Errata: im/
 pressoris incuria/ hic posita sunt. Multa tamen mala or/
 togrophia/ iuerfas/ deficiētes ac supfluētes litteras: & pū
 ctuationes labeculasq; aliquas obmisi/ quas uiri docti agnoscent
 emendabuntq;.

Primo folio. prima pagina. secūda linea. a lumno. lege Alumno.
 Secūdo fo. prima pagi. li. 5. asueffere. leg. assuescere.

Tertio fo. secūda pag. li. 7. parte. lege parte: & ibidē. li. xxx. & trā/
 sit. lege trāsit. Fo. 4. pag. 2. li. xxiii. spondiliū. lege sphondyloz.
 & sphondyli in ablatiuo. lege sphondylo:

& sic semper in toto opere. Fo. 5. prima pag. li. 8. infra. lege iusta.
 Fo. 18. pag. 2. li. 25. defferentia. lege deferētia. Fo. 19. pag. prima.
 li. 15. manutere. lege manutenerē. Fo. 33. pag. prima. li. 15. cōtēpe/
 tur. lege cōtēpetur. Fo. 37. pag. prima. li. 31. indice. lege iudice.

Fo. 38. pag. prima. li. 5. subquētiū. lege. subsequentiū. ibidem li. 19.
 flebotomia. lege. phlebotomia. & sic in toto opere. Fo. 41. pag. 2.
 prima. li. 2. pras. lege. pars. Fo. 42. pag. prima. li. 8. adfunt. lege
 adest. & ibidē. li. 27. mala. lege. Male: & ibidē. li. 29. mala. lege. etiā
 male: & ibidē in alia pag. li. 29. carent. lege deficiūt: & idem in li/
 nea. 31. Fo. 47. pag. prima. li. 35. masculoz lege. Musculorum.

Fo. 48. pag. prima. li. 26. tretū. lege tertū. Fo. 52. pag. 2. li. ultima.
 uentre lege uentres.

¶ Hic finiūt Vberime ac Breues / Isagoge Anatomices
 Authore eximio Artiū ac Medicinę Doctore Dño
 M. Iacobo Beręgario Carpęsi Regii Lepidi ac
 Bononię Ciue: Chirurgiam ordinariā i Al-
 mo Bononięsi Gymnasio docēte. Anno
 Virginei partus. M. D. XXII. Sub
 die. xxx. Decēbris.

¶ Impřsum Bononię p Benedictū Hectoris
 Bibliopolā Bonoñ.

REGESTVM.

A.iiii. B.iiii. C.iiii. D.iiii. E.iiii. F.iiii. G.iiii. H.iiii. I.iiii.

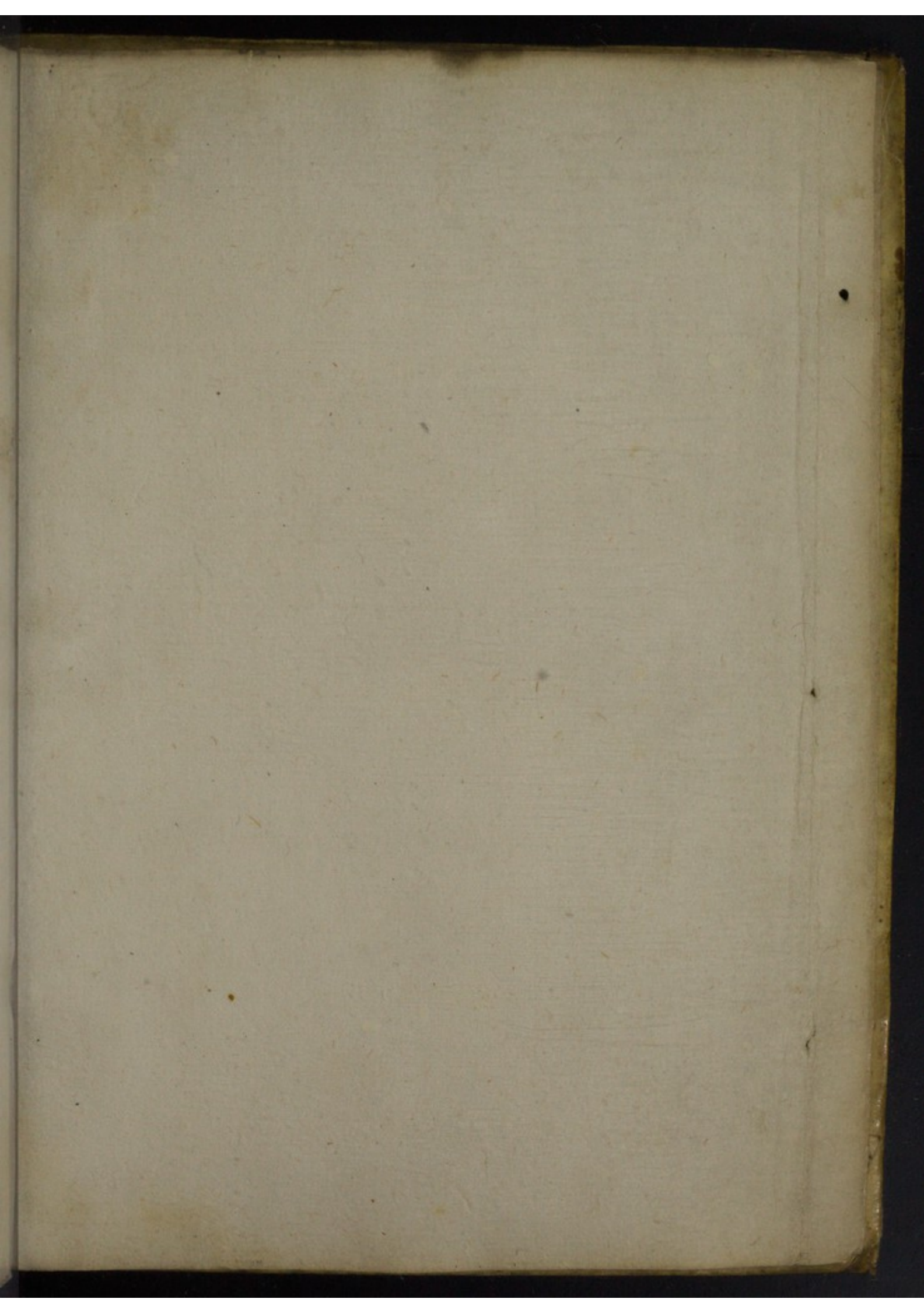
In hac parte de Brevibus & Regibus Antiquis
 Auctoritate Antiqua & Medice Doctoris D. O.
 M. Jacobi de Regibus Capiti Regii Regibus
 Bononiensi Gymnasio doctoris Anno
 M. D. C. LXXII. sub
 die xxv. Decbris

Bononiensi Gymnasio doctoris Anno
 M. D. C. LXXII. sub
 die xxv. Decbris

REGESTVM

A. M. D. C. LXXII. sub die xxv. Decbris

110

32^a

